

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการการศึกษาสถานการณ์และแนวโน้มทางการตลาดของหอยนางรม
ในพื้นที่ชายฝั่ง ตำบลท่าทอง อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

**A Study of Situations and Marketing Trend of Oyster Farms in Coastal Area
Tambon Thatong, Amphur Khanjanadit, Changwat Surathani**

โดย ณัฐวุฒิ สุวรรณทิพย์ และคณะ

ธันวาคม 2551

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการการศึกษาสถานการณ์และแนวโน้มทางการตลาดของหอยนางรม
ในพื้นที่ชายฝั่ง ตำบลท่าทอง อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

A Study of Situations and Marketing Trend of Oyster Farms in Coastal Area
Tambon Thatong, Amphur Khanjanadit, Changwat Surathani

คณะผู้วิจัย

สังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

- 1.นายณัฐวุฒิ สุวรรณทิพย์ (หัวหน้าโครงการ)
- 2.นายอนุমান จันทวงศ์
- 3.นายไพศาล นาคกราย
- 4.นายมณกัณฑ์ สมเกื้อ

ชุดโครงการ การพัฒนาอาชีพทางเลือก
และการจัดการทรัพยากรชายฝั่งจังหวัดสุราษฎร์ธานี

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกว.ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัย เรื่องการศึกษาสถานการณ์และแนวโน้มทางการตลาดของหอยนางรมในพื้นที่ชายฝั่ง ตำบลท่าทอง อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งเกิดขึ้นจากความร่วมมือของหลายหน่วยงาน ได้แก่ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ภาควิชาผลิตภัณฑ์ประมง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์และแนวโน้มทางการตลาดของหอยนางรม ความต้องการของตลาดหอยนางรมในเรื่องของขนาดและคุณภาพ และจัดทำฐานข้อมูลของผู้เลี้ยงหอยนางรมในตำบลท่าทอง อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ของที่ว่ากล่าวอำเภอกาญจนดิษฐ์ เจ้าหน้าที่ศูนย์วิจัยพัฒนาประมงชายฝั่งสุราษฎร์ธานี ชาวบ้านหมู่บ้านปากกะแดะ และชาวบ้านหมู่บ้านท่าทอง อุแท อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่ให้ความร่วมมือในการทำวิจัยครั้งนี้

รายงานการวิจัยเรื่องนี้คณะผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งที่จะให้ผู้วิจัยท่านอื่นนำไปศึกษาต่อเพื่อจะได้เป็นประโยชน์ต่อเกษตรกรผู้เลี้ยงหอยนางรม และประเทศชาติต่อไป

ณัฐวุฒิ สุวรรณทิพย์

ไพศาล นาคกราย

อนุমান จันทวงศ์

มนกันต์ สมเกื้อ

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง “การศึกษาสถานการณ์และแนวโน้มทางการตลาดของหอยนางรมในพื้นที่ชายฝั่งตำบลท่าทอง อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี” นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์และแนวโน้มทางการตลาดของหอยนางรม ความต้องการของตลาดหอยนางรมในเรื่องของขนาดและคุณภาพ และจัดทำฐานข้อมูลของผู้เลี้ยงหอยนางรมในตำบลท่าทอง อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ผลิตหอยนางรม ผู้ค้าหอยนางรม และผู้บริโภค ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือการวิจัย โดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก แล้ววิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) ผลการวิจัยพบว่า

1. ด้านการผลิตหอยนางรม พบปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานผลิต ได้แก่ ผลจากน้ำเสียจากแหล่งต่าง ๆ น้ำกร่อยที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ การลักลอบขโมยหอย ค่าจ้างแรงงานสูง พันธุ์หอยราคาแพง

2. ด้านการตลาดหอยนางรม ส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาและอุปสรรคในการตลาด แต่ก็มีบางส่วนที่มีปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการตลาดหอยนางรม ได้แก่ ระดับปัญหาราคาหอยนางรมตกต่ำ ระบบการตลาดเป็นแบบมุ่งการแข่งขัน เกษตรกรจัดจำหน่ายให้กับผู้ค้าคนกลางด้วยตนเอง และมีการส่งเสริมการตลาดน้อยมาก

3. ด้านผลิตภัณฑ์หอยนางรม เกษตรกรจำหน่ายเพียงลักษณะเดียว คือ หอยเปลือก มีการแบ่งชั้นคุณภาพตามขนาดของหอย แต่ร้านอาหารในจังหวัดสุราษฎร์ธานีไม่นิยมการจำหน่ายหอยเปลือก เนื่องจากเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถจำหน่ายหอยแกละสดได้ราคามากกว่า ทั้งนี้คาดว่า มีสาเหตุมาจากการดำเนินธุรกิจเลี้ยงหอยนางรมในปัจจุบันมีขนาดธุรกิจใหญ่ขึ้น ทำให้เกิดการพัฒนาปรับปรุงแบบการดำเนินงานแยกออกเป็นธุรกิจการรวบรวมผลผลิตและแกละเปลือกหอยนางรมขึ้นมามีรูปแบบธุรกิจหนึ่ง

4. ด้านการกำหนดราคาขายของเกษตรกร เป็นแบบอาศัยผู้รวบรวมที่จะรับซื้อหอยนางรมเป็นผู้กำหนดราคา ขนาดหอยและปริมาณการรับซื้อในแต่ละครั้ง

5. ด้านการจัดจำหน่ายนั้นเกษตรกรจะขายหอยเปลือกให้กับผู้รวบรวมท้องที่ ผู้ค้าส่งกรุงเทพมหานคร และผู้ค้าส่งในจังหวัดสุราษฎร์ธานี เนื่องจากผู้ค้าคนกลางเหล่านี้จะเดินทางมารับซื้อหอยนางรมและมีโรงคัดแยกและบรรจุเป็นของตนเองอีกด้วย ทำให้เกษตรกรไม่ต้องมีการจัดการด้านขนส่ง

สิ่งที่น่าสังเกตจากการทำวิจัยในครั้งนี้พบว่า ไม่มีฟาร์มใดนำหอยนางรมมาทำความสะอาดเพื่อกำจัดหรือลดปริมาณสิ่งปนเปื้อนจำพวกแบคทีเรียให้อยู่ในระดับที่ปลอดภัยต่อการบริโภคก่อนจำหน่ายเลย เกษตรกรจึงควรนำหอยนางรมมาผ่านกระบวนการทำความสะอาด เพื่อลดอันตรายจากแบคทีเรียก่อนนำไปจำหน่าย ทั้งนี้เพราะการบริโภคหอยนางรมนั้นนิยมบริโภค

สด ด้วยเหตุนี้จึงอาจเป็นจุดกำเนิดของธุรกิจอีกรูปแบบหนึ่ง คือ ธุรกิจการทำความสะอาดหรือนางรม ซึ่งเป็นการเพิ่มคุณค่าของผลิตภัณฑ์อีกทางหนึ่ง

คำนำ

หอยนางรมเป็นสัตว์เศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดสุราษฎร์ธานีและยังเป็นหนึ่งในของดีที่อยู่ในคำขวัญของจังหวัดสุราษฎร์ธานี คือ หอยใหญ่ ตามคำขวัญของจังหวัดที่ว่า “เมืองร้อยเกาะ เงาะอร่อย หอยใหญ่ ไข่แดง แหล่งธรรมะ” หอยนางรมเป็นอาหารทะเลที่นิยมบริโภคกันอย่างแพร่หลาย เป็นอาหารที่จัดได้ว่า มีคุณค่าทางโภชนาการสูง ส่วนเปลือกหอยยังใช้ทำปูนขาว ซึ่งใช้ประโยชน์ในการก่อสร้าง การเกษตรกรรม อุตสาหกรรมหลายประเภท เนื้อหอยนางรม นอกจากจะใช้รับประทานสดและใช้ปรุงอาหาร ยังสามารถแปรรูปเป็นอาหารสำเร็จรูปได้อีก

การเลี้ยงหอยเศรษฐกิจ เช่น หอยนางรม เป็นการเพิ่มรายได้ให้กับจังหวัดให้เพิ่มสูงขึ้น แต่การเลี้ยงหอยนางรมในประเทศไทยทำกันในช่วงจำกัด จัดอยู่ในประเภทการเพาะเลี้ยงชายฝั่งแบบยังชีพของเกษตรกรที่อยู่ชายฝั่งทะเล เพราะแวดล้อมไปด้วยป่าชายเลน ดินเลน น้ำกร่อย เหมาะต่อการเจริญเติบโตของหอยนางรม และเหมาะต่อการเพาะเลี้ยงอย่างยิ่ง

ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่องการศึกษาสถานการณ์และแนวโน้มทางการตลาดของหอยนางรมในพื้นที่ชายฝั่ง ตำบลท่าทอง อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งเกิดขึ้นจากความร่วมมือของ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ภาควิชาผลิตภัณฑ์ประมง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์และแนวโน้มทางการตลาดของหอยนางรม ความต้องการของตลาดหอยนางรมในเรื่องของขนาดและคุณภาพ และจัดทำฐานข้อมูลของผู้เลี้ยงหอยนางรมในตำบลท่าทอง อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

บัดนี้โครงการวิจัยดังกล่าวสำเร็จสมบูรณ์แล้ว คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ที่ได้สนับสนุนงบประมาณการวิจัย รวมทั้งมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ขอขอบคุณทุกท่านที่คอยให้ความช่วยเหลือ และอำนวยความสะดวกในการดำเนินงานตามโครงการให้สำเร็จเสร็จสิ้นตามวัตถุประสงค์ด้วยดี

ณัฐฉา สุวรรณทิพย์

ไพศาล นาคกราย

อนุมาน จันทวงศ์

มนกันต์ สมเกื้อ

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อ	ข
คำนำ	ง
สารบัญ	จ
สารบัญตาราง	ช
บทที่ 1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของงานวิจัย	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
กรอบแนวคิดการวิจัย	5
ขอบเขตการวิจัย	7
นิยามศัพท์เฉพาะ	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	9
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	
ประวัติการเลี้ยงหอยนางรม	10
การผลิตหอยนางรม	11
การเพาะเลี้ยงหอยนางรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี	15
การตลาดสินค้าเกษตร	17
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	19
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	
ประชากร	21
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	22
การรวบรวมข้อมูล	23
การวิเคราะห์ข้อมูล	24
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	
เกษตรกรผู้ผลิตหอยนางรม	25
ผู้ค้าหอยนางรม	36
ผู้บริโภคและระบบการตลาดหอยนางรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี	45

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปการวิจัย	47
ผลการวิจัย	49
อภิปรายผล	52
ข้อเสนอแนะ	54
บรรณานุกรม	59
ภาคผนวก	
ประวัติผู้วิจัย	

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1.1 พื้นที่เลี้ยงหอยทะเลในจังหวัดสุราษฎร์ธานี พ.ศ. 2549	2
1.2 ผลผลิตหอยทะเลในจังหวัดสุราษฎร์ธานี พ.ศ. 2547	3
1.3 จำนวนฟาร์มและพื้นที่เลี้ยงหอยในจังหวัดสุราษฎร์ธานี 2545 – 2547	3
4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้เลี้ยงหอยนางรม	25
4.2 ข้อมูลทั่วไปของกิจการเลี้ยงหอยนางรม	28
4.3 แหล่งที่มาของพันธุ์หอยนางรม แหล่งเงินทุน วิธีการเลี้ยงวิธีการเก็บเกี่ยวและการเตรียมผลผลิตหลักเก็บเกี่ยวหอยนางรม	29
4.4 การดำเนินการด้านผลิตภัณฑ์ของเกษตรกร	32
4.5 การดำเนินการด้านราคาของเกษตรกร	33
4.6 ช่องทางจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ของเกษตรกรในระบบการตลาด	33
4.7 คลังสินค้า และการขนส่ง ของเกษตรกร	34
4.8 การส่งเสริมการตลาด ของเกษตรกร	34
4.9 ปัญหาและอุปสรรคในการผลิตและการตลาดหอยนางรมของเกษตรกรในจังหวัดสุราษฎร์ธานี	35
4.10 ข้อมูลทั่วไปของผู้ค้าหอยนางรม	36
4.11 ข้อมูลทั่วไปของกิจการค้าหอยนางรม	38
4.12 การดำเนินงานด้านผลิตภัณฑ์ ของผู้ค้าหอยนางรม	40
4.13 การดำเนินการด้านราคา ของผู้ค้าหอยนางรม	42
4.14 ช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ของผู้ค้าหอยนางรมในระบบการตลาด	43
4.15 คลังสินค้าและการขนส่งของผู้ค้าหอยนางรม	43
4.16 การส่งเสริมการตลาดของผู้ค้าหอยนางรม	44
4.17 ปัญหาและอุปสรรคในการตลาดของผู้ค้าหอยนางรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี	44

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของงานวิจัย

หอยนางรมถือเป็นสัตว์เศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดสุราษฎร์ธานีและยังเป็นหนึ่งในของดีที่อยู่ในคำขวัญของจังหวัดสุราษฎร์ธานี คือ หอยใหญ่ ตามคำขวัญของจังหวัดที่ว่า “เมืองร้อยเกาะ เงาะอร่อย หอยใหญ่ ไข่แดง แหล่งธรรมชาติ” หอยนางรมเป็นอาหารทะเลที่นิยมบริโภคกันอย่างแพร่หลาย เป็นอาหารที่จัดได้ว่า มีคุณค่าทางโภชนาการสูง ส่วนเปลือกหอยยังใช้ทำปูนขาว ซึ่งใช้ประโยชน์ในการก่อสร้าง การเกษตรกรรม อุตสาหกรรมหลายประเภท เนื้อหอยนางรม นอกจากจะรับประทานสดและใช้ปรุงอาหาร ยังสามารถแปรรูปเป็นอาหารสำเร็จรูปได้อีก โดยหอยนางรมที่นิยมเพาะเลี้ยงเพื่อนำมาบริโภคเป็นอาหารนั้นมี 2 ชนิด คือ หอยนางรมพันธุ์เล็ก ซึ่งเรียกตามภาษาพื้นบ้านว่าหอยปากจิ๊บ หอยเจาะ หรือหอยอีรม และหอยนางรมพันธุ์ใหญ่ ได้แก่ หอยตะโกรมกราม ขาวกับหอยตะโกรมกรามดำ แต่การเลี้ยงหอยนางรมในประเทศไทยทำกันในช่วงจำกัด จัดอยู่ในประเภทการเพาะเลี้ยงชายฝั่งแบบยังชีพของเกษตรกรที่อยู่ชายฝั่งทะเลเพราะแวดล้อมไปด้วยป่าชายเลน ดินเลน น้ำกร่อย เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของหอยนางรม และเหมาะสมต่อการเพาะเลี้ยงอย่างยิ่ง

จังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีการเลี้ยงหอยนางรม ในปี พ.ศ. 2549 มีพื้นที่เพาะเลี้ยงจำนวน 4,060 ไร่ มีจำนวนเกษตรกรเพาะเลี้ยงทั้งหมด 381 ราย โดยมีพื้นที่การเพาะเลี้ยงใน 3 อำเภอ คือ อำเภอไชยา อำเภอกาญจนดิษฐ์ และอำเภอนาแก โดยอำเภอที่มีการเพาะเลี้ยงหอยนางรมมากที่สุด คือ อำเภอกาญจนดิษฐ์ มีเกษตรกรเพาะเลี้ยง 288 ราย พื้นที่เพาะเลี้ยงรวม 2,860 ไร่ รองลงมา คือ อำเภอไชยา มีเกษตรกรเพาะเลี้ยง จำนวน 93 ราย พื้นที่เพาะเลี้ยง 1,200 ไร่ (ตารางที่ 1.1)

ตารางที่ 1.1 พื้นที่เลี้ยงหอยทะเลในจังหวัดสุราษฎร์ธานี พ.ศ. 2549

พื้นที่เลี้ยง	หอยแครง จำนวน ราย (คน)	พื้นที่ เลี้ยง (ไร่)	หอยนางรม จำนวนราย (คน)	พื้นที่เลี้ยง (ไร่)	หอยแมลงภู่ จำนวนราย (คน)	พื้นที่ เลี้ยง (ไร่)
อำเภอไชยา	208	6,115	93	1,200	-	-
อำเภอกาญจนดิษฐ์						
- ท้องปึก 1	48	1,621	33	236	1	43
- ท้องปึก 2	74	2,156	8	99	42	1206
- ท้องเขา	107	5,303	77	464	7	260
- บางอูน	50	1,246	65	447	6	74
- ทานา	119	3,029	105	1,614	6	108
รวม	398	13,418	288	2,860	62	1,041
อำเภอท่าฉาง	114	15,474	-	-	-	-
รวม	720	35,007	381	4,060	62	1,041

ที่มา : ศูนย์วิจัยการพัฒนาระมงชายฝั่งสุราษฎร์ธานี, 2549

โดยในปี พ.ศ. 2547 มีปริมาณผลผลิตหอยนางรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 10,926.66 ตัน คิดเป็นมูลค่า 351.62 ล้านบาท โดยอำเภอที่มีการผลิตหอยนางรมมากที่สุด คือ อำเภอกาญจนดิษฐ์ มีปริมาณผลผลิต 697.11 ตัน คิดเป็นมูลค่า 247.69 ล้านบาท (ตารางที่ 1.2)

ตารางที่ 1.2 ผลผลิตหอยทะเลในจังหวัดสุราษฎร์ธานี พ.ศ. 2547

พื้นที่เลี้ยง	หอยแครง (ตัน)	ล้านบาท	หอยนางรม (ตัน)	ล้านบาท	หอยแมลงภู่ (ตัน)	ล้านบาท
อำเภอไชยา	1,197.85	91.17	3,229.56	103.93	-	-
อำเภอกาญจน ดิษฐ์	15,794.08	200.05	7,697.11	247.69	3,792.41	37.69
อำเภอท่าฉาง	18,214.16	230.71	-	-	-	-
รวม	41,206.09	521.93	10,926.66	351.62	3,792.41	37.69

ที่มา : สำนักงานประมงจังหวัดสุราษฎร์ธานี, 2549

ในปัจจุบันการเลี้ยงหอยนางรม ประสบปัญหาหนักขึ้น เนื่องจากจากมลภาวะที่เกิดจากการเลี้ยงหอยแครง ซึ่งมีผู้เลี้ยงมากขึ้นทุกปี ส่งผลให้จำนวนเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงหอยนางรม มีจำนวนลดลงจากปี พ.ศ. 2545 มีจำนวน 861 ราย ลดลงเหลือ 381 ราย ในปี พ.ศ. 2546 และมีพื้นที่เพาะเลี้ยงหอยนางรมลดลงจากปี พ.ศ. 2545 จำนวน 5,1204.77 ไร่ คงเหลือ 4,060 ไร่ ในปี พ.ศ. 2546 (ตารางที่ 1.3)

ตารางที่ 1.3 จำนวนฟาร์มและพื้นที่เลี้ยงหอยในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ปี 2545 – 2547

ปี	หอยแครง จำนวน ฟาร์ม (ราย)	พื้นที่ (ไร่)	หอยนางรม จำนวน ฟาร์ม (ราย)	พื้นที่ (ไร่)	หอยแมลงภู่ จำนวน ฟาร์ม (ราย)	พื้นที่ (ไร่)
2543	570	14,250	549	4,913	-	-
2544	580	14,625	537	4,613	-	-
2545	1,104	30,209.54	861	5,1204.77	77	1,500
2546	720	35,007	381	4,060	62	1,041

ที่มา : ศูนย์วิจัยการพัฒนาประมงชายฝั่งสุราษฎร์ธานี, 2549

อีกสาเหตุหนึ่งของการลดลงของพื้นที่เพาะเลี้ยงหอยนางรม และจำนวนเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยง คือ ปัญหาด้านความผันผวนของราคา ทำให้เกษตรกรมีรายได้ไม่แน่นอน ความผันผวนของราคาหอยนางรมเกิดจากการเปลี่ยนแปลงของอุปสงค์เป็นสำคัญ ดังนั้นหากมีการศึกษาข้อมูลทางการตลาดของหอยนางรม จะทำให้รู้ถึงความต้องการของตลาด ทั้งในด้านคุณภาพและขนาดของหอย อันจะนำไปสู่การวางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด

ดังนั้น จากความร่วมมือของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ภาควิชาผลิตภัณฑ์ประมง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ได้เล็งเห็นความสำคัญของปัญหานี้ จึงได้ดำเนินการศึกษาและวิจัยภายใต้ชุดโครงการ การพัฒนาอาชีพทางเลือกและการจัดสรรทรัพยากรชายฝั่ง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ทำการศึกษาวิจัยภายใต้หัวข้อ

การศึกษาศถานการณ์และแนวโน้มทางการตลาดของหอยนางรมในพื้นที่ชายฝั่ง ตำบลท่าทอง อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศถานการณ์และแนวโน้มทางการตลาดของหอยนางรม โดยทำการรวบรวมข้อมูลสภาพทั่วไปของเกษตรกรผู้เลี้ยงหอยนางรมชายฝั่ง ช่องทางการจัดจำหน่าย การขนส่ง และศึกษาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคของการเลี้ยงหอยนางรม และศึกษาความต้องการของผู้บริโภค รวมทั้งรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาสร้างฐานข้อมูลเกษตรกรผู้เลี้ยงหอยนางรม เพื่อเป็นการสร้างเครือข่ายกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงหอยนางรม เพื่อถ่ายทอดข้อมูลสารสนเทศทางด้านการเลี้ยงหอยนางรม ทั้งยังเป็นประโยชน์ในการตัดสินใจแก่ผู้สนใจจะประกอบอาชีพเพาะเลี้ยงหอยนางรม เพื่อเป็นการสร้างอาชีพ และรายได้ให้แก่ท้องถิ่น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อการศึกษาศถานการณ์และแนวโน้มทางการตลาดของหอยนางรมในพื้นที่ชายฝั่ง ตำบลท่าทอง อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี
 - 1.1 ศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้เลี้ยง กิจกรรมเลี้ยง ผู้ค้า และกิจการค้าหอยนางรม
 - 1.2 ศึกษาการดำเนินการผลิตหอยนางรม ด้านปัจจัยการผลิต วิธีการผลิต และการจัดการ
 - 1.3 ให้ข้อเสนอแนะในแง่การผลิตและแนวทางการช่วยเหลือแก่ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับหอยนางรมต่อภาครัฐ เพื่อสามารถยกระดับการพัฒนาเศรษฐกิจของท้องถิ่น
2. เพื่อศึกษาความต้องการของตลาดหอยนางรมในเรื่องของขนาดและคุณภาพ ในพื้นที่ชายฝั่งตำบลท่าทอง อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

2.1 ศึกษากระบวนการตลาดหอยนางรม ตั้งแต่จุดที่มีการผลิต และมีการค้าในระดับต่าง ๆ ไปจนถึงตลาดเป้าหมาย

2.2 ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในด้านการตลาดหอยนางรม

2.3 ให้ข้อเสนอแนะในแง่ช่องทางการตลาดและแนวทางการช่วยเหลือแก่ผู้ประกอบการอาชีพเกี่ยวข้องกับหอยนางรมต่อภาครัฐ เพื่อสามารถยกระดับการพัฒนาเศรษฐกิจของท้องถิ่น

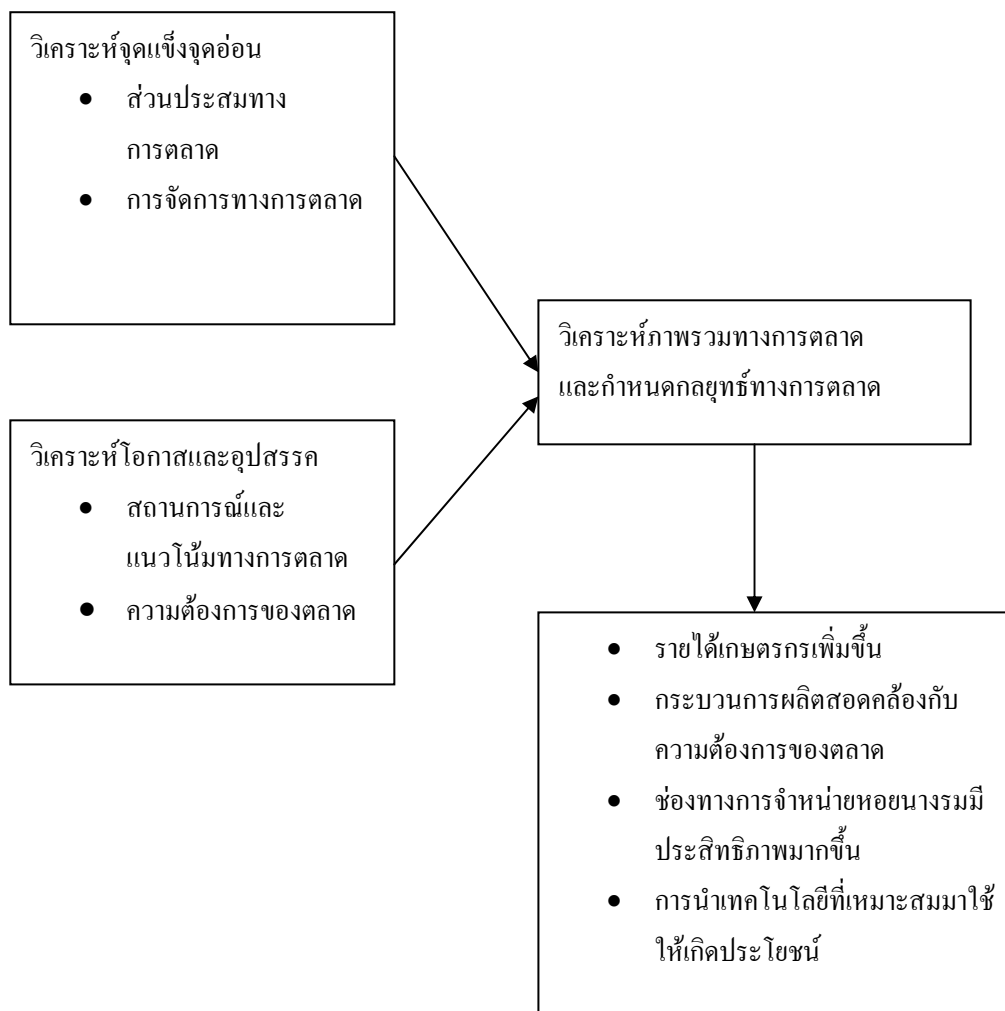
3. เพื่อจัดทำฐานข้อมูลของผู้เลี้ยงหอยนางรมในตำบลท่าทอง อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดในการศึกษาสถานการณ์และแนวโน้มทางการตลาดของหอยนางรมในพื้นที่ชายฝั่ง อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

สำหรับกรอบแนวคิดในการวิจัยจะใช้การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและสภาพแวดล้อมภายใน (SWOT Analysis) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก (External Analysis) เป็นการวิเคราะห์เพื่อหาโอกาสและอุปสรรคโดยครอบคลุมด้านเศรษฐกิจ กฎระเบียบการค้า สถานะการแข่งขัน และลักษณะของตลาด เป็นต้น ส่วนการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน (Internal Analysis) เป็นการวิเคราะห์เพื่อหาจุดแข็งและจุดอ่อน โดยครอบคลุมด้านส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix) ซึ่งประกอบด้วยสินค้า ราคา ช่องทางการจำหน่าย และการส่งเสริมการขาย (รูปที่ 1.1)

รูปที่ 1.1 สถานะตลาดในกระบวนการวิจัย

ที่มา : ดัดแปลงจาก Michael, หน้า 533

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาสถานการณ์และแนวโน้มทางการตลาดของหอยนางรมในพื้นที่ชายฝั่ง ตำบลท่าทอง อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังต่อไปนี้

1. **ขอบเขตด้านประชากร** ประชากรในที่นี้คือ ผู้ที่ทำธุรกิจเกี่ยวกับหอยนางรมในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่เกษตรกรผู้ผลิต ผู้ค้าระดับต่าง ๆ จนถึงผู้ค้าปลีก ซึ่งขายให้ตลาดเป้าหมาย สำหรับกรณีผู้ผลิตนั้นจะพิจารณาเฉพาะรายที่ทำการจดทะเบียนได้รับใบอนุญาต หรือ ประทานบัตรเลี้ยงหอยนางรมเท่านั้น แบ่งเป็น

1.1 เกษตรกร คือ เกษตรกรผู้เลี้ยงหอยนางรมบริเวณอ่าวท้องปึก อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อทำการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไป ข้อมูลด้านเศรษฐกิจและสังคม สภาพผลิต การตลาด โดยทำการออกแบบสอบถาม

1.2 ผู้รับซื้อหอยนางรม คือ คนที่กระจายหอยนางรมไปสู่แหล่งอื่นๆ โดยผู้รับซื้อ จะรวมถึง ผู้รับซื้อรายใหญ่ ผู้รับซื้อรายย่อย และผู้รับซื้อเพื่อขายในท้องถิ่นเพื่อทำการสำรวจปริมาณความต้องการหอยนางรมในตลาด และขนาดของหอยนางรมที่ตลาดต้องการ ราคาซื้อหอยนางรม โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก

1.3 ผู้บริโภค คือ ผู้ที่มีความต้องการบริโภคหอยนางรม เพื่อศึกษาลักษณะของหอยนางรมที่ผู้บริโภคต้องการ ขนาดของหอยที่ผู้บริโภคนิยมบริโภค รวมทั้งราคาที่ผู้บริโภคสามารถรับได้

2. **ขอบเขตด้านเนื้อหา** จะศึกษาเนื้อหาเรื่องระบบการตลาดหอยนางรม ตั้งแต่จุดที่มีการผลิต การดำเนินการการผลิต และมีการค้าในระดับต่าง ๆ ภาวะการตลาดทางด้านส่วนประสมทางการตลาด

3. **ขอบเขตด้านเวลา** ระยะเวลาที่ดำเนินการศึกษา คือ เมษายน 2550- มีนาคม 2551

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การตลาด หมายถึง การทำกิจกรรมทางธุรกิจที่ทำให้สินค้าและบริการเคลื่อนที่จากผู้ผลิตไปยังผู้บริโภค หรือผู้ใช้ (เซวี่ โรจนแสง 2544 : 5 ; วิรัช สงวนวงษ์วาน และพรรณพิมล ก้านกนก 2543 : 2) ซึ่งเป็นความหมายที่ให้ไว้โดยสมาคมการตลาดแห่งประเทศไทย (America Marketing Association : AMA) ดังต่อไปนี้ “Marketing is the performance of business activities that direct the flow of goods and services from producers to customers or users.” (วิรัช สงวนวงษ์วาน และพรรณพิมล ก้านกนก 2543 : 1)

2. ระบบการตลาด หมายถึง ความสัมพันธ์ที่ประกอบด้วยกลุ่มผู้ขายและกลุ่มผู้ซื้อในลักษณะของการเคลื่อนย้ายสินค้าและบริการ รวมทั้งการสื่อสาร จากกลุ่มผู้ขายไปยังกลุ่มผู้ซื้อ ในขณะที่มีการเคลื่อนย้ายเงินและสารสนเทศจากกลุ่มผู้ซื้อไปยังกลุ่มผู้ขาย (Kotler 2000 : 9)

3. ระบบการตลาดสินค้าเกษตร หมายถึง ความสัมพันธ์ของกิจกรรมในกระบวนการตลาดสินค้าเกษตร ที่ดำเนินการต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง เกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายสินค้าและบริการ จากจุดเริ่มต้นของการผลิตสินค้าเกษตรตั้งแต่ในฟาร์ม จนกระทั่งสินค้าเหล่านั้นถึงมือผู้บริโภคคนสุดท้าย (นงนุช โสรรัตน์ 2539: 104)

4. หอยนางรม แบ่งเป็น 2 ชนิด คือ

4.1 หอยนางรมพันธุ์เล็ก หรือหอยนางรมปากจีบ (*Saccostrea commercialis*) หมายถึง หอยนางรมขนาดเล็ก พบมากในภาคตะวันออก ได้แก่ ระยอง จันทบุรี และตราด

4.2 หอยนางรมพันธุ์ใหญ่ หรือหอยตะไกรม (*Crassostrea belcheri*) หมายถึง หอยนางรมขนาดใหญ่ พบมากในภาคใต้แถบจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ลงไป จังหวัดที่มีการเลี้ยงหอยนางรมใหญ่มากที่สุดคือ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

5. หอยเปลือก หมายถึง หอยนางรมที่มีเปลือกครบทั้งสองฝา ถ้าเป็นหอยนางรมใหญ่ อาจจะแกะเปลือกออก 1 ฝา แล้วนำมาประกบกันเหมือนเดิมโดยใช้ยางรัด

6. หอยแกะสด หมายถึง หอยที่แกะเปลือกออกแล้ว ถ้าเป็นหอยนางรมเล็กเนื้อหอยจะถูกนำมาแช่น้ำไว้ ถ้าเป็นหอยนางรมใหญ่เนื้อหอยจะถูกแช่เย็น

7. เกษตรกร คือ ผู้เลี้ยงหอยนางรมในท้องที่ที่ศึกษา แล้วขายผ่านผู้ค้าคนกลางระดับต่าง ๆ ไปยังตลาดเป้าหมาย หรือขายให้กับตลาดเป้าหมายโดยตรง

8. ผู้รวบรวม คือ ผู้ที่รับซื้อหอยนางรมจากเกษตรกร แล้วรวบรวมมาไว้ที่สถานประกอบการเพื่อรอจำหน่าย หรือแปรรูปจำหน่ายให้ผู้ค้าส่ง ผู้ค้าปลีก ผู้แปรรูป หรือผู้บริโภค

9. วิธีการตลาด หมายถึง การแสดงให้เห็นว่าสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่ง เมื่อเคลื่อนย้ายจากผู้ผลิตแล้วไปสู่คนกลางประเภทใดบ้าง ก่อนสินค้านั้นไปสู่มือผู้บริโภคคนสุดท้าย (สมคิด ทักษิณวิสุทธิ์ 2543 : 162)

10. ช่องทางการจัดจำหน่าย คือ กลุ่มขององค์กระที่เกี่วข้องกับกระบวนการจัดหาหรือทำให้ผลิตภัณฑ์มีความพร้อมสำหรับการใช้ประโยชน์หรือการบริโภค (Kotler 2000 : 490)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลจากการวิจัยตามที่ได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้แล้วนั้น จะทำให้ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์และแนวโน้มทางการตลาดของหอยนางรมในพื้นที่ชายฝั่ง ตำบลท่าทอง อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ตั้งแต่ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรผู้ผลิตหอยนางรม การดำเนินการผลิต ภาวะการตลาดที่ครอบคลุมตั้งแต่จุดที่มีการผลิต ผ่านกระบวนการทางการตลาด โดยอาศัยเครื่องมือทางการตลาด จนกระทั่งผลิตผลถึงผู้บริโภค ตลอดจนทราบปัญหาและอุปสรรคในการผลิตและการตลาด องค์ความรู้เหล่านี้สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์สำหรับผู้เกี่ยวข้องได้ดังนี้

1. ข้อมูลสภาพการผลิตและการตลาดของหอยนางรมในอำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. ต้นทุนและผลตอบแทนที่ผู้เลี้ยงหอยนางรมได้รับ
3. ฐานข้อมูลผู้เลี้ยงหอยนางรมที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด เพื่อสร้างกลยุทธ์ทางการตลาดหอยนางรมในอำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี
4. แผนการผลิตที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด เพื่อสร้างกลยุทธ์ทางการตลาดหอยนางรมในอำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี
5. เอกสารเผยแพร่งานวิจัยแก่เกษตรกรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การศึกษาสถานการณ์และแนวโน้มทางการตลาดของหอยนางรมในพื้นที่ชายฝั่ง ตำบลท่าทอง อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้ศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. ประวัติการเลี้ยงหอยนางรม
2. การผลิตหอยนางรม
3. การเพาะเลี้ยงหอยนางรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี
4. การตลาดสินค้าเกษตร
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ประวัติการเลี้ยงหอยนางรม

หอยนางรม จัดเป็นสัตว์น้ำประเภทน้ำกร่อย คือ อาศัยและดำรงชีวิตอยู่ในน้ำทะเล ที่มีน้ำจืดเจือปนอยู่ เป็นสัตว์น้ำที่มีอยู่ทั่วไป ตามบริเวณน้ำตื้น ชายฝั่งทะเล ป่าชายเลน ปากแม่น้ำลำคลอง และแหล่งน้ำที่มีอาณาเขตติดต่อกับทะเล ถิ่นกำเนิดของหอยนางรมมีอยู่ทั่วไปทั้งในย่านทะเลเขตร้อนและอบอุ่น แต่ในบริเวณสภาพเขตหนาวจะไม่พบหอยนางรมเลย หอยนางรมที่พบในน่านน้ำประเทศต่าง ๆ มีประมาณ 70 ชนิด แต่ละชนิดมีขนาดและรูปร่างแตกต่างกันไปตามลักษณะภูมิศาสตร์ แต่การดำรงชีวิตในแง่พฤติกรรมทางชีววิทยา เช่น การกินอาหาร การจับถ่ายของเสีย การสืบพันธุ์และวางไข่ มีความคล้ายคลึงกันมาก โดยมีเพียงข้อย่อยบางประการที่แตกต่างกัน

มนุษย์รู้จักการเลี้ยงหอยนางรมเมื่อประมาณ 60 ปีก่อนคริสตกาล ซึ่งการเพาะเลี้ยงขึ้นที่เมืองไบเซีย (Bicas) โดยชาวโรมันชื่อ เซอร์จีเยส โอราตา (Sergeius Orata) การเพาะเลี้ยงทำโดยการเลียนแบบธรรมชาติของหอยนางรม กล่าวคือ หอยนางรมจะดำรงชีวิตด้วยการอาศัยเกาะติดอยู่กับที่ตลอดชีวิต ยกเว้นในช่วงแรกที่เกิดใหม่ ๆ ขณะที่ยังเป็นตัวอ่อนอยู่ จะสามารถเคลื่อนที่ได้เป็นช่วงเวลาสั้น ๆ การดำรงชีวิตของหอยนางรม ในลักษณะที่อาศัยเกาะติดอยู่กับที่ตลอดชีวิตนี้ เรียกว่า Sessile Form บริเวณที่หอยนางรมจะอาศัยอยู่มักเป็นที่ที่มีความลาดแข็ง เช่น บริเวณริมหาด และ โขดหิน (วัฒนา ภูเจริญ 2521 : 1)

ในต่างประเทศมีการเพาะเลี้ยงหอยนางรมด้วยการพัฒนาวิธีการเลี้ยงที่เพิ่มผลผลิต จนกระทั่งเกษตรกรสามารถประกอบเป็นอาชีพที่มีรายได้มั่นคง เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส ออสเตรเลีย ญี่ปุ่น มีการส่งเสริมเพื่อเป็นอาหารที่ใช้บริโภคภายในประเทศ ตลอดจนส่งออกเป็นสินค้าไปขายยังต่างประเทศ (จรงค์ ศรีสมบุญ 2510 : 235)

การผลิตหอยนางรม

ในประเทศไทยมีการเลี้ยงหอยนางรมกันมานานราว 60 ปีมาแล้ว ส่วนใหญ่ใช้บริโภคสด และยังมีการจำหน่ายไม่แพร่หลายนัก เนื่องจากผลผลิตยังไม่เพียงพอต่อความต้องการบริโภค มีการแบ่งเขตการเลี้ยงทั่วประเทศ ออกเป็น 5 เขต (กรมประมง, 2545) ตามเขตเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเค็มและน้ำกร่อย อยู่ในภาคตะวันออก 2 เขต ได้แก่ เขต 1 ประกอบด้วยจังหวัดตราด จันทบุรี และระยอง เขต 2 ประกอบด้วย จังหวัดชลบุรี ฉะเชิงเทรา สมุทรปราการ กรุงเทพมหานคร สมุทรสาคร สมุทรสงคราม และเพชรบุรี นอกเหนือจากนั้นอยู่ในภาคใต้ ได้แก่ เขต 3 ประกอบด้วย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร และสุราษฎร์ธานี เขต 4 ประกอบด้วย จังหวัดนครศรีธรรมราช สงขลา พัทลุง ปัตตานี และนราธิวาส เขตสุดท้ายคือ เขต 5 ประกอบด้วยจังหวัดระนอง พังงา ภูเก็ต กระบี่ ตรัง และสตูล แต่ที่กล่าวมานี้ ในบางจังหวัดไม่พบการเลี้ยงหอยนางรม จังหวัดที่มีการเลี้ยงหอยนางรมเล็ก ได้แก่ จังหวัดในภาคตะวันออก เลี้ยงมากที่สุดที่จังหวัดชลบุรี มีปริมาณการผลิตและมูลค่าคิดเป็นร้อยละ 72.85 และ 85.03 ของหอยนางรมเล็ก ตามลำดับ ส่วนหอยนางรมใหญ่จะเลี้ยงในภาคใต้ โดยเลี้ยงมากที่สุดที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีปริมาณการผลิตและมูลค่า คิดเป็นร้อยละ 84.30 และ 88.08 ของหอยนางรมใหญ่ ตามลำดับ

แต่เดิมการเลี้ยงหอยนางรมในประเทศไทยเป็นการเลี้ยงแบบครอบครั้ว ไม่ได้ทำเป็นธุรกิจใหญ่เหมือนในต่างประเทศ วิธีการเลี้ยงเป็นแบบดั้งเดิมมีการพัฒนาการเลี้ยงไม่มากนัก แม้ว่าพื้นที่เพาะเลี้ยงยังขยายได้อีกมากแต่ผลผลิตกลับลดลง เพราะขาดความรู้ทางวิชาการด้านการรวบรวมลูกหอยจากธรรมชาติ และวิธีการเลี้ยง ต่อมา มีการนำเทคโนโลยีการเลี้ยงแบบใหม่ ๆ มาใช้ เช่น การเลี้ยงบนแพ และการขยายพื้นที่เลี้ยง ทำให้ผลผลิตเริ่มเพิ่มขึ้น (กเชนทร เกลิมวัฒน์ 2544 : 118)

1. แหล่งลูกหอยนางรม

การเลี้ยงหอยนางรมจะอาศัยลูกหอยจาก 2 แหล่ง คือ ลูกหอยจากธรรมชาติ และลูกหอยจากการเพาะฟัก การใช้ลูกหอยจากธรรมชาติจะเก็บเกี่ยวลูกพันธุ์ โดยอาศัยการล่อลูกหอยด้วยวิธีการต่าง ๆ กัน เช่น การใช้วัสดุล่อลูกหอย (Cutch) ล่อลูกหอยที่มีอยู่ในธรรมชาติ โดยนำไปวาง

ในแหล่งน้ำธรรมชาติ ลูกหอยจะเกาะบนวัสดุต่าง ๆ เกษตรกรจะปล่อยให้ลูกหอยเหล่านี้เจริญเติบโตจนได้ขนาด ก่อนจะแยกไปเลี้ยงในฟาร์มเลี้ยงหอยนางรมต่อไป

วัสดุที่ใช้ล่อลูกหอย เป็นวัสดุที่ลูกหอยสามารถยึดเกาะได้ ที่ใช้กันโดยทั่วไปคือ เปลือกหอยนางรม แผ่นซีเมนต์ แท่งซีเมนต์ หรือวัสดุที่ฉาบด้วยซีเมนต์ ซึ่งการวางวัสดุล่อลูกหอยสามารถวางไว้ในระดับใกล้พื้นดิน วางในแนวตั้ง หรือแขวนติดกับทุ่น ปริมาณลูกหอยที่ล่อได้ขึ้นอยู่กับฤดูกาล สถานที่ และสภาพแวดล้อมที่ต่างกัน

การอาศัยพันธุ์ลูกหอยจากธรรมชาติ เพื่อไปเลี้ยงต่ออีกไม่เพียงพอกับความต้องการ เนื่องจากปัจจัยเกี่ยวกับฤดูกาลและปัญหาความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อม ปริมาณลูกหอยในธรรมชาติลดน้อยลง จึงได้มีการเพาะพันธุ์ลูกหอยขึ้นในโรงเพาะฟัก เพื่อผลิตลูกหอยให้แก่เกษตรกรผู้เลี้ยงหอยนางรมต่อไป (เมธี แก้วเนิน 2536 : 21-32)

2. วิธีการเลี้ยงหอยนางรม

ในช่วงแรกนั้น หอยนางรมที่ใช้เป็นอาหาร เป็นหอยที่เก็บรวบรวมจากแหล่งธรรมชาติที่เกิดขึ้นเอง ต่อมาเมื่อความต้องการของตลาดมีมากขึ้น จึงได้มีการนำลูกหอยมาเลี้ยงตามสถานที่ที่เหมาะสม เพื่อเป็นการค้า วิธีการเลี้ยงหอยนางรมมีอยู่หลายวิธี แต่ละวิธีมีความเหมาะสมที่จะใช้ต่างกันไปตามลักษณะภูมิประเทศ และดินฟ้าอากาศของแต่ละท้องถิ่น ฉะนั้นการที่จะใช้วิธีใดในท้องถิ่นนั้น เป็นเรื่องที่จะต้องพิจารณาตามความเหมาะสม ดังต่อไปนี้

2.1 การเลี้ยงแบบพื้น (Bottom culture) จำเป็นต้องเลือกบริเวณที่ค่อนข้างแข็งแรงนำลูกหอยที่ล่อได้จากวัสดุตามแหล่งธรรมชาติแกะออกจากวัสดุยึดเกาะ แล้วนำไปหว่านเลี้ยงในบริเวณที่เตรียมไว้ เมื่อหอยโตได้ขนาดที่ต้องการก็จะเก็บไปขาย วิธีการนี้ไม่พบในประเทศไทย แต่ใช้กันในต่างประเทศ เช่น ออสเตรเลีย และสหรัฐอเมริกา

2.2 การเลี้ยงแบบยกพื้น (Off bottom culture) เป็นวิธีการเลี้ยงหอยนางรมให้อยู่เหนือพื้นขึ้นมา เนื่องจากบริเวณที่เลี้ยงเป็นดินโคลน มีคลื่นลม ใช้ในประเทศไทย วิธีนี้ให้ผลผลิตสูงกว่าการเลี้ยงแบบบนพื้น แต่ก็มีค่าใช้จ่ายสูง เมื่อพิจารณาถึงผลกำไรแล้วจะให้กำไรสูงกว่า จึงนิยมใช้วิธีการเลี้ยงแบบยกพื้นกันมาก ซึ่งมีการพยายามประยุกต์เป็นหลาย ๆ วิธีด้วยกัน ได้แก่ การเลี้ยงบนก้อนหิน การเลี้ยงในกระบะไม้ การเลี้ยงแบบใช้แท่งซีเมนต์ การเลี้ยงโดยใช้หลักไม้ การใช้หลอดหรือท่อซีเมนต์ การเลี้ยงแบบพวงอุบะแขวน และการเลี้ยงหอยนางรมแบบอื่น ๆ นอกจากวิธีการเลี้ยงที่กล่าวมาแล้ว ยังมีรูปแบบการเลี้ยงอื่น ๆ โดยใช้วัสดุอื่นที่มีสภาพแข็งแรงทนได้ เช่น กระเบื้องลอนเดี่ยว ลอนคู่ อิฐ โอง โห หรือภาชนะดินเผาที่แตกชำรุด ขากรยงค์เก่า หรืออื่น ๆ ที่มีความแข็งแรง นำมาวางให้ลูกหอยยึดเกาะได้

3. โรค และอุปสรรคของการเจริญของหอยนางรม

3.1 ศัตรูหอยนางรม ศัตรูน้ำที่เป็นศัตรูของหอยนางรมจะทำลายหอยโดยตรงโดยในขณะที่หอยยังอยู่ในขั้นตัวอ่อน จะถูกศัตรูน้ำประเภทที่กินอาหารโดยการกรอง เช่น พวกเพรียง กินเป็นอาหาร และเมื่อหอยนางรมโตเต็มวัยก็จะถูกหอยดูดเจาะ เช่น พวกหอยฝาเดียว ได้แก่ หอยหมุ หอยมะระ เป็นต้น ซึ่งสามารถทำลายหอยได้ทุกขนาด โดยการส่งน้ำย่อยภายในตัวออกมาย่อยเปลือกหอยนางรมให้เป็นรู แล้วดูดน้ำและเนื้อในตัวของหอยกิน ศัตรูน้ำอื่น ๆ ที่ทำลายหอยนางรม ได้แก่ ปลาฉลาม ซึ่งจะทำลายหอยนางรมโดยใช้เท้าเปิดฝาและกินเนื้อหอยนางรม ปลาทะเลที่มีความปากแหลมคมหลาย ๆ ชนิด เช่น ปลากะเบน ปลานกแก้ว นอกจากนี้ยังมีศัตรูน้ำอีกประเภทหนึ่งที่ไม่ได้กินหรือทำลายหอยนางรมโดยตรง แต่จะไปอาศัยอยู่ที่หอยนางรมอยู่ ได้แก่ หนอนตัวแบน ฟองน้ำ ปูแป้น สาหร่ายทะเล และหอยแมลงภู่ เป็นต้น ซึ่งจะไปทำให้เกิดความรำคาญ แย่งอาหารของหอยนางรม และมักจะไปทับคลุมตัวหอยนางรมทำให้กินอาหารไม่ได้และตายในที่สุด (ยุพา ผลวิจิตร 2530 : 25-26)

3.2 โรคหอยนางรม การศึกษาเกี่ยวกับโรคพยาธิในหอยนางรมในประเทศไทยมีการศึกษาน้อย ในขณะที่การระบาดของโรคพยาธิในหอยนางรมพบว่า มีรายงานในต่างประเทศโดยทั่วไป โดยเฉพาะในแหล่งเลี้ยงที่มีการเลี้ยงอย่างหนาแน่นและเลี้ยงเป็นเวลายาวนาน ซึ่งผลจากการระบาดดังกล่าวก่อให้เกิดผลเสียหายต่อธุรกิจการเลี้ยงหอยนางรมในแหล่งนั้น ๆ ได้แก่ โรคเหงือก (Gill disease) มีสาเหตุเกิดจากเชื้อไวรัส IRIDO โรคเลือด (Bonamia Haemocytic disease) สาเหตุเกิดจากเชื้อโปรโตซัว *Bonamia ostreae* ซึ่งทำอันตรายกับเซลล์เม็ดเลือดหอย โรค Aber digestive gland disease มีสาเหตุเกิดมาจากเชื้อโปรโตซัว *Marteilia refringens* ตรวจพบในส่วน Digestive gland ของหอย และโรคจาก Copepod ชนิด *Mytilicola intestinalis* พบภายในทางเดินอาหารของหอยนางรม ซึ่งถ้าหากมีปริมาณ *Mytilicola* มากเกินไปจะทำให้คาร์โบไฮเดรตในเนื้อหอยนางรมลดลง (ประมง 2536 : 35-36)

3.3 มลภาวะ เนื่องจากหอยนางรมกินอาหาร โดยการกรองอาหารที่แขวนลอยอยู่ในน้ำ ดังนั้น โอกาสที่สะสมสารพิษ เช่น สารตะกั่ว สารหนู สารปรอท อันเกิดจากของเสียที่ทิ้งลงสู่แหล่งน้ำ เป็นอันตรายโดยตรงต่อตัวหอยนางรมทำให้เจริญเติบโตช้า ทำลายเนื้อเยื่อ ซึ่งเป็นสาเหตุให้หอยตายได้ หรือสารพิษเหล่านี้อาจมีปริมาณน้อยไม่ถึงกับทำให้หอยตาย แต่หอยจะสะสมสารพิษไว้ในเนื้อ ซึ่งเมื่อผู้บริโภคบริโภคหอยเหล่านี้เข้าไปก็จะเกิดอันตรายขึ้นได้ (ยุพา ผลวิจิตร 2530 : 26)

3.4 มนุษย์ ในการเพาะเลี้ยงหอยนางรม เกษตรกรหรือชาวบ้านที่ทำการประมงเล็ก ๆ น้อย ๆ เช่น จับสัตว์น้ำมาขายและกินเป็นอาหาร เมื่อไปหาสัตว์น้ำประเภทปูแป้น และสัตว์น้ำอื่น ซึ่งอาศัยอยู่ตามบริเวณหลักเลี้ยงหอยนางรม อาจจะซูดหลักเลี้ยงหอยนางรมจนลึ้มหรือจมนลงใน

โคลน หากเจ้าของฟาร์มไม่ดูแลเอาใจใส่ มาพบช้าเกินไป ลูกหอยซึ่งเกาะอยู่จะจมลงในโคลนไม่ได้ รับอาหาร ทำให้หอยตายในที่สุด (ยุพา ผลวิจิตร 2530 : 26)

4. การทำความสะอาดหอยสดก่อนจำหน่าย

การทำความสะอาดหอยสดก่อนจำหน่าย (Depuration) หมายถึง กระบวนการที่นำหอยที่ปนเปื้อนไม่ได้มาตรฐานอนามัยมาทำความสะอาดให้ปลอดภัยต่อการบริโภค โดยหอยที่ผ่านการทำความสะอาดแล้วจะยังมีชีวิต วิธีการทำความสะอาดจะนำหอยที่ปนเปื้อนหรือที่เลี้ยงในแหล่งน้ำสกปรกมาเลี้ยงในแหล่งน้ำสะอาด เพื่อให้หอยคายสิ่งสกปรกต่าง ๆ ในตัวออกมาก่อนที่จะเก็บเกี่ยวผลผลิต ถ้าทำโดยวิธีธรรมชาติจะใช้เวลาไม่น้อยกว่า 1 เดือน แต่ปัจจุบันได้มีการพัฒนาการทำความสะอาดหอยในโรงเรือนขึ้น ซึ่งใช้เวลาเพียงประมาณ 2 วัน (กรมประมง 2536 : 38-44)

5. การใช้ปัจจัยในการผลิตหอยนางรม

5.1 ลูกหอยนางรม จำเป็นต้องใช้ในกรณีที่ต้องซื้อลูกหอยมาจากแหล่งอื่น เนื่องจากการใช้ลูกหอยที่ได้จากการเพาะเลี้ยง จะได้ลูกหอยปริมาณมากและมีความแข็งแรงกว่าการล่อลูกหอยจากธรรมชาติ

5.2 อุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ในการเลี้ยงหอยนางรม ได้แก่ อุปกรณ์ที่ใช้ทำเป็นหลักเลี้ยง กระดานถีบใช้ในการเก็บหอย ตาชั่ง หัว ค้อน ส้อม กะละมังคัดขนาดหอย กระป๋องใส่หอยขาย ถุงมือ ปิ๊บตวงหอย มีด เรือที่ใช้ในการช่วยเก็บหอยซึ่งจะใช้เป็นครั้งคราวไปในการดำเลี้ยงหอยนางรมที่เก็บใส่หัวเข้าฝั่ง

5.3 การใช้แรงงานในการเลี้ยงหอยนางรม การใช้แรงงานการเลี้ยงหอยนางรม แบ่งออกตามกิจกรรมการเลี้ยงหอยนางรมออกได้เป็นสองช่วง คือ ช่วงปีแรกของการเลี้ยงเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวกับการวางหลักเลี้ยงหอยนางรม และช่วงปีต่อมาเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวกับการเฝ้าและดูแลการซ่อมแซมหลัก ตลอดจนการเก็บเกี่ยว นอกจากนี้ยังสามารถแบ่งประเภทแรงงานได้เป็นสองประเภท คือ แรงงานในครัวเรือนและแรงงานจากการจ้าง (กรรณิกา อินทชัย 2530 : 156-158)

สำหรับแรงงานที่เกิดจากการจ้าง หมายถึง แรงงานที่เป็นบุคคลภายนอกซึ่งมีการจ่ายค่าแรงเป็นรายวัน หรือการจ้างเหมาตามลักษณะของงาน

5.4 ค่าใช้จ่ายในการซ่อมแซมและบำรุงรักษา

5.4.1 ค่าใช้จ่ายที่จ่ายไปแล้ว ทำให้สินทรัพย์มีอายุการใช้งานเพิ่มมากขึ้น เช่น ค่าซ่อมแซมหลักเลี้ยง เปลี่ยนไม้รองหลักเลี้ยง การซ่อมและเปลี่ยนไม้รองหลักเลี้ยงต้องทำทุกปี

5.4.2 ค่าใช้จ่ายที่จ่ายไปแล้ว ทำให้สินทรัพย์อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้ เช่น ค่าซ่อมแซมหลักเลี้ยงเล็ก ๆ น้อย ๆ ค่าซ่อมอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ในการเลี้ยงหอยนางรม ถือเป็นค่าใช้จ่ายดำเนินงานปกติ

5.5 ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด หมายถึง ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่ต้องจ่ายไปเพื่อดำเนินการเลี้ยงและขายหอยนางรม เช่น ค่าน้ำมันใส่เรือเมื่อทำการเก็บหอยและนำหลักไปวางในแหล่งเพาะเลี้ยง

การเพาะเลี้ยงหอยนางรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

การเลี้ยงหอยนางรมในประเทศไทยมีอยู่หลายจังหวัด แต่ที่มีชื่อเสียงมากที่สุดคือที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นหอยนางรมพันธุ์ใหญ่ หรือเรียกว่า หอยตะโกรมชนิดกรามขาว (*Crassostrea elcheri*) ซึ่งมีราคาสูงเป็นที่นิยมบริโภค หอยนางรมชนิดนี้ สามารถเลี้ยงได้ในหลายแหล่งทั้งทางฝั่งอ่าวไทย และฝั่งทะเลอันดามัน แต่ปัญหาคือคุณภาพของเนื้อหอยโดยเฉพาะสีของเนื้อ ซึ่งหากเลี้ยงในแหล่งอื่นจะมีสีคล้ำทำให้จำหน่ายไม่ได้ราคา จึงมีการรับซื้อหอยนางรม (ตะโกรม) จากจังหวัดอื่นเข้ามาพักไว้ที่แหล่งเลี้ยงจังหวัดสุราษฎร์ธานีก่อนที่จะส่งจำหน่ายต่อไป สำหรับหอยนางรมชนิดอื่น เช่น หอยตะโกรมกรามดำ (*Crassostrea iredalei*) ซึ่งมีการเลี้ยงในจังหวัดอื่น เช่น ที่คลองบางนางรม จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แม้จะมีขนาดเล็กกว่าชนิดกรามขาว แต่เลี้ยงง่าย โตเร็ว มีความทนทานต่อสภาพแวดล้อมได้ดีกว่า และไม่มีปัญหาเรื่องสีของเนื้อ ก็เป็นไปได้ที่จะมีการขยายการเลี้ยงไปยังแหล่งอื่นที่เหมาะสม

จุดเริ่มต้น

จุดเริ่มต้นเลี้ยงหอยนางรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีสันนิษฐานว่าน่าจะเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2503 โดยนายไสว วิเชียรฉาย เกษตรกรจากอำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี ย้ายถิ่นเข้ามาทำมาหากินในจังหวัดสุราษฎร์ธานี เริ่มต้นจากอาชีพประมงทำयो (ใช้ไม้ไผ่ปักเป็นปักयो ใช้จวนทำเป็นแผงดักปลาทางและยกขึ้นหรือเรียกว่า “การยกयो” ปัจจุบันเลิกทำไปนานแล้วเพราะความอุดมสมบูรณ์ของสัตว์น้ำลดลง) สังเกตว่าในธรรมชาติของปากคลองมีหอยนางรมที่เกาะตามชอกไม้ หลังจากนั้นในปี พ.ศ. 2505 ได้เริ่มทดลองเลี้ยงบริเวณปากคลองท่าอุแท อำเภอกาญจนดิษฐ์ โดยใช้เศษไม้จากโรงเลื่อยทำเป็นแผงใช้ผูกหอยจากธรรมชาติมาทดลองเลี้ยง แต่ประสบปัญหาที่หอยจากธรรมชาติได้น้อยประกอบกับประสบวาทภัยในช่วงเวลาเดียวกับที่เกิดขึ้นที่แหลมตะลุมพุก จังหวัดนครศรีธรรมราช ทำให้การเลี้ยงหอยนางรมครั้งแรกไม่ประสบผลสำเร็จ

ในปี พ.ศ. 2509 จากการทดลองเลี้ยงของนายไสว วิเชียรฉาย พบว่า หอยนางรมจะมีการวางไข่ในช่วงฤดูร้อนกลางเดือนมีนาคม - ต้นเดือนกรกฎาคม โดยสังเกตจากแผงหอยที่เลี้ยงไว้เห็นเป็นจุดสีชมพูแดง

ปี พ.ศ. 2520 เริ่มมีผู้สนใจเลี้ยงนำโดยนายอ้น แซ่ลิ่ม แต่ถูกยิงตายเนื่องจากความขัดแย้งในการจับจองพื้นที่การเลี้ยงหอยนางรมโดยคนจากหมู่บ้านเงอะ ตำบลตะเคียนทอง อำเภอกาญจนดิษฐ์ การริเริ่มการเลี้ยงหอยนางรมเลยชะงักไปชั่วระยะเวลาหนึ่ง

ปี พ.ศ. 2523 เริ่มมีการเลี้ยงกันมาก นำโดย นายไสว วิเชียรฉาย และนายอ๊ด (ไม่ทราบนามสกุล)

ปี พ.ศ. 2525 นายไสว วิเชียรฉาย ได้รับโล่เกียรตินิยมจากผู้ว่าราชการจังหวัดสุราษฎร์ธานี ในฐานะบุคคลที่สามารถทำให้หอยนางรมเป็นอาชีพขึ้นมาได้

ปี พ.ศ. 2527 มีการสร้างถนนเข้ามาสู่หมู่บ้านส่งผลต่อความสะดวกในการขนส่งหอยสู่ตลาด และการขนส่งอุปกรณ์การเลี้ยงหอยเข้ามาสู่ชุมชน

การเริ่มต้นเลี้ยงในช่วงแรกของเกษตรกรจะใช้ไม้ไผ่ปักเป็นแถวซึ่งจะได้ผลในช่วงปีแรกที่ลงทุนต่ำและหอยเกาะมาก แต่มีปัญหาที่ตามมาคือ ไม้ไผ่ผุเร็ว ไม้ไผ่ที่จมน้ำเน่าเกิดก๊าซไข่เน่าทำให้ดินเป็นกรด หอยตัวเล็กจะตายจากความเป็นกรดของดิน และมีการทดลองใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ ในการเพาะเลี้ยงตลอดมา

ปี พ.ศ. 2528 - ปัจจุบัน การเพาะเลี้ยงหอยนางรมได้พัฒนาขึ้น การเพาะเลี้ยงได้ผลดีจนทำให้หอยนางรมเป็นสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ดีเด่นของจังหวัดสุราษฎร์ธานีในปัจจุบัน

วิธีการเลี้ยง

ในอดีต วิธีการเลี้ยงหอยนางรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีผ่านการลองผิดลองถูกมาหลายยุคหลายสมัย ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

ก่อนปี พ.ศ. 2525 ใช้ก้อนหิน เศษวัสดุ เช่น กระเบื้อง เศษโอ่ง

ช่วงปี พ.ศ. 2525 - พ.ศ. 2530 การเลี้ยงจะใช้วัสดุหลากหลาย เช่น กระเบื้อง โอ่ง ไม้ไผ่ผ่าซีก หลอด ปล่อยขนาดเล็ก และปล่อยขนาดใหญ่

ช่วงปี พ.ศ. 2531 - พ.ศ. 2545 วัสดุการเลี้ยงมีการพัฒนาขึ้นเป็นการเลี้ยงโดยอุบะแขวน ร้อยพวง แผงกะบะ หลอด และปล่อยขนาดเล็ก

ช่วงปี พ.ศ. 2546 - ปัจจุบัน มีการเพิ่มวิธีการเลี้ยงโดยใช้เสาปูนปักเพิ่มขึ้น แต่ที่นิยมมาก และได้ผลยังเป็นเทคนิคดั้งเดิมคือการใช้หลอดเพราะการปฏิบัติเกี่ยวกับการเลี้ยงสะดวกทั้งในคอกหอยบริเวณน้ำตื้นและบริเวณน้ำลึก

การตลาดสินค้าเกษตร

การตลาด (Marketing) มีความหมายโดยทั่วไป คือ การทำกิจกรรมทางธุรกิจที่ทำให้สินค้าและบริการเคลื่อนจากผู้ผลิตไปยังผู้บริโภคหรือผู้ใช้ (เชาว์ โรจนแสง 2544 : 5; วิรัช สงวนวงษ์วาน และพรณพิมล ก้านกนก 2543 : 2) ซึ่งเป็นความหมายที่ให้ไว้โดยสมาคมการตลาดแห่งประเทศไทย สหรัฐอเมริกา ในขณะที่ (Kotler 2000 : 6) ได้ให้ความหมายไว้ว่าเป็นกระบวนการวางแผนและการบริหารแนวความคิดเกี่ยวกับการตั้งราคา การส่งเสริมการตลาด การจัดจำหน่ายสินค้า บริการหรือความคิด เพื่อสร้างให้เกิดการแลกเปลี่ยนเพื่อตอบสนองความพึงพอใจของบุคคลและบรรลุเป้าหมายขององค์กร แต่สำหรับสินค้าเกษตรมีความจำเพาะที่แตกต่างออกไป

1. ระบบการตลาดและกระบวนการตลาดสินค้าเกษตร ระบบการตลาด (Marketing system) หมายถึง ความสัมพันธ์ที่ประกอบด้วยกลุ่มผู้ขายและกลุ่มผู้ซื้อในลักษณะของการเคลื่อนย้ายสินค้าและบริการ รวมทั้งการสื่อสาร จากกลุ่มผู้ขายไปยังกลุ่มผู้ซื้อ ในขณะที่มีการเคลื่อนย้ายเงินและสารสนเทศจากกลุ่มผู้ซื้อไปยังกลุ่มผู้ขาย (Kotler 2000 : 9) กระบวนการการตลาด (Marketing process) ประกอบด้วยการวิเคราะห์โอกาสทางการตลาด การจัดโครงสร้างหน่วยงานการตลาด การนำไปปฏิบัติ และการควบคุมความพยายามทางการตลาด (Kotler 2000 : 86) สำหรับกระบวนการการตลาดสินค้าเกษตร ที่ดำเนินการต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง เกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายสินค้าและบริการจากจุดเริ่มต้นของการผลิตสินค้าเกษตรตั้งแต่ในฟาร์ม จนกระทั่งสินค้าเหล่านั้นถึงมือผู้บริโภคคนสุดท้าย (นงนุช โสรัตน์ 2539 : 104)

2. คนกลางในตลาดสินค้าเกษตรระดับท้องถิ่น คนกลางในการตลาดมีหลายประเภท ซึ่งอาจมีความแตกต่างกันอยู่บ้างระหว่างคนกลางในตลาดสินค้าเกษตรระดับท้องถิ่นและท้องถิ่น สินค้าแต่ละชนิดมีประเภทของคนกลางแตกต่างกัน ดังต่อไปนี้

2.1 ผู้รวบรวมท้องถิ่น (Rural merchant) รวบรวมและรับซื้อสินค้าจากเกษตรกรและทำธุรกิจอยู่ในพื้นที่ที่มีการผลิต มีความสัมพันธ์กับเกษตรกร รวบรวมสินค้าโดยการออกไปรับซื้อในแหล่งผลิต มักจะทำเฉพาะฤดูกาลที่มีผลผลิตออกสู่ตลาดเท่านั้น

2.2 ตัวแทน (Agent middleman) เป็นตัวแทนให้กับลูกค้าโดยไม่ได้มีกรรมสิทธิ์ในสินค้านั้น ได้ค่าตอบแทนในรูปค่าธรรมเนียม (Fee) และค่านายหน้า (Commission) แบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

2.2.1 นายหน้า (Brokers) ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าของสินค้าโดยไม่ได้ควบคุมสินค้า มีอำนาจในการต่อรองค่า

2.3 พ่อค้าจร พ่อค้าเร่ (Hawker merchant) เข้ามารับซื้อและรวบรวมสินค้าในตลาดท้องถิ่นเป็นครั้งคราว

2.4 ผู้แปรรูปและโรงงานแปรรูป (Processors and manufacturers) เป็นผู้ซื้อสินค้าเกษตรเพื่อการแปรรูป มักเป็นรายใหญ่ รับซื้อค่อนข้างแน่นอน

2.5 สถาบันเกษตรกร (Farmer institution) เป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นโดยการรวมตัวของเกษตรกรที่เป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย เช่น สหกรณ์การเกษตร กลุ่มเกษตรกร

2.6 ผู้ขายส่งผู้รวบรวมรายย่อยและรายใหญ่ (Wholesale assembly) รวบรวมสินค้าจากตัวแทนเกษตรกรรายใหญ่ พ่อค้าจร พ่อค้าเร่ เพื่อส่งสินค้าไปขายยังตลาดปลายทาง โดยผู้ค้าคนกลางจะดำเนินธุรกิจอยู่ในตลาดกลางท้องถิ่น

2.7 สถาบันของรัฐ (Government institution) องค์กรคลังสินค้า องค์กรตลาดเพื่อเกษตรกร ไม่ได้มุ่งหวังผลกำไร ทำเพื่อส่งเสริมและช่วยเหลือเกษตรกร

2.8 องค์กรที่อำนวยความสะดวก (Facilitating organization) ช่วยจัดการในบางเรื่อง เช่น จัดระเบียบความเรียบร้อยของการดำเนินงาน ได้แก่ ตลาดนัด และสะพานปลา ให้บริการข่าวสาร สนับสนุนการวิจัยและส่งเสริมการตลาด เป็นต้น

3. ตลาดสินค้าเกษตรปลายทาง และตลาดขายปลีก

3.1 ตลาดปลายทาง (Terminal market) เป็นตลาดซื้อขายสินค้าระดับสุดท้ายทำหน้าที่รวบรวมและกระจายสินค้าตามมาตรฐาน มีการดำเนินการซับซ้อน มีระบบการเงินเพื่อช่วยให้เกิดสภาพคล่อง ราคาสินค้าในตลาดปลายทางนี้ มักใช้เป็นพื้นฐานในการกำหนดราคาสินค้าเกษตรในตลาดแต่ละระดับ ซึ่งทำได้โดยคำนึงถึงปัจจัยทางเศรษฐกิจและการเมืองในแต่ละต่างประเทศ

3.2 ตลาดขายปลีก (Retail market) เป็นตลาดสุดท้ายในระบบการตลาดที่หน้าที่ในการจัดสรรสินค้าเกษตรทั้งที่ไม่มีและมีการแปรรูปไปสู่ผู้บริโภคคนสุดท้าย ทำหน้าที่บรรจุหีบห่อและจัดชั้นคุณภาพสินค้า

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สาโรช เนติธรรมกุล (2549) ศึกษาประวัติความเป็นมาของการเลี้ยงหอยนางรมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ศึกษาวิธีการเพาะเลี้ยงหอยนางรมของเกษตรกรในประเทศไทย และในจังหวัดสุราษฎร์ธานี และศึกษาแนวโน้มของการเลี้ยงหอยนางรมในอนาคต

จากผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการเลี้ยงมีหลายรูปแบบเช่นการเลี้ยงบนก้อนหิน การเลี้ยงในกระบะไม้ การเลี้ยงแบบใช้แท่งซีเมนต์ การเลี้ยงโดยใช้หลักไม้ การใช้หลอดหรือท่อซีเมนต์ การเลี้ยงแบบพวงอุบะแขวน และการเลี้ยงโดยใช้วัสดุบางประเภทเช่นยางรถยนต์ กระเบื้องลอนเดี่ยว กระเบื้องลอนคู่ อิฐ อ่าง ไห ตุ่มที่ชำรุด หรือแม้แต่การหว่านลงเลี้ยงกับพื้นดินในเขตพื้นที่สภาพพื้นดินแข็ง การเลี้ยงเป็นอาชีพในจังหวัดสุราษฎร์ธานีเริ่มจริงจังในปี พ.ศ. 2523 และมีการพัฒนาในเรื่องวิธีการเลี้ยงมาตลอดจนกระทั่งถึงปัจจุบัน เกษตรกรผู้เลี้ยงนิยมใช้หลอดปูน ปล่องขนาดเล็ก และเสาปูนในการเลี้ยง ซึ่งวัสดุที่ใช้เลี้ยงแต่ละอย่างมีข้อดีและข้อเสียที่แตกต่างกัน หลอดปูนสะดวกในการจัดการทั้งในพื้นที่น้ำลึกและน้ำตื้น ปล่องซีเมนต์มีข้อดีที่มีพื้นที่ของปล่องให้หอยเกาะมากแต่มิมีน้ำหนักค่อนข้างมากยุ่งยากในการจัดการ ส่วนเสาปูนง่ายต่อการวางปักเสาและมีความทนทานแต่มีปัญหาในเรื่องการทับถมของดินโคลน

การเลี้ยงหอยนางรมจะได้ผลดีต้องมีการทำความสะอาดอุปกรณ์การเลี้ยงก่อนช่วงฤดูกาลที่หอยวางไข่ การเลี้ยงหอยในพื้นที่น้ำลึกหอยจะเติบโตได้เร็วแต่การจัดการจะยุ่งยากกว่า ความลึกของพื้นที่ที่พอเหมาะ คือ น้ำลึกประมาณหัวเข่าในช่วงที่น้ำลดลงต่ำสุด

ปัญหาที่ตามมาในปัจจุบันคือ การเลี้ยงหอยชนิดอื่นร่วมกับการเลี้ยงหอยนางรม ที่มีปัญหามากที่สุดคือ หอยแมลงภู่ซึ่งมีความสามารถในการแย่งกินแพลงตอนระดับน้ำเดียวกับหอยนางรม ส่วนปัญหาที่เกิดจากการเลี้ยงหอยแครงเป็นปัญหาโดยอ้อมที่เกิดจากตะกอนโคลนที่เกิดจากการคราดหอยแครง และปัญหาปริมาณสัตว์น้ำที่ลดลงทำให้รายได้เสริมของเกษตรกรจากการจับสัตว์น้ำลดลง

ปัญหาอีกประการหนึ่งที่เกษตรกรผู้เลี้ยงหอยคาดไม่ถึงคือ ปัญหามลภาวะจากขนำเฝ้าหอย โดยการจับถ่ายของเสียลงในน้ำโดยตรง ส่งผลต่อนักท่องเที่ยวที่มาเห็นรูปแบบวิธีการเลี้ยง ทำให้นักท่องเที่ยวบางคนไม่กล้ารับประทานหอยนางรมและพูดกันต่อ หรือรับประทานไปแล้วเกิดท้องเสียจากจุลินทรีย์บางตัวที่ปนเปื้อนในตัวหอยนางรม ส่งผลให้ราคาหอยนางรมไม่เปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นในรอบ 10 ปี ที่ผ่านมา

แนวทางออกที่เป็นไปได้แบบยั่งยืน กลุ่มเกษตรกรจะต้องมีการรวมกลุ่มและมีระบบบริหารจัดการในพื้นที่เลี้ยงหอยแบบมีส่วนร่วมที่ทุกกลุ่มทุกฝ่ายได้รับผลประโยชน์ โดยหน่วยงาน

ของรัฐที่เกี่ยวข้องให้ความช่วยเหลือทางด้านวิชาการและการประชาสัมพันธ์ด้านการตลาดในภาพรวม ตลอดจนการส่งเสริมช่องทางการมีรายได้ของเกษตรกรเป็นอาชีพเสริมอย่างต่อเนื่องจากการทำประมงในฟาร์มหอยนางรม ตลอดจนการหาปู หาปลาในพื้นที่ ด้วยวิธีการฝึกอบรม เรื่องการอนุรักษ์ การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม การเพิ่มความสมบูรณ์ของสัตว์น้ำ การหาความสมดุลในการเลี้ยงระหว่างหอยนางรม หอยแครง และหอยแมลงภู่ ตลอดจนธุรกิจการท่องเที่ยวในรูปแบบฟาร์มสเตย์ ซึ่งวิธีการดังกล่าว จะต้องสอดคล้องกับความคิดในเรื่องของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่ครบวงจร

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาสถานการณ์และแนวโน้มทางการตลาดของหอยนางรมในพื้นที่ชายฝั่ง ตำบลท่าทอง อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ โดยใช้แบบสัมภาษณ์ สัมภาษณ์จากผู้ผลิตและผู้ค้าหอยนางรม ส่วนข้อมูลทุติยภูมิได้จากการค้นคว้าและรวบรวมจากวารสาร บทความงานวิจัย ตำรา และสิ่งพิมพ์ ตลอดจนข้อมูลองค์ความรู้ต่างๆ ทั้งทางด้านชีววิทยา การเพาะเลี้ยง การตลาด รวมถึงสถิติต่างๆ ที่เกี่ยวกับหอยนางรมจากแหล่งที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้งานวิจัยที่สมบูรณ์และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากร
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากร

การเลือกพื้นที่ในอำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี เนื่องจากเป็นจังหวัดที่มีการผลิตหอยนางรมในปริมาณและมูลค่าสูงที่สุดในภาคใต้ และเป็นเพียงจังหวัดเดียวที่มีการเลี้ยงหอยนางรมขนาดใหญ่ ประชากรในระบบการตลาดหอยนางรมอำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี แบ่งออกเป็น

1. ผู้ผลิตหอยนางรม เป็นเกษตรกรที่ประกอบอาชีพเลี้ยงหอยนางรม บริเวณอ่าวท้องปึก อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อทำการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไป ข้อมูลด้านเศรษฐกิจและสังคม สภาพผลิต การตลาด โดยทำการออกแบบสอบถามจำนวน 120 ชุด
2. ผู้ค้าหอยนางรม คือ คนที่กระจายหอยนางรมไปสู่แหล่งอื่นๆ โดยผู้รับซื้อ จะรวมถึงผู้รับซื้อรายใหญ่ ผู้รับซื้อรายย่อย และผู้รับซื้อเพื่อขายในท้องถิ่นเพื่อทำการสำรวจปริมาณความต้องการหอยนางรมในตลาด และขนาดของหอยนางรมที่ตลาดต้องการ ราคารับซื้อหอยนางรม โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจำนวน 20 ราย

3. **ผู้บริโภคร** คือ ผู้ที่มีความต้องการบริโภคหอยนางรม เพื่อศึกษาลักษณะของหอยนางรมที่ผู้บริโภคต้องการ ขนาดของหอยที่ผู้บริโภคนิยมบริโภค รวมทั้งราคา que ผู้บริโภคสามารถรับได้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยนี้ ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการวิจัย ซึ่งสร้างขึ้นโดยพิจารณาจากวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยมีผู้สัมภาษณ์ทำหน้าที่ถามคำถามจากเจ้าของฟาร์มและผู้ค้าคนกลางระดับต่าง ๆ แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ แบ่งออกเป็น 3 ชุด ดังนี้

1. **แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 1** ใช้สัมภาษณ์เกษตรกรผู้ประกอบการเลี้ยงหอยนางรม ประกอบด้วย 4 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร เกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล

ส่วนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของกิจการการเลี้ยงหอยนางรม

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานผลิตหอยนางรม ได้แก่ ปัจจัยการผลิต วิธีการผลิต การเก็บเกี่ยวผลผลิต การเตรียมผลผลิตเพื่อจำหน่าย เป็นต้น

ส่วนที่ 4 ข้อมูลด้านการตลาดหอยนางรมที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ ราคา การจัดจำหน่าย และการส่งเสริมการตลาด

2. **แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 2** ใช้สัมภาษณ์ผู้ค้าคนกลางระดับต่าง ๆ ในระบบการตลาดหอยนางรม ได้แก่ ผู้รวบรวม ผู้ค้าส่ง และผู้ค้าปลีก ซึ่งทราบแหล่งของผู้ค้าคนกลาง ได้จากการขยายผลการสัมภาษณ์เกษตรกรผู้เลี้ยงหอยนางรม ประกอบด้วย 3 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ค้าคนกลาง เกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล

ส่วนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของกิจการการค้าหอยนางรม

ส่วนที่ 3 ข้อมูลด้านการตลาดหอยนางรม ที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ ราคา การจัดจำหน่าย และการส่งเสริมการตลาด

3. **แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 3** ใช้สัมภาษณ์ผู้บริโภค เพื่อรวบรวมข้อมูลด้านความต้องการของผู้บริโภค ช่องทางการจัดจำหน่ายหรือวิธีการตลาด รวมถึงความพึงพอใจและทัศนคติของผู้บริโภคที่มีต่อหอยนางรม

หลังจากจัดทำเครื่องมือในการวิจัยแล้ว จะทำการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยตรวจสอบคุณภาพก่อนนำแบบสัมภาษณ์ไปทดลองใช้ ก่อนที่จะนำไปใช้เก็บข้อมูลจริง โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างจากเกษตรกรผู้เลี้ยงหอยนางรมและผู้บริโภคในเขตอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากกลุ่ม

ประชากร เพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ให้เหมาะสม สอดคล้อง ครบถ้วนตาม วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อใช้งานต่อไป

การรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาสถานการณ์และแนวโน้มทางการตลาดของหอยนางรม ในพื้นที่ชายฝั่ง ตำบลท่าทอง อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานีนั้น รวบรวมจากแหล่งข้อมูล ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ข้อมูลปฐมภูมิ ได้จากการใช้แบบสัมภาษณ์ โดยมีผู้สัมภาษณ์ ทำหน้าที่อ่านข้อความ คำถามผู้ผลิตและผู้ค้าหอยนางรม ในอำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี แล้วผู้สัมภาษณ์จะเป็น ผู้จดบันทึกคำตอบ โดยมีขั้นตอนต่อไปนี้

1.1 สร้างแบบสัมภาษณ์ ด้วยการสร้างชุดคำถามเพื่อใช้ถามเกษตรกร ผู้ประกอบการและผู้ค้าหอยนางรม โดยพยายามให้แบบสัมภาษณ์สอดคล้องกับข้อมูลที่ต้องการเก็บ รวบรวมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และทำการตรวจสอบคุณภาพของแบบสัมภาษณ์และแก้ไข ปรับปรุงให้เหมาะสมแล้ว

1.2 เตรียมผู้สัมภาษณ์ ด้วยการให้ผู้ที่ทำหน้าที่สัมภาษณ์ทุกคนทำความเข้าใจ ในงานวิจัยในด้านความเป็นมาของปัญหา วัตถุประสงค์ ตลอดจนความสำคัญของงานวิจัยและ ข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือ ตรงตามความเป็นจริง ไม่คัดแปลง ตกแต่ง หรือสอดแทรกความคิดเห็น และทัศนคติของผู้สัมภาษณ์เอง

1.3 เตรียมงานภาคสนาม ด้วยการประสานงานกับหน่วยงานหรือกลุ่มบุคคลที่ เกี่ยวข้อง เช่น หน่วยงานประมงจังหวัด ประมงอำเภอ ปรชชานกลุ่มเกษตรกร องค์การบริหาร ส่วนตำบล กำนัน และ ผู้ใหญ่บ้าน เท่าที่จำเป็น เป็นต้น เตรียมแผนที่ของพื้นที่ที่จะออกงาน ภาคสนามและเป็นแผนที่ที่ระบุตำแหน่งประชากรที่จะศึกษา วางแผนล่วงหน้าว่าจะให้ผู้สัมภาษณ์ ทำอะไรบ้างในการออกภาคสนามแต่ละครั้ง สัมภาษณ์เกษตรกรและผู้ค้าคนกลางวันละกี่ราย และ ถ้าหากเป็นไปได้ควรติดต่อนัดหมายเกษตรกรและผู้ค้าคนกลางไว้ล่วงหน้า

1.4 การออกงานภาคสนาม จัดสรรและควบคุมผู้สัมภาษณ์ในการสัมภาษณ์ เกษตรกรและผู้ค้าคนกลางโดยให้เป็นไปตามแผนงานที่วางไว้ ดำเนินการสัมภาษณ์ในการ สัมภาษณ์เกษตรกรและผู้ค้าคนกลางโดยให้เป็นไปตามแผนงานที่วางไว้ ดำเนินการสัมภาษณ์ใน ระหว่างเวลา 10.00 - 17.00 น. ของแต่ละวัน คอยดูแลให้คำปรึกษาและความช่วยเหลือในกรณี จำเป็นภายหลังจากสัมภาษณ์เสร็จในแต่ละวัน ต้องมีการประชุมทีมงานผู้สัมภาษณ์ เพื่อตรวจสอบ

ปัญหาและรับดำเนินการแก้ไข รวมทั้งหาทางป้องกันและแก้ไขในกรณีที่ผู้สัมภาษณ์ พบปัญหาในลักษณะเดิมในการสัมภาษณ์ครั้งต่อ ๆ ไป

2. ข้อมูลทุติยภูมิ ได้จากการค้นคว้าเอกสารและงานวิจัย ตลอดจนข้อมูลองค์ความรู้ต่าง ๆ ทั้งทางด้านชีววิทยา การเพาะเลี้ยง การตลาด รวมถึงด้านสถิติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหอยนางรมจากแหล่งที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมประมง กรมวิชาการเกษตร ศูนย์วิจัยประมงในสังกัดหน่วยงานต่าง ๆ พาณิชย์จังหวัด และเว็บไซต์ เป็นต้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เกษตรกรผู้ประกอบการผลิต ผู้ค้าหอยนางรม ใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) โดยหาค่าร้อยละ (Percentage) ข้อมูลทั่วไปของผู้เลี้ยง กิจกรรมเลี้ยง ผู้ค้า และกิจกรรมค้าหอยนางรม การดำเนินการผลิต ระบบการตลาด และปัญหาและอุปสรรคในการผลิต และการตลาดหอยนางรม

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาระบบการตลาดหอยนางรม ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้สำรวจเกษตรกรผู้เลี้ยงหอยนางรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้ค้าหอยนางรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี และผู้บริโภคในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยนำมาวิเคราะห์รายชื่อตามวัตถุประสงค์ โดยแยกตามแบบสอบถาม มีดังต่อไปนี้

1. เกษตรกรผู้ผลิตหอยนางรม
2. ผู้ค้าหอยนางรม
3. ผู้บริโภคและระบบการตลาดหอยนางรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

เกษตรกรผู้ผลิตหอยนางรม

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้เลี้ยงหอยนางรม

เกษตรกรผู้เลี้ยงหอยนางรมมีข้อมูลทั่วไปด้านเพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการเลี้ยงหอยนางรม และสถานภาพอาชีพเลี้ยงหอยนางรม แสดงในตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้เลี้ยงหอยนางรม

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	85	70.83
หญิง	35	29.17
รวม	120	100.00

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
อายุ		
21-30 ปี	3	2.50
31-40 ปี	21	17.50
41-50 ปี	60	50.00
51-60 ปี	29	24.17
มากกว่า 60 ปี	7	5.83
รวม	120	100.00
สถานภาพสมรส		
สมรส	103	85.83
โสด	15	12.50
หม้าย	2	1.67
รวม	120	100.00
ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าประถมศึกษา	15	12.50
ประถมศึกษา	15	12.50
มัธยมศึกษาตอนต้น	21	17.50
มัธยมศึกษาตอนปลาย	67	55.83
ปริญญาตรีขึ้นไป	2	1.67
รวม	120	100.00
ประสบการณ์ในการเลี้ยงหอยนางรม		
1-5 ปี	10	8.33
6-10 ปี	43	35.83
11-15 ปี	35	29.17
16-20 ปี	20	16.67
มากกว่า 20 ปี	12	10.00
รวม	120	100.00

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
สถานภาพอาชีพ		
อาชีพหลัก	57	47.50
อาชีพรอง	63	52.50
รวม	120	100.00

ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไป สรุปได้ดังนี้

1.1 เพศ เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 70.83 และเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 29.17

1.2 อายุ เกษตรกรส่วนมากมีอายุระหว่าง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 50.00 รองลงมา มีอายุระหว่าง 51-60 ปี 31-40 ปี มากกว่า 60 ปี และ 21-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 24.17 17.50 5.83 และ 2.50 ตามลำดับ

1.3 สถานภาพสมรส สถานภาพสมรสของเกษตรกรโดยส่วนใหญ่สมรสแล้ว คิดเป็นร้อยละ 85.83 เป็นโสดร้อยละ 12.50 และหม้ายร้อยละ 1.67

1.4 ระดับการศึกษา เกษตรกรส่วนมากมีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย คิดเป็นร้อยละ 55.83 รองลงมาคือ มัธยมศึกษาตอนต้น ต่ำกว่าประถมศึกษา ประถมศึกษา และปริญญาตรีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 17.50 12.50 12.50 และ 1.67 ตามลำดับ

1.5 ประสบการณ์ในการเลี้ยงหอยนางรม เกษตรกรส่วนมากมีประสบการณ์ในการเลี้ยงหอยนางรมมากกว่า 6-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 35.83 รองลงมา มีประสบการณ์ระหว่าง 11-15 ปี 16-20 ปี มากกว่า 20 ปี และ 1-5 ปี คิดเป็นร้อยละ 29.17 16.67 10.00 และ 8.33 ตามลำดับ

1.6 สถานภาพอาชีพเลี้ยงหอยนางรม เกษตรกรผู้เลี้ยงหอยนางรมโดยส่วนใหญ่เลี้ยงหอยนางรมเป็นอาชีพรอง คิดเป็นร้อยละ 52.50 และทำเป็นอาชีพหลักร้อยละ 47.50

2. ข้อมูลทั่วไปของกิจการเลี้ยงหอยนางรม

จากตารางที่ 4.2 พบว่า กิจการเลี้ยงหอยนางรมมีข้อมูลทั่วไปด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

2.1 อายุฟาร์ม กิจการเลี้ยงหอยนางรมส่วนมากมีอายุฟาร์ม 6-10 ปี และ 11-15 ปี คิดเป็นร้อยละ 35.83 และ 29.17 ตามลำดับ รองลงมา 16-20 ปี มากกว่า 20 ปี และ ต่ำกว่า 6 ปี คิดเป็นร้อยละ 16.67 10.00 และ 8.33 ตามลำดับ

2.2 รูปแบบธุรกิจและประเภทการผลิต การประกอบกิจการเลี้ยงหอยนางรมนั้น ผู้เลี้ยงทั้งหมดดำเนินการในรูปแบบธุรกิจส่วนตัว เป็นการผลิตประเภทการผลิตอิสระ ไม่มีการรับจ้างผลิตภายใต้สัญญาใด

ตารางที่ 4.2 ข้อมูลทั่วไปของกิจการเลี้ยงหอยนางรม

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
อายุฟาร์ม		
ต่ำกว่า 6 ปี	10	8.33
6-10 ปี	43	35.83
11-15 ปี	35	29.17
16-20 ปี	20	16.67
มากกว่า 20 ปี	12	10.00
รวม	120	100.00
รูปแบบธุรกิจ		
ธุรกิจส่วนตัว	120	100.00
ห้างหุ้นส่วน	0	0.00
บริษัท	0	0.00
รวม	120	100.00
ประเภทการผลิต		
ผลิตอิสระ	120	100.00
รับจ้างผลิตภายใต้สัญญา	0	0.00
รวม	120	100.00

3. การดำเนินการผลิตหอยนางรม

จากตารางที่ 4.3 พบว่า กิจกรรมเลี้ยงหอยนางรมมีการดำเนินงานผลิตด้านพันธุ์หอยนางรมและแหล่งที่มาของลูกหอยนางรม แหล่งเงินทุน วิธีการเลี้ยงหอยนางรม การเก็บเกี่ยวหอยนางรมและการเตรียมผลผลิตหลังเก็บเกี่ยว ดังต่อไปนี้

3.1 พันธุ์หอยนางรมและแหล่งที่มาของลูกหอยนางรม จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงหอยนางรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีเลี้ยงหอยนางรมพันธุ์ใหญ่ทั้งหมด แหล่งพันธุ์หอยนางรมส่วนมากซื้อลูกหอยนางรม คิดเป็นร้อยละ 65.00 รองลงมาคือ พันธุ์หอยจากธรรมชาติ พันธุ์หอยในธรรมชาติและซื้อด้วย คิดเป็นร้อยละ 20.83 และ 14.17 ตามลำดับ ส่วนจังหวัดที่เกษตรกรซื้อพันธุ์หอยนางรมมาจากจังหวัดชุมพรและเพชรบุรี คิดเป็นร้อยละ 50.00 รองลงมา ซื้อจากจังหวัดเพชรบุรีและชุมพร คิดเป็นร้อยละ 26.67 และ 23.33 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.3 แหล่งที่มาของพันธุ์หอยนางรม แหล่งเงินทุน วิธีการเลี้ยง วิธีการเก็บเกี่ยวและการเตรียมผลผลิตหลังเก็บเกี่ยวหอยนางรม

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
พันธุ์หอยนางรม		
พันธุ์เล็ก	0	0.00
พันธุ์ใหญ่	120	100.00
รวม	120	100.00
แหล่งที่มาของลูกหอยนางรม		
พันธุ์หอยในธรรมชาติ	25	20.83
ซื้อ	78	65.00
พันธุ์หอยในธรรมชาติและซื้อ	17	14.17
รวม	120	100.00

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
จังหวัดที่เกษตรกรซื้อพันธุ์หอยนางรม		
เพชรบุรี	32	26.67
ชุมพร	28	23.33
ชุมพรและเพชรบุรี	60	50.00
รวม	120	100.00
แหล่งเงินทุน		
ทุนส่วนตัว	89	74.17
กู้ยืมนอกระบบ	25	20.83
กู้ยืมจากหน่วยงาน	6	5.00
รวม	120	100.00
กู้ยืมนอกระบบ		
ญาติ	12	48.00
คนรู้จัก	13	52.00
รวม	25	100.00
กู้ยืมจากหน่วยงาน		
ธกส.	4	66.67
ธนาคารออมสิน	0	0.00
ธนาคารพาณิชย์	2	33.33
รวม	6	100.00
วิธีการเลี้ยงหอยนางรม		
แบบใช้แท่งซีเมนต์	30	25.00
ใช้หลอดหรือท่อซีเมนต์	45	37.50
แบบใช้แท่งซีเมนต์ และเลี้ยงบนท่อซีเมนต์	45	37.50
รวม	120	100.00

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
อายุหอยที่เก็บเกี่ยวเฉลี่ย 9.5 เดือน		
วิธีการเก็บเกี่ยว		
ใช้เรือเป็นพาหนะ	85	70.83
ใช้เรือ และเดินลุยน้ำไปเก็บ	35	29.17
รวม	120	100.00
การเตรียมผลผลิตหลังเก็บเกี่ยว		
ล้างน้ำ	104	86.67
ไม่เตรียมผลผลิต	16	13.33
ทำความสะอาดด้วยวิธี Depuration	0	0.00
รวม	120	100.00

3.2 แหล่งเงินทุน ในการเลี้ยงหอยนางรมนั้น ผู้เลี้ยงส่วนมากใช้เงินทุนของตนเอง คิดเป็นร้อยละ 74.17 รองลงมา ได้มาจากการกู้ยืมนอกระบบ โดยกู้ยืมนอกระบบและกู้ยืมหน่วยงาน คิดเป็นร้อยละ 20.83 และ 5.00 ตามลำดับ

3.3 วิธีการเลี้ยงหอยนางรม ผู้เลี้ยงส่วนมากเลี้ยงหอยนางรมด้วยวิธีเลี้ยงแบบใช้หลอดหรือท่อซีเมนต์และแบบใช้แท่งซีเมนต์โดยเลี้ยงบนท่อซีเมนต์ ในอัตราร้อยละ 37.50 เท่ากัน รองลงมา เลี้ยงแบบใช้แท่งซีเมนต์ คิดเป็นร้อยละ 25.00

3.4 การเก็บเกี่ยวหอยนางรม เกษตรกรผู้เลี้ยงหอยนางรมเลี้ยงหอย ด้วยการปล่อยให้หอยเจริญเติบโตไปจนกระทั่งมีอายุ 8-12 เดือน จึงจะเก็บเกี่ยว หรืออาจกล่าวได้ว่า หอยนางรมที่เก็บเกี่ยวมีอายุเฉลี่ย 9.5 เดือน เกษตรกรสามารถเก็บเกี่ยวหอยนางรมได้ตลอดปีทั้งนี้ขึ้นอยู่กับระยะเวลาที่เริ่มเลี้ยงและอายุของหอย ซึ่งช่วงที่ทำการเก็บเกี่ยวมากมักสัมพันธ์กับฤดูกาลท่องเที่ยว กล่าวคือ ระหว่างเดือนตุลาคม ถึงเดือนพฤษภาคม เกษตรกรจะเก็บเกี่ยวในช่วงเวลาน้ำลงและเก็บในเวลากลางวัน ส่วนมากใช้เรือเป็นพาหนะไปเก็บ คิดเป็นร้อยละ 70.83 ใช้ทั้งเรือและเดินลุยน้ำไปเก็บ คิดเป็นร้อยละ 29.17

3.5 การเตรียมผลผลิตหลังเก็บเกี่ยว หลังจากเก็บเกี่ยวแล้วเกษตรกรโดยส่วนใหญ่จะนำหอยนางรมไปล้างน้ำ คิดเป็นร้อยละ 86.67 และไม่ได้เตรียมผลผลิต คิดเป็นร้อยละ 13.33 แล้วนำไปบรรจุลงภาชนะเพื่อจำหน่ายต่อไป โดยมีได้นำไปผ่านกระบวนการทำความสะอาดหอย

4. การตลาดหอยนางรมระดับฟาร์ม

4.1 ผลិតภัณฑ์ จากตารางที่ 4.4 พบว่า เกษตรกรทั้งหมดจำหน่ายหอยนางรมในลักษณะหอยเปลือก หอยนางรมที่เก็บเกี่ยวได้จะถูกนำไปล้างน้ำแล้วนำไปบรรจุลงในกระสอบเพื่อการจำหน่าย มีการจัดชั้นคุณภาพ แต่ไม่มีการดำเนินการด้านตราสินค้า ฉลากสินค้า การบริการ การรับประกันและการคืนสินค้าแต่อย่างใด

ตารางที่ 4.4 การดำเนินการด้านผลิตภัณฑ์ของเกษตรกร

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
มีการดำเนินการ		
ผลิตภัณฑ์หอยเปลือก	120	100.00
บรรจุภัณฑ์กระสอบ	120	100.00
การจัดชั้นคุณภาพ	120	100.00
ไม่มีการดำเนินการ		
ตราสินค้า	120	100.00
ฉลากสินค้า	120	100.00
การบริการ	120	100.00
การรับประกัน	120	100.00
การรับคืนสินค้า	120	100.00

4.2 ราคา จากตารางที่ 4.5 พบว่า เกษตรกรทุกรายมีการกำหนดราคาหอยนางรมแบบมุ่งการแข่งขัน โดยกำหนดราคาเท่ากับคู่แข่งทั้งหมด ไม่มีการทำรายการราคา ไม่ให้ส่วนลดและส่วนยอมให้ การซื้อขายหอยนางรมจะชำระเงินโดยทันทีไม่มีการกำหนดเงื่อนไขการชำระเงินและสินเชื่อ

ตารางที่ 4.5 การดำเนินการด้านราคาของเกษตรกร

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
มีการดำเนินการ		
การกำหนดราคาเท่ากับคู่แข่ง	120	100.00
ไม่มีการดำเนินการ		
การทำรายการราคา	120	100.00
การให้ส่วนลด	120	100.00
การให้ส่วนยอมให้	120	100.00
การกำหนดเงื่อนไขการชำระเงิน	120	100.00
การให้สินเชื่อ	120	100.00

4.3 การจัดจำหน่าย จากตารางที่ 4.6 พบว่า เกษตรกรขายหอยนางรมให้กับผู้รวบรวมท้องถิ่นมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 60.86 รองลงมา ขายให้ผู้ค้าส่งกรุงเทพมหานคร ผู้ค้าส่งในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ร้านอาหารและผู้ค้าปลีก คิดเป็นร้อยละ 25.02 11.08 1.60 และ 1.43 ตามลำดับ โดยไม่มีการจัดการด้านคลังสินค้าและการขนส่ง แสดงในตารางที่ 4.7

ตารางที่ 4.6 ช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ของเกษตรกรในระบบการตลาด

ตัวแปร	ร้อยละ
ผู้รวบรวมท้องถิ่น	60.86
ผู้ค้าส่งกรุงเทพมหานคร	25.02
ผู้ค้าส่งในจังหวัดสุราษฎร์ธานี	11.08
ร้านอาหาร	1.60
ผู้ค้าปลีก	1.44
รวม	100.00

ตารางที่ 4.7 คลังสินค้า และการขนส่ง ของเกษตรกร

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
คลังสินค้าและการขนส่ง		
ไม่มีคลังสินค้า	120	100.00
ไม่มีการขนส่ง	120	100.00

4.4 การส่งเสริมการตลาด จากตารางที่ 4.8 พบว่า เกษตรกรมีการโฆษณา โดยการเขียนแผ่นป้ายโฆษณา คิดเป็นร้อยละ 72.50 และไม่ทำการโฆษณา ร้อยละ 27.50 เกษตรกรทั้งหมดไม่มีการใช้หน่วยงานขาย การส่งเสริมการขาย และการประชาสัมพันธ์

ตารางที่ 4.8 การส่งเสริมการตลาดของเกษตรกร

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
การโฆษณา		
ไม่ทำการโฆษณา	33	27.50
ทำการโฆษณาโดยเขียนแผ่นป้าย	87	72.50
รวม	120	100.00
ไม่มีหน่วยงานขาย	120	100.00
ไม่มีการส่งเสริมการขาย	120	100.00
ไม่มีการประชาสัมพันธ์	120	100.00

5. ปัญหาและอุปสรรคในการผลิตและการตลาดหอยนางรมระดับฟาร์ม

จากการวิจัยโดยการสัมภาษณ์จากเกษตรกรผู้เลี้ยงในจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบปัญหาและอุปสรรคในการผลิตและการตลาด แสดงในตารางที่ 4.9 กล่าวคือ

5.1 ด้านการผลิตหอยนางรม เกษตรกรผู้เลี้ยงหอยนางรมมีปัญหาและอุปสรรคในการผลิตหอยนางรม ซึ่งปัญหาที่พบมากที่สุด ได้แก่ น้ำเสีย ปัญหาน้ำกร่อย การลักลอบขโมยหอย และพันธุ์หอยมีราคาแพง รองลงมาคือ ค่าจ้างแรงงานสูง

5.2 ด้านการตลาดหอยนางรม เกษตรกรผู้เลี้ยงหอยนางรมส่วนใหญ่มีปัญหาและอุปสรรคในการตลาดระดับฟาร์ม ประสบปัญหาและอุปสรรคด้านการตลาด คือ หอยที่เก็บเกี่ยวได้มีขนาดเล็ก คิดเป็นร้อยละ 75.83 และราคาหอยนางรมตกต่ำ คิดเป็นร้อยละ 24.17

ตารางที่ 4.9 ปัญหาและอุปสรรคในการผลิตและการตลาดหอยนางรมของเกษตรกรในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
ปัญหาและอุปสรรคในการผลิตหอยนางรม		
มีปัญหาและอุปสรรค	120	100.00
ไม่มีปัญหาและอุปสรรค	0	0.00
รวม	120	100.00
ลักษณะปัญหาและอุปสรรคในการผลิตหอยนางรม		
น้ำเสีย	120	100.00
น้ำกร่อย	120	100.00
การลักลอบขโมยหอย	120	100.00
ค่าจ้างแรงงานสูง	85	70.83
พันธุ์หอยมีราคาแพง	120	100.00
รวม		
ปัญหาและอุปสรรคในการตลาดระดับฟาร์ม		
มีปัญหาและอุปสรรค	120	100.00
ไม่มีปัญหาและอุปสรรค	0	0.00
รวม	120	100.00
ลักษณะปัญหาและอุปสรรคในการตลาดระดับฟาร์ม		
หอยที่เก็บเกี่ยวได้มีขนาดเล็ก	91	75.83
ราคาหอยนางรมตกต่ำ	29	24.17
รวม	120	100.00

ผู้ค้าหอยนางรม

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ค้าหอยนางรม

จากตารางที่ 4.10 พบว่า ผู้ค้าหอยนางรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีข้อมูลทั่วไปด้าน เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการค้าหอยนางรมและสถานภาพ อาชีพค้าหอยนางรม ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.10 ข้อมูลทั่วไปของผู้ค้าหอยนางรม

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	11	55.00
หญิง	9	45.00
รวม	20	100.00
อายุ		
21-30 ปี	2	10.00
31-40 ปี	7	35.00
41-50 ปี	10	50.00
51-60 ปี	1	5.00
มากกว่า 60 ปี	0	0.00
รวม	20	100.00
สถานภาพสมรส		
สมรส	19	95.00
โสด	1	5.00
รวม	20	100.00
ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าประถมศึกษา	7	35.00
ประถมศึกษา	3	15.00
มัธยมศึกษาตอนต้น	6	30.00
มัธยมศึกษาตอนปลาย	4	20.00
รวม	20	100.00

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
ประสบการณ์ในการค้าหอยนางรม		
ต่ำกว่า 1 ปี	0	0.00
1-5 ปี	2	10.00
6-10 ปี	9	45.00
11-15 ปี	4	20.00
16-20 ปี	5	25.00
มากกว่า 20 ปี	0	0.00
รวม	20	100.00
สถานภาพของอาชีพค้าหอยนางรม		
อาชีพหลัก	14	70.00
อาชีพรอง	6	30.00
รวม	20	100.00

ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไป สรุปได้ดังนี้

1.1 เพศ ผู้ค้าหอยนางรมส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 55.00 และเพศหญิง ร้อยละ 45.00

1.2 อายุ ผู้ค้าหอยนางรมส่วนมากมีอายุระหว่าง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 50.00 รองลงมา อายุ 31-40 ปี 21-30 ปี และ 51-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 35.00 10.00 และ 5.00 ตามลำดับ ไม่พบผู้ค้าหอยนางรมที่มีอายุมากกว่า 60 ปี

1.3 สถานภาพสมรส สถานภาพสมรสของผู้ค้าหอยนางรมส่วนใหญ่สมรสแล้ว คิดเป็นร้อยละ 95.00 และเป็นโสดร้อยละ 5.00

1.4 ระดับการศึกษา ผู้ค้าหอยนางรมส่วนมากจบการศึกษาในระดับต่ำกว่า ประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 35.00 รองลงมาคือระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย และประถมศึกษา ร้อยละ 30.00 20.00 และ 15.00 ตามลำดับ

1.5 ประสบการณ์ในการค้าหอยนางรม ผู้ค้าส่วนมากมีประสบการณ์ในการค้าหอยนางรม 6-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 45.00 รองลงมา มีประสบการณ์ 16-20 ปี 11-15 ปี และ 1-5 ปี คิดเป็นร้อยละ 25.00 20.00 และ 10.00 ตามลำดับ ไม่พบผู้มีประสบการณ์ต่ำกว่า 1 ปี และมากกว่า 20 ปี ในการค้าหอยนางรม

1.6 สถานภาพอาชีพค้าหอยนางรม ผู้ค้าหอยนางรมส่วนมากประกอบอาชีพค้าหอยนางรมเป็นอาชีพหลัก คิดเป็นร้อยละ 70.00 รองลงมา ประกอบเป็นอาชีพรอง ร้อยละ 30.00

2. ข้อมูลทั่วไปของกิจการค้าหอยนางรม

จากตารางที่ 4.11 พบว่า กิจการค้าหอยนางรมมีข้อมูลทั่วไปด้านต่าง ๆ แสดงรายละเอียดดังนี้

2.1 อายุกิจการ กิจการค้าหอยนางรมส่วนมากมีอายุกิจการ 6-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 35.00 รองลงมา 11-15 ปี 1-5 ปี มากกว่า 20 ปี และต่ำกว่า 1 ปี คิดเป็นร้อยละ 25.00 20.00 15.00 และ 5.00 ตามลำดับ

2.2 รูปแบบธุรกิจ การประกอบกิจการค้าหอยนางรมนั้น ผู้ค้าทั้งหมดดำเนินการในรูปแบบธุรกิจส่วนตัว

2.3 ประเภทการค้าหอยนางรม ผู้ค้าหอยนางรมจัดเป็นประเภทผู้รวบรวมมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 60.00 รองลงมา เป็นผู้ค้าปลีกร้อยละ 25.00 และผู้ค้าส่งร้อยละ 15.00 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.11 ข้อมูลทั่วไปของกิจการค้าหอยนางรม

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
อายุกิจการ		
ต่ำกว่า 1 ปี	1	5.00
1-5 ปี	4	20.00
6.10 ปี	7	35.00
11-15 ปี	5	25.00
มากกว่า 20 ปี	3	15.00
รวม	20	100.00
รูปแบบธุรกิจ		
ธุรกิจส่วนตัว	20	100.00
ห้างหุ้นส่วน	0	0.00
บริษัท	0	0.00
รวม	20	100.00
ประเภทการค้าหอยนางรม		
ผู้ค้าปลีก	5	25.00
ผู้รวบรวม	12	60.00
ผู้ค้าส่ง	3	15.00
รวม	20	100.00

3. การตลาดหอยนางรมระดับผู้ค้า

3.1 ผลลัพธ์ จากตารางที่ 4.12 พบว่า ผู้ค้าหอยนางรมมีการจัดการด้านผลลัพธ์ดังต่อไปนี้

3.1.1 ผลลัพธ์หอยนางรมที่ผู้ค้าคนกลางจำหน่ายเป็นหอยเปลือกทั้งหมด โดยไม่ได้แกะแช่น้ำเพื่อจำหน่าย

3.1.2 การจัดชั้นคุณภาพของหอยนางรมหรือการคัดเกรดสินค้า พบว่า ผู้ค้าทุกรายมีการจัดชั้นคุณภาพ โดยส่วนใหญ่มีการจัดชั้นคุณภาพและคัดเกรดสินค้าออกเป็น 3 ชั้น คิดเป็นร้อยละ 60.00 และ 2 ชั้น ร้อยละ 40.00 และผู้ค้าคนกลางทุกรายไม่สร้างตราสินค้า

3.1.3 ด้านบรรจุภัณฑ์ พบว่า โดยส่วนใหญ่ผู้ค้าจะใช้ถุงพลาสติกและกล่องโฟมเป็นบรรจุภัณฑ์คิดเป็นร้อยละ 60.00 รองลงมาใช้ถุงพลาสติกอย่างเดียว ร้อยละ 40.00 การพิจารณาเลือกใช้บรรจุภัณฑ์ขึ้นอยู่กับชนิดผลิตภัณฑ์และความต้องการของผู้ซื้อ โดยที่หอยเปลือกจะบรรจุลงในถุงพลาสติกใสรัดยางเป็นลักษณะผลิตภัณฑ์ที่ขายให้แก่ตลาดผู้บริโภค และสำหรับขนส่งไปยังกรุงเทพมหานคร และผู้ค้าคนกลางทุกรายไม่มีฉลากสินค้า

3.1.4 การบริการแก่ผู้ซื้อ พบว่าผู้ค้าคนกลางมีบริการขนส่ง คิดเป็นร้อยละ 65.00 และไม่มีบริการแก่ผู้ซื้อร้อยละ 35.00 ด้านการรับประกันสินค้าพบว่าไม่มีการรับประกันและการรับคืนแต่อย่างใด

ตารางที่ 4.12 การดำเนินงานด้านผลิตภัณฑ์ ของผู้ค้าหอยนางรม

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
ชนิดผลิตภัณฑ์		
หอยเปลือก	20	100.00
หอยแกะสดแช่น้ำ	0	0.00
รวม	20	100.00
การจัดชั้นคุณภาพ		
ไม่มีการจัดชั้นคุณภาพ	0	0.00
มีการจัดชั้นคุณภาพ	20	100.00
รวม	20	100.00
ลักษณะการจัดชั้นคุณภาพ		
2 ชั้น	8	40.00
3 ชั้น	12	60.00
รวม	20	100.00
ตราสินค้า		
ไม่มีตราสินค้า	20	100.00
มีตราสินค้า	0	0.00
รวม	20	100.00
บรรจุภัณฑ์		
ถุงพลาสติก	8	40.00
ถุงพลาสติกและกล่องโฟม	12	60.00
รวม	20	100.00
ฉลากสินค้า		
ไม่มีฉลากสินค้า	20	100.00
มีฉลากสินค้า	0	0.00
รวม	20	100.00
การบริการ		
ไม่มีการบริการ	7	35.00
มีบริการขนส่ง	13	65.00
รวม	20	100.00

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
การรับประกัน		
ไม่มีการรับประกัน	20	100.00
มีการรับประกันคุณภาพ	0	0.00
รวม	20	100.00
การรับคืนสินค้า		
ไม่มีการรับคืนสินค้า	20	100.00
มีการรับคืนสินค้า	0	0.00
รวม	20	100.00

3.2 ราคา จากตารางที่ 4.13 พบว่า ผู้ค้าหอยนางรมมีการกำหนดราคาแบบมุ่งการแข่งขัน โดยกำหนดราคาเท่ากับคู่แข่งทั้งหมด ผู้ค้าคนกลางทุกรายไม่มีการทำรายการราคา โดยไม่ให้ส่วนลดแก่ลูกค้า คิดเป็นร้อยละ 90.00 และให้ส่วนลดแก่ผู้ซื้อจำนวนมากรวมถึงลูกค้าประจำ ร้อยละ 10.00 การซื้อขายหอยนางรมนั้นจะมีการกำหนดเวลาชำระเงิน คิดเป็นร้อยละ 65.00 และไม่มี การกำหนดระยะเวลาชำระเงินสำหรับลูกค้ารายย่อยเพียงร้อยละ 35.00 โดยส่วนใหญ่มีการให้ สินเชื่อ คิดเป็นร้อยละ 75.00 และไม่มีการให้สินเชื่อแก่ลูกค้ารายย่อยร้อยละ 25.00

ตารางที่ 4.13 การดำเนินงานด้านราคา ของผู้ค้าหอยนางรม

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
การกำหนดราคา		
เท่ากับคู่แข่ง	20	100.00
ต่ำกว่าคู่แข่ง	0	0.00
สูงกว่าคู่แข่ง	0	0.00
รวม	20	100.00
การทำรายการราคา		
ไม่ทำรายการราคา	20	100.00
ทำรายการราคา	0	0.00
รวม	20	100.00
การให้ส่วนลด		
ไม่ให้ส่วนลด	18	90.00
ให้ส่วนลดแก่ผู้ซื้อจำนวนมากและลูกค้าประจำ	2	10.00
รวม	20	100.00
การให้กำหนดเวลาชำระเงิน		
ไม่มีการให้กำหนดเวลาชำระเงิน	7	35.00
มีการให้กำหนดเวลาชำระเงิน	13	65.00
รวม	20	100.00
การให้สินเชื่อ		
ไม่มีการให้สินเชื่อ	5	25.00
มีการให้สินเชื่อ	15	75.00
รวม	20	100.00

3.3 การจัดจำหน่าย จากตารางที่ 4.14 พบว่า เมื่อผู้รวบรวมรับซื้อหอยนางรมจากเกษตรกรร้อยละ 60.86 ของหอยนางรมในระบบทั้งหมด จะขายต่อให้ผู้ค้าปลีกคิดเป็นร้อยละ 22.28 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 32.17 นั้นผู้รวบรวมจะขายให้กับผู้ค้าส่งกรุงเทพมหานครมากที่สุด รองลงมาขายให้ร้านอาหาร โรงงานแปรรูป ผู้บริโภคคิดเป็นร้อยละ 3.82 1.40 และ 1.20 ตามลำดับ จากตารางที่ 4.15 พบว่า ผู้ค้าโดยส่วนมากไม่มีคลังสินค้า คิดเป็นร้อยละ 90.00 มีคลังสินค้าร้อยละ 10.00 และมีบริการขนส่งสินค้า คิดเป็นร้อยละ 50.00 ไม่มีบริการขนส่ง คิดเป็นร้อยละ 50.00

ตารางที่ 4.14 ช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ของผู้ค้าหอยนางรมในระบบการตลาด

ตัวแปร	ร้อยละ
ผู้รวบรวมสินค้าไปยัง	
ผู้ค้าปลีก	22.28
ผู้ค้าส่งกรุงเทพมหานคร	32.17
ร้านอาหาร	3.82
โรงงานแปรรูป	1.40
ผู้บริโภค	1.20
อื่นๆ (ไม่ระบุ)	39.14
รวม	100.00

ตารางที่ 4.15 คลังสินค้าและการขนส่งของผู้ค้าหอยนางรม

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
คลังสินค้า		
ไม่มีคลังสินค้า	18	90.00
มีคลังสินค้า	2	10.00
รวม	20	100.00
การขนส่ง		
ไม่มีการขนส่ง	10	50.00
มีการขนส่ง	10	50.00
รวม	20	100.00

3.4 การส่งเสริมการตลาด จากตารางที่ 4.16 พบว่า ผู้ค้าคนกลางไม่ทำการโฆษณาใด ๆ คิดเป็นร้อยละ 70.00 และทำการโฆษณาร้อยละ 30.00 โดยการเขียนแผ่นป้ายโฆษณา ผู้ค้าหอยนางรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีทั้งหมด ไม่มีการใช้หน่วยงานขาย การส่งเสริมการขาย การประชาสัมพันธ์ และการตลาดทางตรงแต่อย่างใด

ตารางที่ 4.16 การส่งเสริมการตลาด ของผู้ค้าหอยนางรม

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
การโฆษณา		
ไม่ทำการโฆษณา	14	70.00
ทำการโฆษณาโดยเขียนแผ่นป้าย	6	30.00
รวม	20	100.00
ไม่มีหน่วยงานขาย	20	100.00
ไม่มีการส่งเสริมการขาย	20	100.00
ไม่มีการประชาสัมพันธ์	20	100.00
ไม่มีการตลาดทางตรง	20	100.00

4. ปัญหาและอุปสรรคในการตลาดหอยนางรมระดับผู้ค้า

จากตารางที่ 4.17 พบว่า ผู้ค้าหอยนางรมทุกรายมีปัญหาและอุปสรรคในด้านการตลาด คือ มีคู่แข่งจำนวนมาก คิดเป็นร้อยละ 50.00 รองลงมาคือ หอยที่เก็บเกี่ยวได้มีขนาดเล็กและราคาหอยนางรมตกต่ำ คิดเป็นร้อยละ 25.00 เท่ากัน

ตารางที่ 4.17 ปัญหาและอุปสรรคในการตลาดของผู้ค้าหอยนางรม ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
ปัญหาและอุปสรรคด้านการตลาด		
ไม่มีปัญหาและอุปสรรค	0	0.00
มีปัญหาและอุปสรรค	20	100.00
รวม	20	100.00
ลักษณะปัญหาและอุปสรรค		
หอยที่เก็บเกี่ยวได้มีขนาดเล็ก	5	25.00
ราคาหอยนางรมตกต่ำ	5	25.00
มีคู่แข่งจำนวนมาก	10	50.00
รวม	20	100.00

ผู้บริโภคและระบบการตลาดหอยนางรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

1. ระบบตลาดหอยนางรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ระบบตลาดหอยนางรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า ระบบการตลาดหอยเปลือก ซึ่งประกอบด้วย 5 ช่องทาง คือ จากเกษตรกรไปยังผู้รวบรวมท้องที่และต่อไปยังผู้ค้าปลีก จากเกษตรกรไปยังผู้ค้าส่งกรุงเทพมหานคร จากเกษตรกรไปยังผู้ค้าส่งในจังหวัดสุราษฎร์ธานี จากเกษตรกรไปยังร้านอาหารและ จากเกษตรกรไปยังผู้ค้าปลีก โดยตลาดรับซื้อหอยนางรมในอำเภอกาญจนดิษฐ์จะมีแพหอยคอยรับซื้อโดยมี 2 ตลาดหลักคือ ตลาดท่าทองอุแท และตลาดบ้านปากกระแฉะ โดยที่ตลาดท่าทองอุแทมีการคัดเลือกหอยที่นำมาขายเข้มงวดกว่าแต่ระบบการจ่ายเงินค่าหอยไม่ค่อยมีการค้างชำระ

สำหรับหอยที่รับซื้อจะแบ่งเป็น 2 ขนาดโดยการประมาณการจากสายตา ราคารับซื้อของพ่อค้าคนกลางในช่วงเดือนมกราคม 2551 คือ หอยขนาดใหญ่ราคาตัวละ 10 บาท หอยขนาดกลางราคาตัวละ 8 บาท และหอยขนาดเล็กราคาตัวละ 6 บาท

สำหรับหอยที่ไม่ได้ขนาดหรือเล็กกว่าขนาดที่กำหนด จะนำไปขายสำหรับนักท่องเที่ยวที่มารับประทานอาหารทะเลร้านเคียงเล ซึ่งเป็นร้านอาหารที่มีชื่อเสียงในหมู่บ้านปากกระแฉะ โดยขายต่อให้พ่อค้า แม่ค้าที่นำไปวางขายริมถนนที่จอจรดในราคาตัวละ 3 บาท พ่อค้าและแม่ค้าจะไปกำหนดราคาเอง โดยมีบริการลูกค้านักท่องเที่ยวที่มาซื้อหอยนางรมโดยการแกะหอยให้เรียบร้อยพร้อมที่จะรับประทานได้

ในส่วนของผู้บริโภคที่ทำการเก็บข้อมูลจำนวน 400 ตัวอย่างเกี่ยวกับเพศ อายุ ระดับการศึกษา ความถี่ในการบริโภค และ โอกาสในการกินหอยนางรมโดยมีรายละเอียดดังนี้

เพศ แบ่งเป็นเพศชายร้อยละ 47 และเพศหญิงร้อยละ 53

อายุ แบ่งเป็นช่วงอายุดังนี้ ช่วงอายุต่ำกว่า 20 ปี ร้อยละ 7, ช่วงอายุ 21 – 30 ปี ร้อยละ 21, ช่วงอายุ 31 – 40 ปี ร้อยละ 7, ช่วงอายุ 41 – 50 ปี ร้อยละ 49, ช่วงอายุ 51 – 60 ปี ร้อยละ 16

ระดับการศึกษา จากข้อมูลที่ทำกรสำรวจพบว่าผู้บริโภคมีระดับการศึกษาดังนี้ต่ำกว่า ประถม ร้อยละ 2, มัธยมต้นร้อยละ 5, มัธยมตอนปลายร้อยละ 5, อนุปริญญาร้อยละ 6, ปริญญาตรีร้อยละ 76, สูงกว่าปริญญาร้อยละ 3, อื่น ๆ ร้อยละ 1

ความถี่ในการบริโภค พบว่าบริโภคต่ำกว่า 1 ครั้ง/เดือนร้อยละ 29, บริโภค 1 – 5 ครั้ง/เดือนร้อยละ 27, บริโภคมากกว่า 5 ครั้ง/เดือนร้อยละ 3, ไม่บริโภคเลยร้อยละ 41

โอกาสในการบริโภค แบ่งเป็นบริโภคเมื่ออยากกินร้อยละ 10, บริโภคที่ร้านอาหารร้อยละ 8, บริโภคในงานเลี้ยงร้อยละ 10, ซื้อกลับไปบริโภคที่บ้านร้อยละ 36, ไม่บริโภคเลยร้อยละ 36

2. แนวโน้มของการเลี้ยงและการตลาดหอยนางรมในอนาคต

จากการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสถานการณ์ต่างๆ ของประเทศ ส่งผลกระทบต่อการเลี้ยงหอยนางรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีด้วย การคาดการณ์แนวโน้มของการเลี้ยงหอยนางรมในอนาคตโดยประเมินข้อมูลจากการสังเกต การสัมภาษณ์เชิงลึก ตลอดจนการสนทนากลุ่ม ผลสรุปได้ดังนี้

2.1 กรอบแนวความคิดของเกษตรกรผู้เลี้ยงจะต้องเปลี่ยนไป เพื่อความอยู่รอดแบบยั่งยืน โดยที่จะต้องเป็นการเลี้ยงแบบอนุรักษ์ ปรับพื้นที่การเลี้ยงหอยนางรมให้อยู่ในสภาพสมดุล

2.2 การบริหารจัดการชุมชนแบบมีส่วนร่วม โดยที่ทุกกลุ่มทุกฝ่ายจะต้องมีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมทำเพื่อการจัดการชุมชนตั้งแต่จุดเริ่มต้น โดยที่การสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ และความรักในถิ่นฐานตั้งแต่เด็กในโรงเรียน โดยที่ทุกคน ทุกกลุ่มจะต้องได้ผลประโยชน์ร่วมกัน

2.3 หน่วยงานภาครัฐจะต้องมีการส่งเสริมอย่างจริงจัง โดยเฉพาะการวิจัยศึกษาเรื่องการเลี้ยงหอยนางรม การจัดระเบียบในพื้นที่การเลี้ยง ตลอดจนการเสนอแนะหารายได้เพิ่มจากการเลี้ยงหอยนางรม

2.4 หาวิธีการบริโภคหอยนางรมในรูปแบบที่แตกต่างไปจากเดิม สามารถประกอบอาหารได้หลายรูปแบบ ตลอดจนวิธีการบริโภคที่ผู้บริโภคสามารถรับประทานได้โดยต้องไม่เสียและนิยมบริโภคกว้างขวางมากขึ้น

2.5 พ่อค้าคนกลางในท้องถิ่นจะต้องหาวิธีการที่จะขยายการตลาดให้กว้างขวางยิ่งขึ้น เพราะราคาหอยนางรมในปัจจุบันไม่แตกต่างจากเมื่อ 10 ปีที่แล้ว

2.6 การเลี้ยงหอยนางรมแบบพึ่งตนเอง โดยปล่อยไปตามธรรมชาติแบบเดิม ๆ ไม่น่าจะเป็นการอยู่รอดของชุมชนแบบยั่งยืน เพราะชุมชนต้องโต คนในชุมชนมีมากขึ้นในขณะที่พื้นที่เลี้ยงจำกัด คนในชุมชนควรมีโอกาสในการร่วมปรึกษาหารือในการทำมาหากินร่วมกัน

2.7 หน่วยงานภาครัฐและประชาชนในพื้นที่จะต้องทำงานร่วมกัน โดยที่ภาครัฐจะต้องเข้ามาคิด และจัดการแบบมีส่วนร่วมกับประชาชนในพื้นที่มากขึ้น ผลที่ได้จากการศึกษาวิจัยของหน่วยงานภาครัฐต้องประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบ

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาระบบการตลาดหอยนางรม ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะตามลำดับ ดังต่อไปนี้

1. สรุปการวิจัย
2. ผลการวิจัย
3. อภิปรายผล
4. ข้อเสนอแนะ

สรุปการวิจัย

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ (1) เพื่อศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้เลี้ยง กิจการเลี้ยงผู้ค้า และกิจการค้าหอยนางรม ในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี (2) เพื่อศึกษาการดำเนินการผลิตหอยนางรม (3) เพื่อศึกษาระบบการตลาดหอยนางรม ตั้งแต่จุดที่มีการผลิต และมีการค้าในระดับต่าง ๆ ไปจนถึงตลาดเป้าหมาย และ (4) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการผลิตตลอดจนการตลาดหอยนางรม

2. วิธีดำเนินการวิจัย มีดังนี้

2.1 ประชากร (Population) ที่ใช้ในการวิจัยเป็นผู้ที่ทำธุรกิจเกี่ยวกับหอยนางรมในเขตพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานีในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่เกษตรกรผู้ผลิต ผู้ค้าคนกลาง จนถึงผู้ค้าปลีก ซึ่งขายหอยนางรมให้กับตลาดเป้าหมาย ทั้งตลาดผู้บริโภคและตลาดอุตสาหกรรม โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ (1) ผู้ผลิตหอยนางรม เป็นเกษตรกรที่ประกอบอาชีพเลี้ยงหอยนางรม (2) ผู้ค้าหอยนางรมประกอบด้วยผู้ค้าคนกลางระดับต่าง ๆ ในระบบการตลาดหอยนางรม ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่ได้จากการขยายผลภายหลังจากการสัมภาษณ์เกษตรกรผู้เลี้ยงหอยนางรม (3) ผู้บริโภคหอยนางรม ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

2.2 เครื่องมือการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสัมภาษณ์ ซึ่ง สร้างขึ้นโดยพิจารณาจากวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยมีผู้สัมภาษณ์ทำหน้าที่ถามคำถามจากเจ้าของฟาร์ม และผู้ค้าคนกลางระดับต่าง ๆ แบบสัมภาษณ์ที่ใช้แบ่งออกเป็น 3 ชุด ได้แก่

แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 1 ใช้สัมภาษณ์เกษตรกรผู้ประกอบการเลี้ยงหอยนางรม

แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 2 ใช้สัมภาษณ์ผู้ค้าคนกลางระดับต่าง ๆ ในระบบการตลาดหอยนางรม ได้แก่ ผู้รวบรวม ผู้ค้าส่ง และผู้ค้าปลีก ซึ่งทราบแหล่งของผู้ค้าคนกลางได้จากการขยายผลการสัมภาษณ์เกษตรกรผู้เลี้ยงหอยนางรม

และแบบสัมภาษณ์ชุดที่ 3 ใช้สัมภาษณ์ผู้บริโภคระดับต่าง ๆ ในระบบการตลาดหอยนางรมทั้งระบบ เพื่อรวบรวมข้อมูลด้านช่องทางการจัดจำหน่ายหรือวิธีการตลาด

2.3 การตรวจสอบหาคุณภาพของเครื่องมือ ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ทำการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยตรวจสอบคุณภาพก่อนนำแบบสัมภาษณ์ไปทดลองใช้ และตรวจสอบคุณภาพโดยการนำไปทดลองใช้ ก่อนที่จะนำไปใช้เก็บข้อมูลจริง โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างจากเกษตรกรผู้เลี้ยงหอยนางรม เพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ให้เหมาะสม สอดคล้องครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อใช้งานต่อไป

2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการโดยรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องคือ

2.4.1 ข้อมูลปฐมภูมิ ได้จากการใช้แบบสัมภาษณ์ โดยมีผู้สัมภาษณ์ ทำหน้าที่อ่านข้อความคำถามผู้ผลิตและผู้ค้าหอยนางรม ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี แล้วผู้สัมภาษณ์จะเป็นผู้จดบันทึกคำตอบ

2.4.2 ข้อมูลทุติยภูมิ ได้จากการค้นคว้าเอกสารและงานวิจัย ตลอดจนข้อมูลองค์ความรู้ต่าง ๆ ทั้งทางด้านชีววิทยา การเพาะเลี้ยง การตลาด รวมถึงด้านสถิติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหอยนางรมจากแหล่งที่เกี่ยวข้อง

2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เกษตรกรผู้ประกอบการผลิตและผู้ค้าหอยนางรมในระดับต่าง ๆ โดยใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย

เกษตรกรผู้ผลิตหอยนางรม

1. การดำเนินการผลิตหอยนางรม

เพื่อศึกษาการดำเนินการผลิตหอยนางรม พบว่า

1.1 เกษตรกรผู้เลี้ยงหอยนางรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีเลี้ยงหอยนางรมพันธุ์ใหญ่ทั้งหมด แหล่งพันธุ์หอยส่วนมากซื้อพันธุ์หอยนางรมมาจากจังหวัดชุมพรและเพชรบุรี

1.2 แรงงานที่ใช้ในการเลี้ยงหอยนางรมมีการใช้แรงงานเฉลี่ย 5 คนต่อฟาร์ม เป็นแรงงานในครัวเรือน การจ้างแรงงานชายเป็นลักษณะการจ้างชั่วคราวและจ้างตลอดปี ส่วนแรงงานหญิงเป็นการจ้างชั่วคราวเท่านั้น

1.3 ผู้เลี้ยงส่วนมากใช้เงินทุนของตนเอง

1.4 ผู้เลี้ยงส่วนมากเลี้ยงหอยนางรมด้วยวิธีเลี้ยงแบบแท่งซีเมนต์และปล่องซีเมนต์

1.5 การเลี้ยงหอยนางรมต้องใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ต่าง ๆ ได้แก่ เรือ ข่ง มีด กรรไกร เครื่องขัง ไฟฉาย ถังน้ำ ตู้เย็นหรือตู้แช่ เครื่องสูบน้ำ ค้อน ส่ว เลื่อย กะละมัง ตะเกียง และแบตเตอรี่ สำหรับวัสดุที่ใช้ในการดำเนินงาน ได้แก่ แท่งซีเมนต์ ปล่องซีเมนต์ ไม้ไผ่ เชือกไนลอน น้ำมันเชื้อเพลิง แก๊ส ถุงพลาสติกยางรัด ลวด น้ำแข็ง กระจังโลหะ กระสอบ ขวด ถุงดาข่าย ถุงมือ ถ้องพลาสติก และถ้องโฟม โดยมีการซ่อมบำรุงเรือในระหว่างการดำเนินงาน

1.6 เกษตรกรจะเก็บเกี่ยวหอยนางรมเมื่อมีอายุเฉลี่ย 9.5 เดือน ช่วงที่ทำการเก็บเกี่ยวมากที่สุดคือ ระหว่างเดือน ตุลาคมถึงเดือน พฤษภาคม โดยจะเก็บเกี่ยวในช่วงเวลาน้ำลงและเก็บในเวลากลางวัน ส่วนมากใช้เรือเป็นพาหนะไปเก็บ

1.7 หลังจากเก็บเกี่ยวแล้วจะนำหอยนางรมไปล้างน้ำและนำไปบรรจุลงภาชนะเพื่อจำหน่ายต่อไป โดยมีได้นำไปผ่านกระบวนการทำความสะอาดหอย

2. การจัดการของเกษตรกรผู้เลี้ยงหอยนางรม

การเลี้ยงหอยนางรมเกษตรกรมีขั้นตอนในการดำเนินงาน ดังนี้

2.1 การเตรียมพื้นที่เลี้ยงหอยนางรม โดยปกติพื้นที่จะมีคนจับจองเป็นเจ้าของอยู่แล้ว ถ้าเกษตรกรไม่ได้เป็นเจ้าของพื้นที่เองก็ต้องมีการจัดการซื้อขายให้เรียบร้อย

2.2 การเตรียมอุปกรณ์เลี้ยงหอย เกษตรกรอาจจัดทำเองหรือจ้างทำซึ่งมีผู้รับจ้างทำในพื้นที่อยู่แล้ว เกษตรกรสามารถเลือกอุปกรณ์การเลี้ยงได้ตามที่ชอบ และตามความเหมาะสมของพื้นที่

2.3 การลงหลอดหอย และการทำขนำพักเฝ้าหอย

2.4 การบำรุงรักษา ซึ่งรวมทั้งการเฝ้าคอกหอยนางรมหลังจากการลงหลอดหอยที่เลี้ยงมาได้ประมาณ 1 ปี เพราะหอยที่เลี้ยงจะโตพอที่จะขายได้แล้ว ตลอดจนการซ่อมบำรุงคอกหอยหลักเลี้ยงหอยในช่วงน้ำลดตอนกลางวัน

3. ปัญหาและอุปสรรคในการเลี้ยงหอยนางรม

การเลี้ยงหอยนางรม เกษตรกรมีปัญหาและอุปสรรค ดังนี้

3.1 ระยะเวลาในการเลี้ยงนาน ทำให้เกษตรกรไม่ค่อยให้ความสนใจโดยเฉพาะเกษตรกรรายใหม่

3.2 ผลตอบแทนที่ได้รับน้อย ราคาของหอยนางรมในปัจจุบันยังไม่จูงใจให้มีการพัฒนาในเรื่องการเพาะเลี้ยง ผลผลิตในปัจจุบันอาศัยธรรมชาติเป็นหลัก จึงไม่สามารถควบคุมคุณภาพได้

3.3 แหล่งลูกพันธุ์หอยโดยทั่วไปยังอาศัยลูกพันธุ์จากธรรมชาติ จึงไม่สามารถพัฒนาการเลี้ยงในระดับอุตสาหกรรมได้

3.4 ปัญหาสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม มีผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อม ปัญหามลพิษในทะเลทำให้ความนิยมในการบริโภคหอยลดน้อยลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งหอยนางรมได้รับผลกระทบมาจากของเสียของคนที่มาขาย โดยที่ไม่มีห้องน้ำที่ถูกสุขลักษณะเมื่อนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศเข้ามาเห็นรูปแบบการเลี้ยงไม่กล้าที่จะรับประทาน ส่งผลให้ตลาดหอยนางรมจากจังหวัดสุราษฎร์ธานีไม่มีการขยาย

3.5 ขาดความรู้ทางด้านวิชาการ ปัจจุบันความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงหอยนางรมมีผู้สนใจศึกษาวิจัยน้อย ทำให้การพัฒนาการด้านการเลี้ยงเป็นไปอย่างล่าช้า

3.6 ปัญหาความขัดแย้งในผลประโยชน์ที่ขัดกันระหว่างอวนรุนน้ำตื้นชายฝั่งซึ่งปัจจุบันยังมีอยู่ในหมู่บ้านสันติสุข อำเภอมะนัง จังหวัดสุราษฎร์ธานี กับเกษตรกรผู้เลี้ยงหอยนางรม

3.7 ปัญหาในภาพรวมการเก็บภาษีจากเกษตรกรผู้เลี้ยงหอย และคนกลางผู้รับซื้อหอย ทางสำนักงานสรรพากรในพื้นที่ส่งหนังสือเพื่อให้มาเสียภาษีแต่เกษตรกรไม่สนใจที่จะจ่าย มีเพียงพ่อค้าคนกลางเท่านั้นที่มาจ่าย ทั้งนี้อาจเป็นการจัดเก็บภาษีที่ซ้ำซ้อน โดยที่เกษตรกรผู้เลี้ยงได้จ่ายค่าน้ำให้กับกรมประมงแล้ว

ผู้ค้าหอยนางรม

1. ระบบการตลาดหอยนางรม

ในการศึกษาระบบการตลาดหอยนางรม พบว่า ในระดับผู้ค้า มีการจัดการส่วนประสมทางการตลาด ดังนี้

1.1 ผลิตภัณฑ์ ผู้ค้าหอยนางรมทำการจัดชั้นคุณภาพโดยใช้วิธีประเมินด้วยสายตา ซึ่งจัดแบ่งออกเป็น 3 ขนาดมากที่สุด ได้แก่ ขนาดใหญ่ ขนาดกลางและขนาดเล็ก ส่วนใหญ่ผู้ค้าจะ

ใช้ถุงพลาสติกและกล่องโฟมเป็นบรรจุภัณฑ์ การพิจารณาเลือกใช้บรรจุภัณฑ์ขึ้นอยู่กับชนิดผลิตภัณฑ์และความต้องการของผู้ซื้อ โดยการบรรจุลงในกระสอบพลาสติก เป็นลักษณะผลิตภัณฑ์ที่ขายให้แก่ตลาดผู้บริโภค และสำหรับขนส่งไปยังกรุงเทพมหานคร ผู้ค้าคนกลางทุกรายไม่สร้างตราสินค้าและไม่มีการจัดทำฉลากสินค้า

1.2 ราคา ผู้ค้าหอยนางรมมีการกำหนดราคาแบบมุ่งการแข่งขัน โดยกำหนดราคาเท่ากับคู่แข่งทั้งหมด ผู้ค้าคนกลางส่วนมากไม่มีการทำรายการราคา และไม่ให้ส่วนลด การซื้อขายหอยนางรมนั้นจะชำระเงินโดยทันทีเป็นส่วนใหญ่ และมีการให้สินเชื่เฉพาะแพใหญ่ ๆ เท่านั้น

1.3 การจัดจำหน่าย ผู้รวบรวมเมื่อรับซื้อหอยนางรมจากเกษตรกรจะขายหอยเปลือกให้ผู้ค้าปลีกนำไปจำหน่ายให้กับผู้บริโภค ส่วนที่เหลือนั้นผู้รวบรวมจะส่งไปขายให้กับผู้ค้าส่ง กรุงเทพมหานครมากที่สุด รองลงมาขายให้ร้านอาหาร โรงงานแปรรูป ผู้บริโภค ผู้ค้าคนกลาง โดยส่วนมากไม่มีคลังสินค้า

1.4 การส่งเสริมการตลาด ผู้ค้าคนกลางส่วนมากไม่ทำการโฆษณาใด ๆ คิดเป็นร้อยละ 70.00 ผู้ค้าหอยนางรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีทั้งหมดไม่มีการใช้การประชาสัมพันธ์ การส่งเสริมการขาย หน่วยงานขาย และการตลาดทางตรงและพบปัญหาและอุปสรรคด้านการตลาด หอยนางรมระดับผู้ค้า คือ ส่วนใหญ่มีปัญหาและอุปสรรคในด้านการตลาด ที่เหลือประสบปัญหา คือ หอยที่เก็บเกี่ยวได้มีขนาดเล็ก สีไม่สวย และมีคู่แข่งจำนวนมาก

ผู้บริโภคและระบบการตลาดหอยนางรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ระบบการตลาดหอยนางรมตั้งแต่จุดที่มีการผลิตและมีการค้าในระดับต่าง ๆ ไปจนถึงตลาดเป้าหมายในจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า ระบบตลาดหอยนางรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี มี ระบบการตลาดหอยเปลือก ซึ่งประกอบด้วย 5 ช่องทาง คือ จากเกษตรกรไปยังผู้รวบรวมท้องที่และต่อไปยังผู้ค้าปลีก จากเกษตรกรไปยังผู้ค้าส่งกรุงเทพมหานคร จากเกษตรกรไปยังผู้ค้าส่งในจังหวัดสุราษฎร์ธานี จากเกษตรกรไปยังร้านอาหารและ จากเกษตรกรไปยังผู้ค้าปลีก โดยตลาดรับซื้อหอยนางรมในอำเภอกาญจนดิษฐ์จะมีแพหอยคอยรับซื้อ โดยมี 2 ตลาดหลักคือ ตลาดท่าทองอุแท และตลาดบ้านปากกระแฉะ โดยที่ตลาดท่าทองอุแทมีการคัดเลือกหอยที่นำมาขายเข้มงวดกว่าแต่ระบบการจ่ายเงินค่าหอยไม่ค่อยมีการค้างชำระ

สำหรับหอยที่รับซื้อจะแบ่งเป็น 2 ขนาดโดยการประมาณการจากสายดา ราคารับซื้อของพ่อค้าคนกลางในช่วงเดือนมกราคม 2551 คือ หอยขนาดใหญ่ราคาตัวละ 10 บาท หอยขนาดกลางราคาตัวละ 8 บาท และหอยขนาดเล็กราคาตัวละ 6 บาท

สำหรับหอยที่ไม่ได้ขนาดหรือเล็กกว่าขนาดที่กำหนด จะนำไปขายสำหรับนักท่องเที่ยวที่มารับประทานอาหารทะเลร้านเคียงเล ซึ่งเป็นร้านอาหารที่มีชื่อเสียงในหมู่บ้านปากกระแฉะ โดยขายต่อให้พ่อค้า แม่ค้าที่นำไปวางขายริมถนนที่จอดรถในราคาตัวละ 3 บาท พ่อค้าและแม่ค้าจะไป

กำหนดราคาเอง โดยมีบริการลูกค้านักท่องเที่ยวที่มาซื้อหอยนางรมด้วยการเปิดฝหอยให้เรียบร้อย พร้อมที่จะรับประทานได้

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับระบบการตลาดหอยนางรม ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำประเด็นสำคัญที่พบมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการศึกษาการดำเนินการผลิตหอยนางรม

จากผลการวิจัย พบว่า ในปัจจุบันการผลิตหอยนางรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีมี ขั้นตอนการดำเนินงานเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมในบางส่วน กล่าวคือปัจจุบันกิจการเลี้ยงหอยนางรม ดำเนินงานในรูปของธุรกิจส่วนตัว แต่ละครัวเรือนจะมีสมาชิกแยกกันจดทะเบียนเพื่อรับ ใบอนุญาตหรือประทานบัตรสำหรับพื้นที่เลี้ยงหอยนางรมจากทางราชการ ซึ่งดำเนินงานรวมเป็น กิจการเดียวกัน ทั้งนี้เพื่อให้ได้รับสิทธิในการมีพื้นที่ประกอบการจำนวนมาก นอกจากนี้ยังมีการ ขยายพื้นที่เพิ่มเติมออกไปนอกเหนือจากที่ได้จดทะเบียนไว้ทั้งโดยการเช่าและการจับจองพื้นที่ว่าง ใกล้เคียงตามกำลังความสามารถในการดำเนินงานและโอกาสเอื้ออำนวย

กิจการเลี้ยงหอยนางรมมีการใช้แรงงานจากในครัวเรือนเป็นหลัก และมีการจ้าง แรงงานเพิ่มเติมทั้งแรงงานชาย และแรงงานหญิง แรงงานชายเป็นการจ้างประจำและชั่วคราว มี หน้าที่ นำพวงหอยลงเลี้ยง เก็บเกี่ยว และเฝ้าระวังการลักลอบขโมยหอย ส่วนแรงงานหญิง เป็น การจ้างชั่วคราว มีหน้าที่เก็บเกี่ยว และจัดเตรียมผลผลิตก่อนจำหน่าย

สำหรับวิธีการเลี้ยงหอยนางรมนั้น ในปัจจุบันเกษตรกรนิยมเลี้ยงด้วยวิธีการเลี้ยงแบบ การเลี้ยงบนแท่งซีเมนต์ และการเลี้ยงบนปล่องซีเมนต์ แต่ต้องอาศัยวิธีการจัดการที่ยุงยาก พอสมควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเก็บเกี่ยวที่ต้องรอช่วงเวลาน้ำลงเท่านั้น และต้องใช้วิธีตอก กะทะให้หอยเปลือกหลุดออกจากการเกาะยึดกับแท่งซีเมนต์ และปล่องซีเมนต์ ซึ่งสิ้นเปลืองเวลา และแรงงานมาก และเมื่อหอยนางรมเจริญเติบโตจนมีอายุเฉลี่ย 9.5 เดือน เกษตรกรจะทำการเก็บ เกี่ยวขึ้นมามีจำหน่าย

2. ผลการศึกษาระบบการตลาดหอยนางรม

2.1 การตลาดหอยนางรมระดับฟาร์ม

จากผลการวิจัย พบว่า ผลิตภัณฑ์หอยนางรมที่เกษตรกรจำหน่ายมีเพียงลักษณะ เดียว คือ หอยเปลือก ในรูปของพวงหอยตามที่เก็บเกี่ยวได้มาบรรจุกระสอบโดยคัดแยกเป็น 3 ขนาด เพื่อจัดชั้นคุณภาพก่อนส่งขาย สำหรับการกำหนดราคาขายหน้าฟาร์มของเกษตรกรเป็นแบบ มุ่งการแข่งขันในลักษณะที่กำหนดราคาต่ำกับคู่แข่ง โดยอาศัยผู้รวบรวมที่จะรับซื้อหอยนางรม เป็นผู้กำหนดราคา ในด้านการจัดจำหน่ายนั้นเกษตรกรจะขายหอยเปลือกให้กับผู้รวบรวมท้องที่

ผู้ค้าส่งกรุงเทพมหานคร และผู้ค้าส่งในจังหวัดสุราษฎร์ธานี เนื่องจากผู้ค้าคนกลางเหล่านี้จะเดินทางมารับซื้อหอยนางรมยังโรงคัดแยกและบรรจุด้วยตนเอง ทำให้ไม่ต้องมีการจัดการด้านขนส่ง

2.2 การตลาดหอยนางรมระดับผู้ค้าคนกลาง

จากผลการวิจัย พบว่า ผลิตภัณฑ์หอยนางรมที่ผู้ค้าจำหน่ายอยู่ในรูปหอยเปลือกจะบรรจุลงในกระสอบและถุงพลาสติกเป็นลักษณะผลิตภัณฑ์ที่ขายให้แก่ตลาดผู้บริโภค และสำหรับขนส่งไปยังกรุงเทพมหานคร การจัดชั้นคุณภาพของหอยนางรมจัดแบ่งออกตามขนาดของตัวหอย โดยการกะด้วยสายตา ไม่มีมาตรวัดที่แน่นอน ซึ่งเป็นวิธีที่ถือปฏิบัติแบบดั้งเดิม มักจะทำการจัดชั้นคุณภาพในกรณีการขายปลีกให้แก่ตลาดผู้บริโภคเพราะจะทำกำไรได้มากกว่าการขายคละขนาด และการกำหนดราคาขายของผู้ค้าหอยนางรมทุกประเภทใช้วิธีการกำหนดราคาเท่ากับคู่แข่งชั้น เหมือนกับการกำหนดราคาขายของเกษตรกร

สำหรับด้านการจัดจำหน่ายนั้นผู้รวบรวมจะขายหอยเปลือกให้ผู้ค้าปลีกเพื่อนำไปจำหน่ายให้กับผู้ค้าส่งกรุงเทพมหานคร ขายให้ร้านอาหาร โรงงานแปรรูป ผู้บริโภค และผู้ค้าส่งจังหวัดสุราษฎร์ธานี จะเห็นได้ว่าระบบการตลาดหอยนางรมมีความแตกต่างไปจากในอดีต กล่าวคือ ในปัจจุบันนี้ไม่พบว่ามีนายหน้าอยู่ในระบบการตลาดหอยนางรม ซึ่งแต่เดิมนั้นจะมีนายหน้าทำหน้าที่เป็นตัวแทนในการนำหอยนางรมจากเกษตรกรไปจำหน่ายให้แก่ผู้ค้าส่งและผู้ค้าปลีก

3. ผลการศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการผลิตและการตลาดหอยนางรม

3.1 ด้านการผลิตหอยนางรม

จากผลการวิจัย พบปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานผลิต ดังต่อไปนี้

3.1.1 น้ำเสีย เป็นน้ำเสียจากแหล่งต่าง ๆ เช่น โรงงานอุตสาหกรรม คราบน้ำมันจากเรือประมง ตลอดจนกระทั่งน้ำทิ้งจากชุมชนแออัดบริเวณชายฝั่ง ส่งผลกระทบต่อการเจริญเติบโตของหอยนางรม ทำให้หอยชะงักการเจริญเติบโต จนถึงตายได้ในกรณีที่มีความรุนแรงมาก ผลผลิตตกต่ำลง

3.1.2 น้ำกร่อย เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติที่สภาพน้ำเปลี่ยนแปลงไปตามฤดูกาล ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพของเนื้อหอยนางรม ทำให้เนื้อหอยมีสีเข้ม คล้ำ หรือสีออกแดง ไม่น่ารับประทาน

3.1.3 การลักลอบขโมยหอย เกษตรกรต้องหาทางป้องกันด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น จ้างแรงงานเฝ้า และหมั่นออกตระเวนตรวจบ่อย ๆ เป็นต้น

3.1.4 ค่าจ้างแรงงานสูง เกษตรกรมีความจำเป็นต้องจ้างแรงงาน โดยพยายามลดค่าใช้จ่ายด้านแรงงานด้วยการจ้างแรงงานในลักษณะชั่วคราวเป็นบางช่วงเวลาในรอบปี

3.1.5 พันธุ์หอยราคาแพง จึงต้องอาศัยการเก็บลูกหอยจากธรรมชาติ ซึ่งส่งผลให้ได้หอยที่เจริญเติบโตช้า และปริมาณผลผลิตตกต่ำ

3.2 ด้านการตลาดหอยนางรม

จากผลการวิจัย พบว่า โดยส่วนใหญ่ ไม่มีปัญหาและอุปสรรคในการตลาด แต่อาจพบปัญหาบ้างเล็กน้อย ดังนี้

3.2.1 การตลาดหอยนางรมระดับฟาร์ม พบว่า เกษตรกรบางรายประสบปัญหา ราคาหอยนางรมตกต่ำ และหอยนางรมที่เก็บเกี่ยวได้มีขนาดเล็ก ทั้งนี้เป็นผลกระทบมาจากปัญหาน้ำเสียตามที่ได้กล่าวข้างต้น

3.2.2 การตลาดหอยนางรมระดับผู้ค้าคนกลาง พบว่า ผู้ค้าหอยนางรมบางรายประสบปัญหา ราคาหอยนางรมตกต่ำ ผลผลิตที่มีคุณภาพไม่ดี หอยที่เก็บเกี่ยวได้มีขนาดเล็ก สีไม่สวย ทั้งนี้เป็นผลกระทบมาจากปัญหาน้ำเสียและน้ำกร่อยตามที่ได้กล่าวข้างต้น นอกจากนี้ยังพบกับปัญหาการมีคู่แข่งจำนวนมาก

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง การศึกษาระบบการตลาดหอยนางรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ทำให้ได้มาซึ่งข้อเสนอแนะที่จะเป็นประโยชน์ทั้งในส่วนของผู้ผลิตและผู้ค้าหอยนางรมระดับต่าง ๆ ตลอดจนผู้ที่กำลังพิจารณาเข้าสู่ระบบการตลาดหอยนางรมในพื้นที่ที่ทำการศึกษาและการประยุกต์ใช้ในแหล่งพื้นที่อื่น ๆ รวมถึงเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องและผู้ที่สนใจจะทำการศึกษเกี่ยวกับหอยนางรมในด้านต่าง ๆ ซึ่งข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา มีดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ด้านการผลิตหอยนางรม เกษตรกรผู้ประกอบการควรดำเนินการในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1.1.1 พันธุ์หอยนางรม การจัดหาปัจจัยในการดำเนินการผลิตหอยนางรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีนั้น ปัจจุบันเกิดปัญหาการขาดแคลนแหล่งพันธุ์หอย ซึ่งเกิดขึ้นเนื่องจากวิธีการเลี้ยงที่เกษตรกรเลือกใช้นั้นเปลี่ยนไปจากในอดีต ไม่เอื้ออำนวยต่อการเก็บลูกหอยได้เองจากธรรมชาติเนื่องจากมีปริมาณน้อยและไม่สมบูรณ์แข็งแรงเพียงพอ หากนำไปใช้เลี้ยงจะได้ผลผลิตต่ำ จึงต้องมีการสั่งซื้อจากจังหวัดใกล้เคียง จะเห็นได้ว่าในปัจจุบันได้เกิดช่องว่างของการดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับหอยนางรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี กล่าวคือ ไม่ปรากฏมีผู้ใดดำเนินธุรกิจเพาะพันธุ์หอยนางรมพันธุ์ใหญ่ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีการเลี้ยงหอยนางรมพันธุ์ดังกล่าวมากที่สุด ในขณะที่ค่าใช้จ่ายด้านการขนส่งพันธุ์หอยในปัจจุบันสูงขึ้นมาก เนื่องจากภาวณ้ำมันแพง

จึงควรมีการพิจารณาลงทุนเพาะพันธุ์หอยนางรมในเขตพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี ทั้งนี้เนื่องจากจะมีความได้เปรียบในด้านต้นทุนค่าขนส่งมากกว่าแหล่งจำหน่ายพันธุ์ในปัจจุบัน

1.1.2 การเก็บเกี่ยวหอยนางรม หอยนางรมที่เจริญเติบโตในสภาพแวดล้อมบริเวณชายฝั่งทะเลจังหวัดสุราษฎร์ธานี สามารถเก็บเกี่ยวได้เมื่อมีอายุประมาณ 9.5 เดือน โดยเก็บเกี่ยวได้ตลอดทั้งปี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับระยะเวลาที่เริ่มนำพวงหอยลงเลี้ยงและอายุของหอย แต่ทั้งนี้ควรพิจารณาประกอบกับช่วงระยะเวลาที่เหมาะสมของภาวะการเจริญเติบโตของหอยเพื่อให้ได้น้ำหนักผลผลิตจำนวนมาก ตลอดจนช่วงเวลาที่มีความต้องการของตลาดสูง เช่น เทศกาลท่องเที่ยว เทศกาลกินเจ ที่หอยนางรมเป็นเนื้อสัตว์เพียงชนิดเดียวที่สามารถรับประทานได้ในระหว่างกินเจตามความเชื่อของคนเชื้อสายจีน และเทศกาลเฉลิมฉลองที่ประชาชนมีการบริโภคอาหารพิเศษมากกว่าปกติ เป็นต้น เพื่อให้มีปริมาณผลผลิตสอดคล้องกับช่วงเวลาที่ตลาดขยายขนาด

1.1.3 การเตรียมหอยนางรมเพื่อจำหน่าย จากการวิจัยครั้งนี้พบว่าไม่มีฟาร์มใดนำหอยนางรมมาทำความสะอาดเพื่อกำจัดหรือลดปริมาณสิ่งปนเปื้อนจำพวกแบคทีเรียให้อยู่ในระดับที่ปลอดภัยต่อการบริโภคก่อนจำหน่ายเลย ในทางที่ควรแล้ว ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าโดยคุณลักษณะของหอยนางรมนั้น ถึงแม้ว่าจะมีจุดแข็งที่มีคุณค่าทางโภชนาการสูง มีรสอร่อย และมีรูปแบบวิธีการบริโภคที่เป็นเอกลักษณ์ก็ตาม แต่ขณะเดียวกันก็มีจุดอ่อนที่สำคัญท่ามกลางกระแสความใส่ใจในสุขภาพของประชาชนในยุคปัจจุบันที่ตื่นตัวในเรื่องนี้สูงมาก นั่นคือ การมีปริมาณคอเลสเตอรอล เป็นองค์ประกอบอยู่จำนวนมาก อีกทั้งมีการสะสมของโลหะหนักและแบคทีเรียบางชนิดอยู่ในอัตราสูงจึงควรที่เกษตรกรจะได้นำหอยนางรมมาผ่านกระบวนการทำความสะอาดเพื่อลดอันตรายจากแบคทีเรียก่อนนำไปจำหน่าย ทั้งนี้เพราะการบริโภคหอยนางรมนั้นนิยมบริโภคสด ด้วยเหตุนี้จึงอาจเป็นจุดกำเนิดของธุรกิจอีกรูปแบบหนึ่ง คือ ธุรกิจการทำความสะอาดหอยนางรม ซึ่งเป็นการเพิ่มคุณค่าของผลิตภัณฑ์อีกทางหนึ่ง

1.2 ด้านการตลาดหอยนางรม ผู้ประกอบการค้าหอยนางรมควรดำเนินการในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1.2.1 ผลិតภัณฑ์ รูปแบบของผลิตภัณฑ์หอยนางรมที่พบอยู่ในระบบการตลาดหอยนางรมนั้น ส่วนใหญ่มีรูปแบบเดียวคือ หอยเปลือก ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ที่เกษตรกรขายให้แก่ผู้รับซื้อเพื่อนำไปจำหน่ายต่อ ผู้บริโภคไม่นิยมรับประทานหอยนางรมในรูปของหอยแกะ เพราะหอยนางรมพันธุ์ใหญ่นิยมรับประทานสดพร้อมเครื่องเคียง ปัจจุบันยังใช้ถุงพลาสติกใสรัดยางเป็นบรรจุภัณฑ์ ซึ่งไม่สวยงามดึงดูดใจ และไม่มีตราสินค้าและฉลาก ผู้ค้าคนกลางควรปรับเปลี่ยนบรรจุภัณฑ์ให้สะดวกต่อการใช้งาน มีความสวยงามน่ารับประทานมากขึ้น สร้างตราสินค้าและทำฉลากเพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือ และเข้าถึงการรับรู้ของผู้บริโภค

1.2.2 ราคา การกำหนดราคาของผลิตภัณฑ์ในระบบการตลาดหอยนางรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นแบบมุ่งการแข่งขัน โดยกำหนดราคาเท่ากับคู่แข่ง แต่หากผู้ค้าคนกลางรายใดที่ใช้กลยุทธ์การสร้างแตกต่างให้กับผลิตภัณฑ์ด้วยวิธีต่าง ๆ ตามที่เสนอไว้แล้วในหัวข้อผลิตภัณฑ์นั้น สามารถกำหนดราคาสูงกว่าคู่แข่งได้ เกษตรกรควรมีการรวมกลุ่มเป็นสหกรณ์เพื่อให้มีอำนาจในการต่อรองกับผู้รวบรวมมากขึ้นตามไปด้วย ถือเป็นแนวทางหนึ่งในการยกระดับรายได้ของตน นอกจากนี้ผู้ค้าหอยนางรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ค้าปลีกนั้นควรจะมีการทำรายการราคาให้เด่นชัด เพื่อความสะดวกใจต่อการเลือกซื้อสินค้าของผู้บริโภค

1.2.3 การจัดจำหน่าย วิธีการตลาดหอยนางรมจากเกษตรกรไปสู่ตลาดปลายทางในจังหวัดสุราษฎร์ธานี เกษตรกรจะขายหอยเปลือกให้ผู้รวบรวม ผู้ค้าส่ง กรุงเทพมหานคร ผู้ค้าส่งในสุราษฎร์ธานี ร้านอาหารและผู้ค้าปลีก ผู้รวบรวมขายหอยเปลือกให้ผู้ค้าปลีกและทำหน้าที่ขายให้ผู้ค้าส่งกรุงเทพมหานคร ร้านอาหาร โรงงานแปรรูป ผู้บริโภค และผู้ค้าส่งในสุราษฎร์ธานี

1.2.4 การส่งเสริมการตลาด จากการวิจัยจะเห็นได้ว่าในระบบการตลาดหอยนางรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีการดำเนินงานด้านการส่งเสริมการตลาดน้อยมาก พบเพียงการเขียนแผ่นป้ายโฆษณาติดตั้ง ณ จุดที่มีการค้าในบางรายเท่านั้น ไม่พบการประชาสัมพันธ์ การส่งเสริมการขาย การใช้หน่วยงานขาย และการตลาดทางตรงแต่อย่างใด ในด้านนี้หากมีการรวมกลุ่มผู้ผลิตและ/หรือ กลุ่มผู้ค้าหอยนางรม จะทำให้สามารถดำเนินการส่งเสริมการตลาดรูปแบบต่าง ๆ เพื่อกระตุ้นปริมาณการบริโภคให้มากขึ้นได้ เช่น จัดการแข่งขันประกวดวิธีการปรุงหอยหอยนางรม จัดการแข่งขันรับประทานหอยนางรม จัดงานสัปดาห์ส่งเสริมการรับประทานหอยนางรม และสื่อสารในรายการชวนชิมต่าง ๆ ประกอบกับการสร้างตราสินค้า ฉลาก และใช้บรรจุภัณฑ์ที่แตกต่างดังที่กล่าวมาแล้ว เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะด้านอื่น ๆ

กลุ่มผู้ประกอบการเกี่ยวกับหอยนางรม ภาครัฐและเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรดำเนินการในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

2.1 ควรมีการจัดอบรมให้ความรู้ทางวิชาการแก่เกษตรกรและผู้ค้าคนกลางโดยตรง หรือคัดเลือกตัวแทนเกษตรกรเพื่อให้เป็นตัวแทนไปถ่ายทอด ในด้านวิธีการเลี้ยงหอยนางรมที่ถูกต้อง การจัดการและการดำเนินงานเพื่อการค้า และการตลาด เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ และการประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมในปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 ควรมีการกระตุ้นและส่งเสริมสนับสนุนโดยภาครัฐให้มีการรวมตัวกันจัดตั้งกลุ่มสหกรณ์หรือชมรมผู้ค้าหอยนางรม โดยกลุ่มจะเป็นศูนย์กลางรับและกระจายข้อมูลข่าวสารในหมู่เกษตรกรหรือผู้ค้าคนกลางด้วยกัน เกษตรกรหรือผู้ค้าคนกลางกับภาครัฐ และภาครัฐกับ

เกษตรกรหรือผู้ค้าคนกลาง เพื่อกระตุ้นการแก้ไขปัญหาด้วยตนเองเป็นหลักเน้นให้เกิดความร่วมมือกัน โดยที่ภาครัฐสามารถรับทราบข้อมูลข่าวสารได้ตรงประเด็น ทันเวลา และสามารถช่วยแก้ไขปัญหาก็ได้ตรงและทันทั่วถึง

2.3 ภาครัฐสามารถให้ความช่วยเหลือด้านการส่งเสริมการตลาดหอยนางรมได้ โดยการส่งเสริมให้มีความต้องการบริโภคมากขึ้นด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การจัดงานโดยให้เกษตรกรออกร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์ การจัดงานส่งเสริมและเผยแพร่การนำหอยนางรมมาประกอบอาหารรูปแบบต่าง ๆ การจัดงานสัปดาห์การบริโภคอาหารทะเลประจำปี ตลอดจนช่วยประชาสัมพันธ์เผยแพร่การบริโภคหอยนางรมและเชิญชวนให้ใช้หอยนางรมเป็นของฝากสำหรับนักท่องเที่ยว

2.4 ภาครัฐควรช่วยจัดตั้งตลาดกลางสินค้าเกษตรในจังหวัด เพื่อเป็นแหล่งให้เกษตรกรสามารถนำสินค้าทางการเกษตรมาจำหน่ายให้กับผู้บริโภคได้โดยตรง

2.5 ภาครัฐควรหาทางช่วยแก้ไขปัญหาใหญ่ที่ผู้เลี้ยงหอยนางรมประสบอยู่ในปัจจุบันคือ ปัญหามลภาวะของน้ำในแหล่งเลี้ยง เนื่องจากการเลี้ยงสัตว์น้ำต้องอาศัยแหล่งน้ำเป็นปัจจัยสำคัญ เมื่อมนุษย์ได้ทำให้แหล่งน้ำเกิดมลพิษ ผลเสียย่อมกระทบต่อสัตว์น้ำที่อาศัยอยู่ในแหล่งน้ำนั้น มีผลเสียต่อการเจริญเติบโต ตลอดจนอาจทำให้สัตว์น้ำตายได้ สัตว์น้ำบางชนิดอาจไม่ถึงกับเป็นอันตรายต่อชีวิต แต่จะมีสิ่งที่เป็นพิษสะสมอยู่ในตัวสัตว์น้ำ เมื่อมนุษย์หรือสัตว์อื่นนำมาบริโภคอาจก่อให้เกิดอันตรายได้

2.6 การส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยใช้ฟาร์มหอยนางรมเป็นสื่อ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่แปลกใหม่ไม่มีที่ไหนมาก่อน เช่น สิมมานะฟาร์มสเตย์ (Simmana Farmstay) ตั้งอยู่ปากคลองท่าทอง อุแท ตำบลพลายวาส อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ประสบความสำเร็จ โดยการรวมกลุ่มสามารถทำธุรกิจเป็นเครือข่าย ที่มีจุดขายเป็นอาหารทะเลสด นักท่องเที่ยวสามารถปรุงได้เอง และบรรยากาศที่แปลกตา นอกจากนี้ยังสามารถทำเป็นที่พักผ่อนหลัง มีทางเดินที่ต่อเนื่องในทะเล ซึ่งเป็นจุดขายที่แปลกใหม่ และสามารถดำเนินการได้ในหลายจุดของการเลี้ยงหอยนางรม และหากมีการรวมกลุ่มที่ดี มีการจัดการที่ดี สิ่งที่มาคือเกษตรกร ชาวประมงสามารถขายสินค้าได้ราคาดีขึ้น มีรายได้เพิ่มขึ้น คนมีงานทำมากขึ้นจากการท่องเที่ยว นอกจากนี้จุดขายของฟาร์มสเตย์ (Farm Stay) ไม่ควรเป็นร้านอาหาร เพราะหากเป็นร้านอาหารลูกค้าจะแสวงหารสชาติอาหารไปเรื่อย ๆ ไม่ใช่ลูกค้าที่ถาวรที่จะมาเยือนอยู่เรื่อย ๆ แต่จุดขายจะต้องไม่เหมือนแหล่งท่องเที่ยวที่อื่น ควรเป็นบรรยากาศที่แปลกใหม่ บริการเป็นมิตรแบบท้องถิ่น อาหารเพื่อสุขภาพโดยใช้เครื่องเทศ นิทรรศการเรื่องราวของท้องถิ่น ตลอดจนวิธีการเลี้ยงหอยนางรมที่นักท่องเที่ยวไม่เคยรู้จัก

2.7 เพื่อให้ได้รับข้อมูลที่ครบถ้วนสมบูรณ์ ควรมีการศึกษาระบบการตลาดหอยนางรมในภาพรวมทั้งประเทศ โดยจำแนกเป็นระบบการตลาดหอยนางรมในภาคตะวันออกซึ่งจะเป็นระบบการตลาดหอยนางรมพันธุ์เล็กทั้งหมด และระบบการตลาดหอยนางรมในภาคใต้ซึ่งจะ

เป็นระบบการตลาดหอยนางรมพันธุ์ใหญ่ทั้งหมด เพื่อทราบถึงลักษณะและวิธีการดำเนินงานทางการตลาดหอยนางรมทั้งหมดในประเทศไทย

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไปในด้านต่าง ๆ ดังนี้

3.1 ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการในการสร้างความน่าเชื่อถือในเรื่องสุขอนามัยหรือความปลอดภัยของการบริโภคหอยนางรม

3.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการรักษาความสดของหอยนางรมเพื่อการขนส่งและจำหน่ายในต่างพื้นที่ เพื่อขยายตลาดหอยนางรมให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

ชูชีพ พิพัฒน์ศิริ. 2544. **เศรษฐศาสตร์การวิเคราะห์โครงการ**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร:

ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ณรงค์ บุญเสขวัณและคณะ . 2549. **ยุทธศาสตร์ชาวลุ่มน้ำปากพนัง**. จังหวัดนครศรีธรรมราช และมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ สำนักงานกรมการค้าภายในจังหวัดนครศรีธรรมราช สมาคมโรงสีข้าวภาคใต้.

นราทิพย์ ชูติวงศ์. 2544. **เศรษฐศาสตร์การจัดการ**. คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
สาโรช เนติธรรมกุล .2549. **การเลี้ยงหอยนางรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี**. คณะวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

สุวัฒนา ชื่นสระน้อย . 2549. **การวิเคราะห์เปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนของการลงทุนเลี้ยงกุ้ง
กุลดำระหว่างแบบการพัฒนา กับแบบระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมในจังหวัดระยองปีการ
ผลิต 2546**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

อริภา หล่มเหมกร. 2543. **ปัจจัยกำหนดอุปทานกุ้งกุลดำในประเทศไทย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท,
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

กรรณิกา อินทชัย “การวิเคราะห์เศรษฐกิจการเลี้ยงหอยนางรมในประเทศไทย” วิทยานิพนธ์
วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต ภาควิชาเศรษฐศาสตร์การเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
2530

กวี วงศ์พุ่ม สถาบันการเงิน สำนักพิมพ์เอเชียแปซิฟิก พรินต์ 2536

คเชนทร เกลิมวัฒน์ การเพาะเลี้ยงหอย กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์ริ้วเขียว 2544

คณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ,สำนักงาน แนวคิดและ
ทฤษฎีการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำรินพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
กรุงเทพมหานคร 21 เซ็นจูรี 2540

คณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน Gross Domestic Product Originating from
Fisheries at Current Market Price จาก
www.nesdb.go.th/Main_menu/Macro/gdp+data/mainaccount.html [เข้าถึง 1 ตุลาคม
2545]

จรงค์ ศรีสมบุรณ์ “หอยนางรม” วารสารการประมง 20 (เมษายน 2510) หน้า 235 – 249

จิรภรณ์ ดันดิษฐ์รัตนกุล “หน่วยที่ 15 การตลาดเฉพาะด้าน” ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการ
จัดการการตลาด หน่วยที่ 8-15 (ฉบับปรับปรุง) หน้า 549-616 นนทบุรี สาขาวิชา
วิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2544

- เชาว์ โจรนแสง “หน่วยที่ 1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการตลาด” ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการจัดการ
การตลาด หน่วยที่ 1-7 (ฉบับปรับปรุง) หน้า 1-77 นนทบุรี สาขาสาขาวิชาวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช 2544
- นงนุช โสรรัตน์ “หน่วยที่ 3 ระบบการตลาดสินค้าเกษตร” ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการจัดการ
การตลาด หน่วยที่ 1-7 หน้า 99-153 นนทบุรี สาขาสาขาวิชาวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช 2539
- นนทลี บุญทัต “การผลิตและการจำหน่ายสุกรขุนของผู้ผลิตสุกรขุน เขต 1” วิทยานิพนธ์
บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2541
- ประมง,กรม “การสำรวจส่งเสริมการเพาะเลี้ยงหอยนางรม” วารสารการประมง 3 (เมษายน 2493)
หน้า 463-467
- ประมง, กรม การเพาะเลี้ยงหอยนางรม กรุงเทพมหานคร กองส่งเสริมการประมง กรมประมง
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ 2536
- ปลอด สุรัสวดี “การจัดการและพัฒนาประมงไทยภายหลังการขยายเขตน่านน้ำของประเทศเพื่อน
บ้าน” วารสารการประมง 37 (เมษายน 2527) หน้า 280-283
- ไพฑูรย์ รอดวินิจ การตลาดสินค้าเกษตร กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช 2537
- มาณะสิริ เชาวกุล เศรษฐศาสตร์ตลาดอนาคตสินค้าเกษตร กรุงเทพมหานคร
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2541
- เมธี แก้วเนิน “การศึกษาความเป็นไปได้ในการลงทุนสร้างโรงเพาะฟักเพื่อผลิตลูกหอยนางรม
พันธุ์ใหญ่ ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี” วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชา
เศรษฐศาสตร์การเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2536
- ยุพา ผลวิจิตร “การศึกษาเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนจากการเลี้ยงหอยนางรมพันธุ์เล็กตาม
ชายฝั่งทางภาคตะวันออกของประเทศไทย” วิทยานิพนธ์บัณฑิตมหาบัณฑิต ภาควิชาการ
บัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2530
- เรืองไร โตกฤษณะ และคณะ “ระบบการตลาดสินค้าสัตว์น้ำในประเทศไทยประเภทหอย” งานวิจัย
สังคมศาสตร์ การประมงแห่งเอเชีย ภาควิชาเศรษฐศาสตร์การเกษตร
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2528
- วัฒนา ภูเจริญ “การเลี้ยงหอยนางรมในท้องที่จังหวัดชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกของอ่าวไทย”
วารสารการประมง 32 (มีนาคม 2522) หน้า 243-246
- วัฒนา ภูเจริญ “สภาพการเลี้ยงหอยนางรมในปัจจุบันของประเทศไทย” ใน เอกสารฉบับที่ 4
รายงานการสำรวจแหล่งเพาะเลี้ยง กรุงเทพมหานคร กองประมงน้ำกร่อย กรมประมง
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ 2521

- วันเพ็ญ นิโครนจำรัส “การวิเคราะห์ระบบการตลาดหอยนางรมในประเทศไทย ปี 2526”
วิทยานิพนธ์ เศรษฐศาสตร์มหบัณฑิต ภาควิชาเศรษฐศาสตร์การเกษตร
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2528
- วิชัย อุ่งเงิน “การเลี้ยงหอยนางรมใจจังหวัดจันทบุรี” วารสารการประมง 9 (เมษายน 2499) หน้า
423-426
- วิรัช สงวนวงศ์วาน และพรรณพิมล ก้านนก “เรื่องทั่วไปเกี่ยวกับการตลาด” เอกสารประกอบ
คำบรรยายวิชาการจัดการการตลาด ม.ป.ท. 2543
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ กลยุทธ์การตลาดการบริหารการตลาดและกรณีศึกษา
กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์ ชีระฟิล์มและโซเท็กซ์ 2541
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ หลักการตลาด กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์ชีระฟิล์มและโซเท็กซ์
2543
- สถิติการประมง , ฝ่าย สถิติการประมงและการค้าสินค้าประมง กรมประมง กระทรวงเกษตรและ
สหกรณ์ จาก www.fisheries.go.th [เข้าถึง 5 สิงหาคม 2545]
- อนุชา ภูมิพันธุ์ภิญโญ “หน่วยที่ 1 หลักการจัดการการตลาดสินค้าเกษตร” ในเอกสารการสอนชุด
วิชาการจัดการการตลาดสินค้าเกษตร หน่วยที่ 1-7 หน้า 1-48 นนทบุรี สาขาสาขาวิชา
วิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2539
- โอภาวดี เข้มทอง “หน่วยที่ 7 สถาบันการตลาดสินค้าเกษตร” ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการ
จัดการการตลาดสินค้าเกษตร หน่วยที่ 1-7 หน้า 337-381 นนทบุรี สาขาสาขาวิชา
วิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2539
- Kotler, Philip. **Marketing management**. Millennium ed. New Jersey: Prentice-Hall, 2000
- Dominick Salvatore. 2001. Managerial Economics. United state of America
- Earl O Heady and John L. Dillon. 1988. **Agricultural Production Function**. ใน สมใจ
พิมล. 2549. ยุทธศาสตร์ชาวนาลุ่มน้ำปากพนัง
- [Http://www.nica online.com](http://www.nica online.com) (บทความงานวิจัยการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ วันที่ 20/12/2549)
- [Http://www.nica online.com](http://www.nica online.com) (บทความการเลี้ยงหอย ปู หมึก วันที่ 4/1/21200)

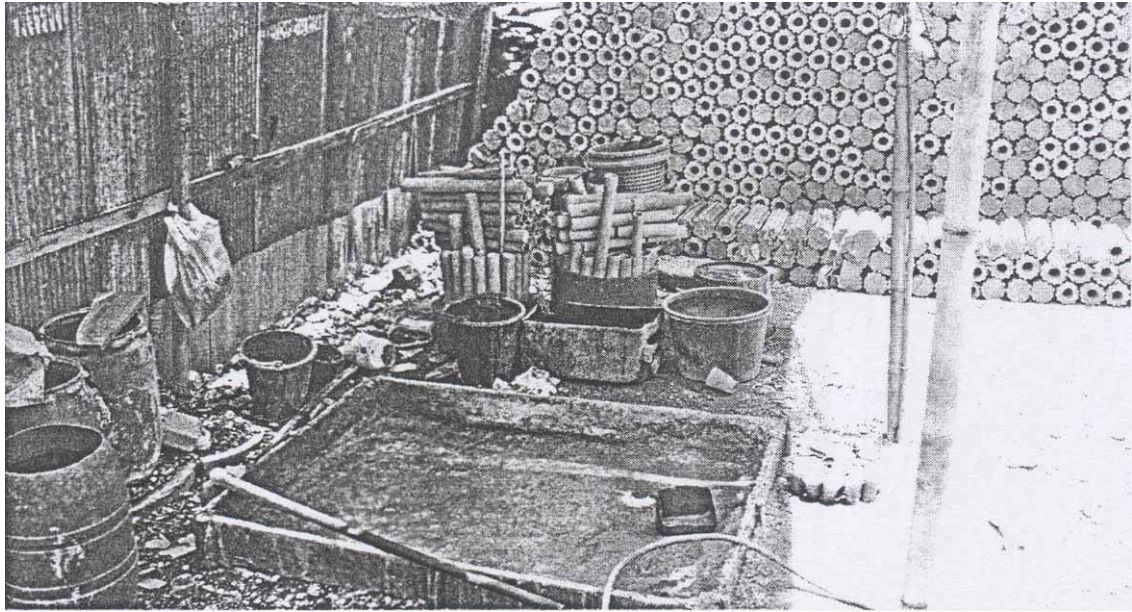
ภาคผนวก ก

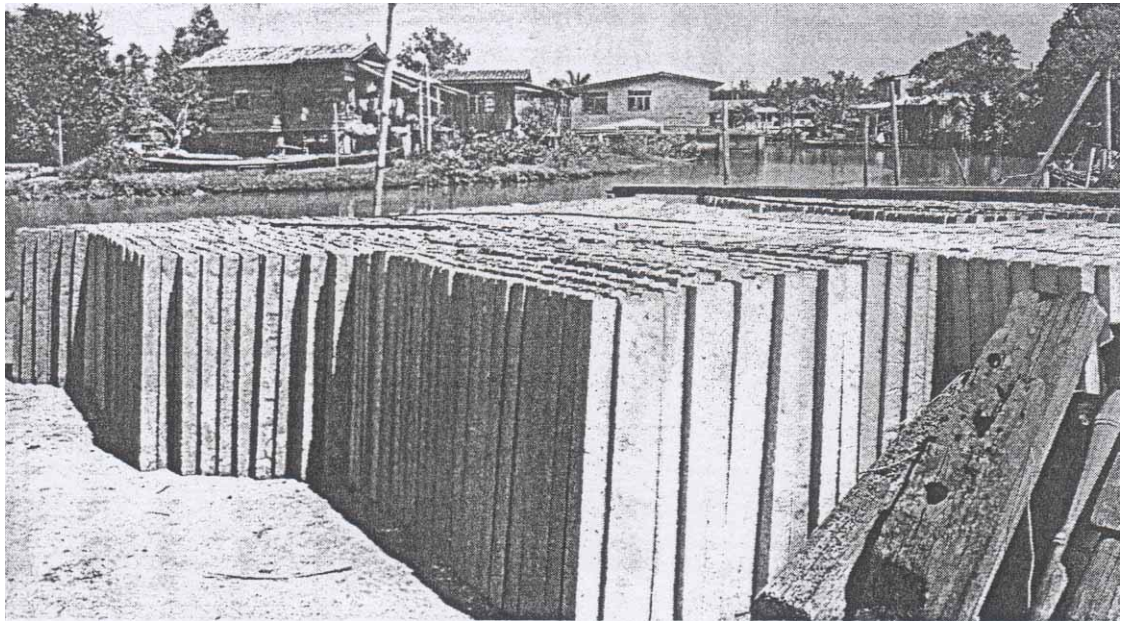
ภาพที่ 1 : ไม้ไผ่ดองที่ใช้เป็นแกนของเสาเลี้ยวหอยนางรมแทนแกนเหล็กที่ไม่สามารถใช้ได้เพราะปัญหาเรื่องสนิมเหล็ก วัตถุดิบไม้ไผ่ส่วนใหญ่มาจากอำเภอเคียนซาและอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ภาพที่ 2 : ไม้ไผ่ดองที่ผ่าแล้วสำหรับใช้เป็นแกนในการทำเสาเลี้ยวหอย ซึ่งเป็นวิธีการเลี้ยวหอยนางรมรูปแบบหนึ่ง

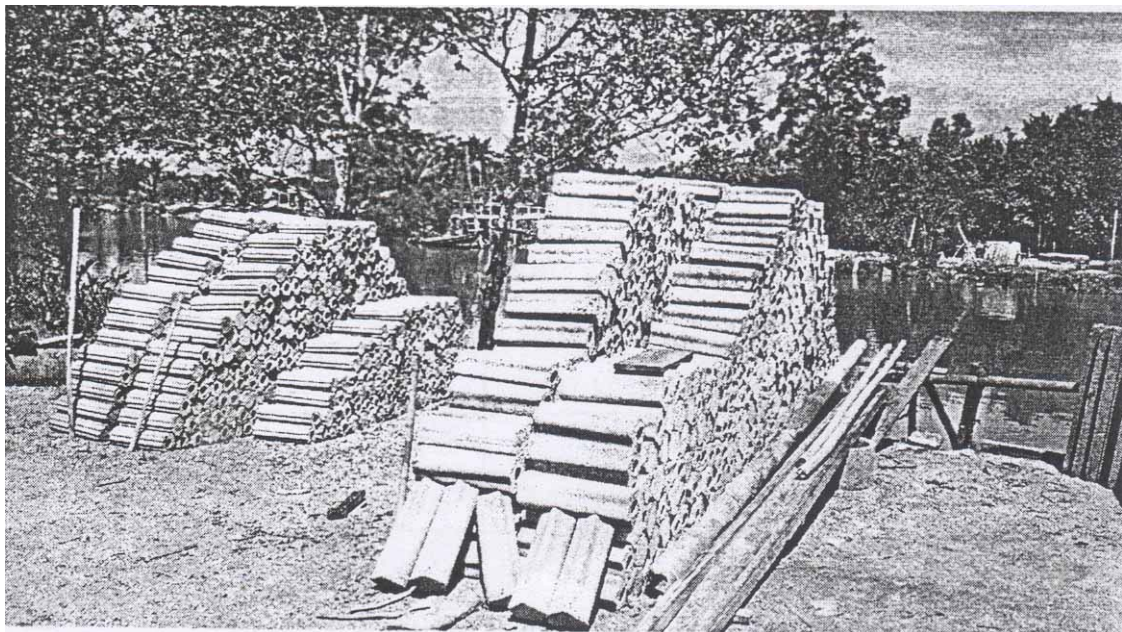
ภาพที่ 3 : อุปกรณ์สำหรับการทำหลอดเลียงหอย โดยใช้ท่อเอสลอนเป็นแบบแกนกลางของหลอด

ภาพที่ 4 : เสาคสำหรับเลียงหอยนางรมที่หล่อเสร็จแล้ว พร้อมนำไปปักในคอกเลียงหอย

ภาพที่ 5 : ปล่องที่ใช้สำหรับเลี้ยงหอยนางรม ซึ่งมีขนาดและน้ำหนักมาก

ภาพที่ 6 : แท่งซีเมนต์ที่วางกองไว้ ก่อนนำไปวางในคอกหอย

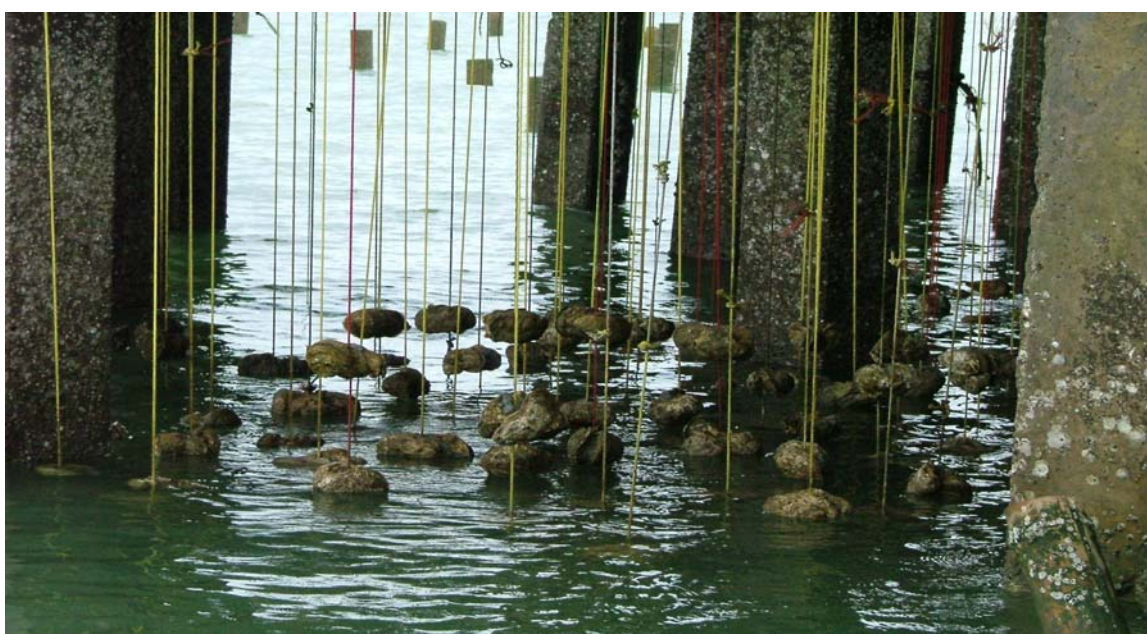
ภาพที่ 7 : คอกหอยที่มีการเลี้ยงแบบผสมระหว่างแท่งซีเมนต์กับปล่องซีเมนต์

ภาพที่ 8 : ขนากลางน้ำ ที่พักสำหรับเกษตรกรผู้เลี้ยงหอย เพื่อนอนเฝ้าหอยนางรมที่เลี้ยง

ภาพที่ 9 : การเลี้ยงหอยนางรมแบบปล่องซีเมนต์ ให้ผลผลิตมากแต่ยุ่งยากในการเก็บเกี่ยวและเคลื่อนย้ายยาก

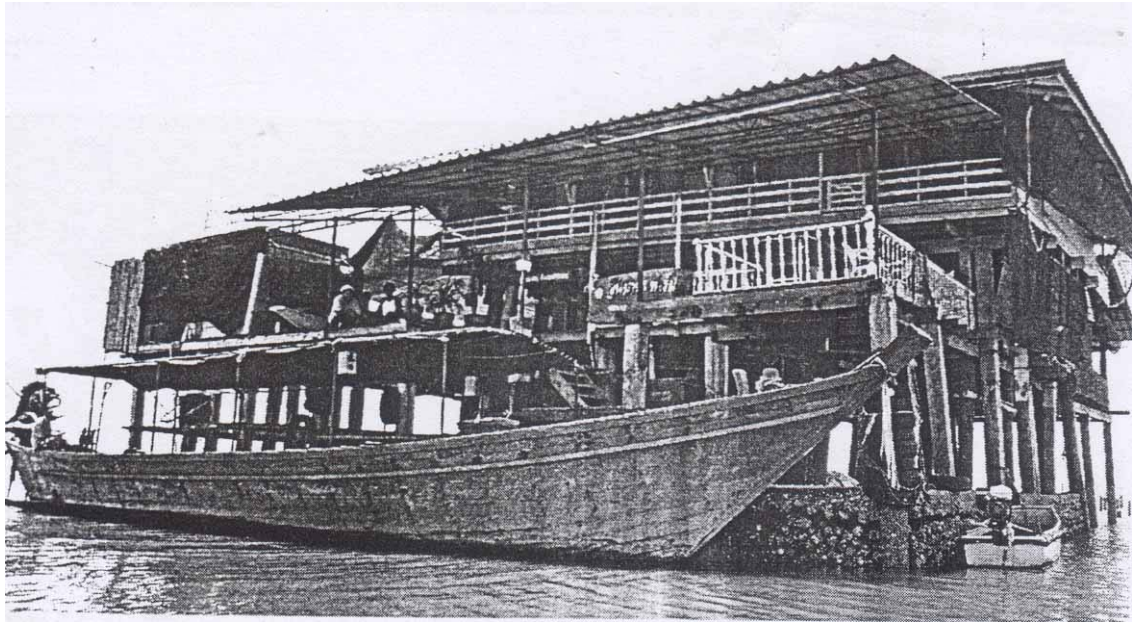
ภาพที่ 10 : การเลี้ยงแบบแขวน ซึ่งพบได้น้อยมากในปัจจุบัน นอกจากเลี้ยงเพื่อการบริโภค หรือเป็นร้านอาหาร

ภาพที่ 11 : การเลี้ยงแบบแท่งซีเมนต์ พบเห็นมากในอำเภอกาญจนดิษฐ์และบริเวณใกล้เคียง

ภาพที่ 12 : เรือหางยาวขนาดเล็กเป็นพาหนะที่พอเหมาะสำหรับการจัดการในฟาร์มหอยนางรม

ภาพที่ 13 : ฟาร์มสเตย์ สินมานะฟาร์ม ซึ่งเป็นธุรกิจต่อยอดจากการทำฟาร์มเลี้ยงหอยนางรม

ภาพที่ 14 : อาหารที่จัดสำหรับเลี้ยงนักท่องเที่ยว ของสินมานะฟาร์ม ส่วนใหญ่เป็นอาหารทะเลที่เน้นความสดของวัตถุดิบและเครื่องเคียง

ภาคผนวก ข

รายชื่อเกษตรกรผู้เลี้ยงหอยนางรมและผู้รับซื้อหอยนางรมในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์
จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ลำดับ	ชื่อ - สกุล	ที่อยู่
1	นายสมชาย มีเดช	90/2 หมู่ 1 ต. ท่าทอง อ. กาญจนดิษฐ์
2	นายหิษฐ์ ชูศักดิ์	79 หมู่ 7 ต. กระแต อ. กาญจนดิษฐ์
3	นายเลิศศักดิ์ วงศ์ทอง	79/22 หมู่ 3 ต. บางกุ้ง อ. กาญจนดิษฐ์
4	นายวิเชียร รัตนนุวงศ์	39 หมู่ 4 ต. ท่าทอง อ. กาญจนดิษฐ์
5	นายภาณุวัฒน์ แซ่เต๋ย	14 หมู่ 7 ต. พลายวาส อ. กาญจนดิษฐ์
6	นายฉัตรชัย อินทรบรรจง	52/1 หมู่ 6 ต. พลายวาส อ. กาญจนดิษฐ์
7	นายสมนึก อินหวัง	77/4 หมู่ 3 ต. บางกุ้ง อ. กาญจนดิษฐ์
8	นายสมศักดิ์ รอดอำนาจ	62/1 หมู่ 7 ต. กระแต อ. กาญจนดิษฐ์
9	นายสุรพล รอดคำ	111/1 หมู่ 7 ต. กระแต อ. กาญจนดิษฐ์
10	นายสุเทพ วงศ์ทองแก้ว	2/3 หมู่ 3 ต. พลายวาส อ. กาญจนดิษฐ์
11	นางสุนีย์ เจริญศรี	75/15 หมู่ 3 ต. บางกุ้ง อ. เมือง
12	นางอำภา คงเพชรจันทร์	214 หมู่ 1 ต. ท่าทอง อ. กาญจนดิษฐ์
13	นายสนธยา รอดอำนาจ	105/3 หมู่ 7 ต. กระแต อ. กาญจนดิษฐ์
14	นายเรืองเวช วิเชียรฉาย	42 หมู่ 1 ต. ท่าทอง อ. กาญจนดิษฐ์
15	นางกัลยารัตน์ ซอและ	75/30 หมู่ 3 ต. บางกุ้ง อ. เมือง
16	นายสุรพล เสืออินโท	99/6 หมู่ 1 ต. ท่าทอง อ. กาญจนดิษฐ์
17	นายสมชาย อินหลั่ง	77/4 หมู่ 3 ต. บางกุ้ง อ. กาญจนดิษฐ์
18	นางนัป นายรุ่น	68 หมู่ 3 ต. กระแต อ. กาญจนดิษฐ์
19	นายโกสณ จุ้มนคร	52/3 หมู่ 6 ต. พลายวาส อ. กาญจนดิษฐ์
20	นายสรายุทธ เสืออินโท	99/8 หมู่ 1 ต. ท่าทอง อ. กาญจนดิษฐ์
21	นายมีศักดิ์ ชูศักดิ์	51 หมู่ 6 ต. พลายวาส อ. กาญจนดิษฐ์
22	นายปรีชา ชูลิธรรม	ต. กระแต อ. กาญจนดิษฐ์
23	นายประพจน์ นามไทย	197/22 หมู่ 1 ต. ท่าทอง อ. กาญจนดิษฐ์
24	นางพยุง แก้วกลม	88 หมู่ 3 ต. พลายวาส อ. กาญจนดิษฐ์

ลำดับ	ชื่อ - สกุล	ที่อยู่
25	นายทวีรัตน์ ดวงปาริชาติ	135/1 หมู่ 6 ต. พลายวาส อ. กาญจนดิษฐ์
26	นางกาญจนา ทองเรือง	149 หมู่ 6 ต. พลายวาส อ. กาญจนดิษฐ์
27	นายสมนัย ทิมทยา	8/4 หมู่ 4 ต. ท่าทอง อ. กาญจนดิษฐ์
28	นายไชยวัฒน์ สุทรินัน	150 หมู่ 4 ต. ตะเคียนทอง อ. กาญจนดิษฐ์
29	นายวิฑูร	79/21 หมู่ 3 ต. บางกุ้ง อ. เมือง
30	นายพินิจ ศรีสังขธรรม	30 หมู่ 1 ต. ท่าทอง อ. กาญจนดิษฐ์
31	นางอรพรรณ พัฒนศรี	118/1 หมู่ 4 ต. ตะเคียนทอง อ. กาญจนดิษฐ์
32	นายโสย เสวรกิจตร์	75 หมู่ 1 ต. ท่าทอง อ. กาญจนดิษฐ์
33	นายสายันท์ แสนเฉย	81/2 หมู่ 6 ต. พลายวาส อ. กาญจนดิษฐ์
34	นายนิวัติ อุดมลาภ	102/2 หมู่ 7 ต. กระแต อ. กาญจนดิษฐ์
35	นายสมชนา โดยเจริญ	61/5 หมู่ 4 ต. ท่าทอง อ. กาญจนดิษฐ์
36	นายมัศสะแหละ โต๊ะสะจี	6/9 หมู่ 4 ต. ท่าทอง อ. กาญจนดิษฐ์
37	นางสมนึก วงศ์ทอง	6/1 หมู่ 4 ต. ท่าทองใหม่ อ. กาญจนดิษฐ์
38	นายวิเชียร ดอกมะเดื่อ	2/2 หมู่ 7 ต. กระแต อ. กาญจนดิษฐ์
39	นางสุมาลี นิเมตร	105/6 หมู่ 1 ต. กระแต อ. กาญจนดิษฐ์
40	นางเส้า เวววินจิต	115/7 หมู่ 3 ต. บางกุ้ง อ. เมือง
41	นายไชบ สักทอง	70/1 หมู่ 3 ต. บางกุ้ง อ. เมือง
42	นายวิรัตน์ จินสกุล	68 หมู่ 7 ต. กระแต อ. กาญจนดิษฐ์
43	นายปริญญา ฝั่งชูเลิศ	13/6 หมู่ 7 ต. กระแต อ. กาญจนดิษฐ์
44	นายประวิทย์ พัฒนสุนทร	98 หมู่ 4 ต. ตะเคียนทอง อ. กาญจนดิษฐ์
45	นายประเสริฐ โดยปัญญา	8/3 หมู่ 4 ต. ท่าทอง อ. กาญจนดิษฐ์
46	นางกัลยา เจ็กะเซาะ	93/4 หมู่ 6 ต. ท่าทองใหม่ อ. กาญจนดิษฐ์
47	นางสมบัติ พรหม	6/4 หมู่ 4 ต. ท่าทองใหม่ อ. กาญจนดิษฐ์
48	นางมาลัย อู่ยเกิด	198/1 หมู่ 4 ต. ตะเคียนทอง อ. กาญจนดิษฐ์
49	นางกัมรินทร์ โดยปัญญา	8/1 หมู่ 4 ต. ท่าทองใหม่ อ. กาญจนดิษฐ์
50	นายวิรัตน์ เข้มเนตร	14/1 หมู่ 6 ต. พลายวาส อ. กาญจนดิษฐ์
51	นายนิยม ถาวรพร	7/5 หมู่ 4 ต. ท่าทองใหม่ อ. กาญจนดิษฐ์
52	นายสมัย ห้วยเวชศาสตร์	8/1 หมู่ 7 ต. กระแต อ. กาญจนดิษฐ์
53	นางสาตี สมหวัง	6/6 หมู่ 4 ต. ท่าทองใหม่ อ. กาญจนดิษฐ์
54	นายอับดุลเลาะห์ หะสะเล็ม	39/1 หมู่ 4 ต. ท่าทองใหม่ อ. กาญจนดิษฐ์

ลำดับ	ชื่อ - สกุล	ที่อยู่
55	นางสุดา บุญเทียม	72/62 หมู่ 3 ต. บางกุ่ม อ. เมือง
56	นายอุ๊ต โพธิ์โชติ	73/1 หมู่ 4 ต. ตะเคียนทอง อ. กาญจนดิษฐ์
57	นายพงศ์นรินทร์ พัทมเลิศ	64/2 หมู่ 1 ต. ท่าทอง อ. กาญจนดิษฐ์
58	นายณรงค์ โดยาปัญ	104 หมู่ 4 ต. ท่าทองใหม่ อ. กาญจนดิษฐ์
59	นายสุภาพ แดงประเทศ	17 หมู่ 7 ต. ตลาดใหม่ อ. กาญจนดิษฐ์
60	นายพนรินทร์ คงนุชฉาย	143 หมู่ 6 ต. พลายวาส อ. กาญจนดิษฐ์
61	นายศักดิ์สวัสดิ์ แซ่ฮั่น	86 หมู่ 9 ต. ท่าทอง อ. กาญจนดิษฐ์
62	นายสมศักดิ์ อุดมลาภ	53 หมู่ 7 ต. กระแต อ. กาญจนดิษฐ์
63	นางอุไร จันทร์เกลี้ยง	110/7 หมู่ 7 ต. กระแต อ. กาญจนดิษฐ์
64	นางจรรยา เทพบุตร	97 หมู่ 1 ต. คลองอุ่น อ. พนม
65	นางรุ่งนภา วงษ์ทองแก้ว	12/1 หมู่ 3 ต. พลายวาส อ. กาญจนดิษฐ์
66	นายสัมฤทธิ์ ปัญญา	59/1 หมู่ 3 ต. พลายวาส อ. กาญจนดิษฐ์
67	นางกาญจนา รัตนสุคนธ์	74/3 หมู่ 6 ต. พลายวาส อ. กาญจนดิษฐ์
68	นางสมศรี อันหลัง	77/4 หมู่ 3 ต. บางกุ่ม อ. เมือง
69	นายสุนทร วงษ์ทองแก้ว	12/4 หมู่ 3 ต. พลายวาส อ. กาญจนดิษฐ์
70	นางลัลลักษ์ณ์ แจ่มซ้อย	68/21 หมู่ 3 ต. บางกุ่ม อ. เมือง
71	นายกิตติ คงอนันท์	62 หมู่ 7 ต. กระแต อ. กาญจนดิษฐ์
72	นายสำเริง ใจสุธิ	10/2 หมู่ 7 ต. กระแต อ. กาญจนดิษฐ์
73	นางสุรีย์ วงศ์วิเชียร	139/3 หมู่ 6 ต. พลายวาส อ. กาญจนดิษฐ์
74	นางจารุพร แก่นศิริ	12/1 หมู่ 3 ต. พลายวาส อ. กาญจนดิษฐ์
75	นางจิรวรรณ ขวัญยืน	55 หมู่ 3 ต. พลายวาส อ. กาญจนดิษฐ์
76	นางจารุพันธ์ แก่นศิริ	12/1 หมู่ 3 ต. พลายวาส อ. กาญจนดิษฐ์
77	นางสาวเจริญใจ ณ สุวรรณ	17/1 หมู่ 3 ต. พลายวาส อ. กาญจนดิษฐ์
78	นายทรง ชูศักดิ์	142 หมู่ 6 ต. พลายวาส อ. กาญจนดิษฐ์
79	นายบรรชา ชูศักดิ์	56 หมู่ 6 ต. พลายวาส อ. กาญจนดิษฐ์
80	นายทวีรัตน์ ดวงปาริชาติ	135/1 หมู่ 6 ต. พลายวาส อ. กาญจนดิษฐ์
81	นายบุญส่ง ศรีพานิช	36 หมู่ 6 ต. พลายวาส อ. กาญจนดิษฐ์
82	นายประชา ไทยาพงศ์สกุล	122 หมู่ 6 ต. พลายวาส อ. กาญจนดิษฐ์
83	นายสันติ ไทยาพงศ์สกุล	42/2 หมู่ 6 ต. พลายวาส อ. กาญจนดิษฐ์
84	นายสุรศักดิ์ ศรีอุทัย	32/1 หมู่ 6 ต. พลายวาส อ. กาญจนดิษฐ์

ลำดับ	ชื่อ - สกุล	ที่อยู่
85	นายสายแดง รุ่งแดง	67 หมู่ 6 ต. พลายวาส อ. กาญจนดิษฐ์
86	นางจิตอัมพร ชูศักดิ์	142/1 หมู่ 6 ต. พลายวาส อ. กาญจนดิษฐ์
87	นายพรศักดิ์ กิตสุทธาชีวะ	134/1 หมู่ 6 ต. พลายวาส อ. กาญจนดิษฐ์
88	นายเกียรติศักดิ์ ชูศักดิ์	146/1 หมู่ 6 ต. พลายวาส อ. กาญจนดิษฐ์
89	นางนุกูล เจริญชัยโสภณ	76/2 หมู่ 7 ต. กระแต อ. กาญจนดิษฐ์
90	นายนิคม ไทยาพงศ์สกุล	25 หมู่ 7 ต. กระแต อ. กาญจนดิษฐ์
91	นายปรีชา ดานกุลชัย	100/9 หมู่ 7 ต. กระแต อ. กาญจนดิษฐ์
92	นายประหยัด ไทยาพงศ์สกุล	25 หมู่ 7 ต. กระแต อ. กาญจนดิษฐ์
93	นายสวัสดิชัย เขียมวัณชนะ	68 หมู่ 7 ต. กระแต อ. กาญจนดิษฐ์
94	นายสิทธิพร วรสิทธิกรณ์	127 หมู่ 7 ต. กระแต อ. กาญจนดิษฐ์
95	นายเสน่ห์ แซ่ฮ้อย	110/1 หมู่ 6 ต. กระแต อ. กาญจนดิษฐ์
96	นายขยยุทธ ศรีสุธรรม	9/2 หมู่ 2 ต. ท่าทอง อ. กาญจนดิษฐ์
97	นายวิชัย เสวรจันทร์	95 หมู่ 1 ต. ท่าทอง อ. กาญจนดิษฐ์
98	นายเรืองเวช วิเชียรฉาย	42 หมู่ 1 ต. ท่าทอง อ. กาญจนดิษฐ์
99	นายอดุล สมคิด	99/7 หมู่ 1 ต. ท่าทอง อ. กาญจนดิษฐ์
100	นางกนกนตร พรหมมะลิ	7/13 หมู่ 4 ต. ท่าทองใหม่ อ. กาญจนดิษฐ์
101	นายอิน อันหลัง	77/4 หมู่ 3 ต. บางกุ้ง อ. เมือง
102	นางปราณี คำริสมพงษ์	72/4 หมู่ 3 ต. บางกุ้ง อ. เมือง
103	นางสำละ ศรีเจริญ	72/63 หมู่ 3 ต. บางกุ้ง อ. เมือง
104	นางจันทร์ดา คงประดิษ	1/3 หมู่ 3 ต. พังงอ อ. กาญจนดิษฐ์
105	นางอรพรรณ พัฒนศรี	112/1 หมู่ 4 ต. ตะเคียนทอง อ. กาญจนดิษฐ์
106	นายโกสน บุญคง	25 หมู่ 2 ต. ตะเคียนทอง อ. กาญจนดิษฐ์
107	นายศรายุทธ สุจันทร์	10/851 ม.6 ต. คลองกุ่ม อ. บึงกุ่ม (กทม.)
108	นางสาวอรอุมา ชูศักดิ์	28 หมู่ 7 ต. กระแต อ. กาญจนดิษฐ์
109	นายเกรียงศักดิ์ แซ่กู่	20/2 หมู่ 3 ต. พลายวาส อ. กาญจนดิษฐ์
110	นายโสภณ ฌรงฤทธิ์	213 หมู่ 4 ต. กระแต อ. กาญจนดิษฐ์
111	นายสาชล รุ่งแดง	67 หมู่ 6 ต. พลายวาส อ. กาญจนดิษฐ์
112	นางทิวา หมดจู้โกบ	60/3 หมู่ 4 อ. กาญจนดิษฐ์
113	นางมาลัย หะสะเต็ม	76/51 หมู่ 3 ต. บางกุ้ง อ. เมือง
114	นางสุวารี กฤตสุทธาชีวะ	50 หมู่ 7 ต. กระแต อ. กาญจนดิษฐ์

ลำดับ	ชื่อ - สกุล	ที่อยู่
115	นางเฟาะ ทิมทอง	72/24 หมู่ 3 ต. บางกุ้ง อ. เมือง
116	นางวันนา ทิมทอง	42/24 หมู่ 3 ต. บางกุ้ง อ. เมือง
117	นายนิยม เกิดอน	46/1 หมู่ 6 ต. พลายวาส อ. กาญจนดิษฐ์
118	นางรัตนวลี ชูศักดิ์	74 หมู่ 7 ต.กระแต อ. กาญจนดิษฐ์
119	นายสุวัฒน์ เจริญชัยโสภณ	76/2 หมู่ 7 ต.กระแต อ. กาญจนดิษฐ์
120	นายคณิศร ชุติธรรม	7/8 หมู่ 7 ต.กระแต อ. กาญจนดิษฐ์

รายชื่อผู้รับซื้อหอยนางรม

แปรรูปชิ้นขนาดใหญ่

ลำดับ	ชื่อ - สกุล	ที่อยู่
1	แพเจียวั	6/4 หมู่ 4 ต. ท่าทองใหม่ อ. กาญจนดิษฐ์
2	แพโกเนื่อง	64/2 หมู่ 1 ต. ท่าทอง อ. กาญจนดิษฐ์
3	แพมมนา	หมู่ 1 ต. ท่าทอง อ. กาญจนดิษฐ์
4	แพสินทวีทรัพย์	143/37 หมู่ 6 ต. พลายวาส อ. กาญจนดิษฐ์
5	แพนกวีด	214 หมู่ 1 ต. ท่าทอง อ. กาญจนดิษฐ์
6	แพคอนสำโรง	87 ต. พลายวาส อ. กาญจนดิษฐ์

แปรรูปรายย่อย

ลำดับ	ชื่อ - สกุล	ที่อยู่
1	วันดี ดาราสิทธิ์	74/1 หมู่ 7 ต. กระแต อ. กาญจนดิษฐ์
2	วันเพ็ญ หิรัญเรือง	124 หมู่ 7 ต. กระแต อ. กาญจนดิษฐ์
3	สุวัฒน์ หงษ์แผ่นิลศิลา	2/1 หมู่ 7 ต. กระแต อ. กาญจนดิษฐ์
4	สมชาย หิตแก้ว	148/8 หมู่ 1 ต. มะขามเตี้ย อ. เมือง
5	นำฝน พงพัฒนา	43/1 หมู่ 1 ต. ท่าทอง อ. กาญจนดิษฐ์
6	ปิยรัตน์ นาคสุวรรณ	95/2 หมู่ 3 ต. พลายวาส อ. กาญจนดิษฐ์
7	สุธิยา ศรียวงค์	148/8 หมู่ 1 ต. มะขามเตี้ย อ. เมือง
8	สมชัย วงสิทธิวร	69/2 หมู่ 7 ต. กระแต อ. กาญจนดิษฐ์
9	การึกพพัทธ์ สมวงศ์	32 หมู่ 2 ต. ตลาด อ. เมือง